

د جرمني ژبې پښويه

Deutsche Grammatik

ليکوال: محمدکريم نور

د ليکوال نور چاپ شوي کتابونه:

ژرونالېستي ځېلونه

ځانمرگی ژبی (ناول)

د دې کتاب ټول مادي او معنوي حقوق له ليکوال سره خوندي دي.
څوک اجازه نه لري چې دا کتاب يا يې کومه برخه د ليکوال له اجازې
پرته چاپ کړي.

Ketabton.com

بسم الرحمن الرحيم

ربي زدني علما

د جرمنی ژبې الفبې

کره الفبې								
A/a	B/b	C/c	D/d	E/e	F/f	G/g	H/h	I/i
آ	بې	خې	دې	اې	اېف	گې	هه	اي
J/j	K/k	L/l	M/m	N/n	O/o	P/p	Q/q	R/r
يوت	که	اېل	اېم	اېن	او	پې	کو	اېر
S/s	T/t	U/u	V/v	W/w	X/x	Y/y	Z/z	
اېس	تې	أو	فو	وې	اېکس	اېپسېلون	خېټ	
ځانگړي او اوملوت توري								
ß	اېس خټ	دغه توری د (s) په څېر ويل کېږي لکه (Straße) شتراسې.						
Ä/ä	آ- اوملوت	د انگرېزی (a) په وزن ويل کېږي لکه (Ärger) اېرگر يا اېرگه.						
Ö/ö	او- اوملوت	لکه د (o) په توگه ويل کېږي، خو د تلفظ په وخت کې شونډې نورې هم راتولېږي لکه (Mögen) موگن.						
Ü/ü	أو- اوملوت	کابو د (u) په څېر، خو د تلفظ په وخت کې شونډې نورې هم راتولېږي لکه (Zurück) خوروک.						

پېژند ويکي (Der Artikel)

که مو پام شوی وي، په پښتو کې وايو چې: ما "يو" کتاب وپېره. انارگل "يوه" کتابچه ومونده . همدغه د "يو" او "يوه" کلمې پېژند ويکي (د تعريف توري) يا آرټيکلونه دي. په همدې توگه په جرمنی ژبه کې هم پېژندويکي (د تعريف توري) يا آرټيکلونه شتون لري چې د نوم د بدرگه کوونکي په نامه هم يادېږي. دوی د دې لپاره کارول کېږي چې د يوه نوم:

- نوری (جنس) راوښيي چې زرينه دی که ښځينه يا منځينه (مخنث).

- شمېر يې راوبښي چې يو کړی (مفرد) دی که ډېر کړی (جمع).
- پېر (حالت) يې راوبښي چې په کړند پېر (فاعلي حالت)، لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت)، لږ کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت) او که په ټولپېر (اضافي حالت) کې دی.

د پېژندوييکي (د تعريف توري يا آرټيکل) ډولونه:

نامعين پېژندوييکي **Unbestimmter Artikel**:

Unbestimmter Artikel		
Maskulin	Feminin	Neutral
نرينه	بنځينه	منځينه (مخنث)
ein	eine	ein
يو	يوه	يو

نامعين پېژندوييکي (د تعريف نامعين توري) د هغه نوم لپاره کارول کېږي چې نامعين وي او يا هم په غونډله کې په لومړي ځل راشي.

Anaargul hat mir ein Heft gegeben.	انارگل ماته يوه کتابچه راکړه. په دغه بېلگه کې کتابچه مالومه يا مشخصه نه ده چې کومه کتابچه يا د چا کتابچه يا هم کوم ډول کتابچه ده.
Anaargul hat mir ein Heft gegeben. Das Heft ist liniert.	په دغه بېلگه کې کتابچه د لومړي ځل لپاره يادېږي. له همدې امله نامعين پېژندوييکي (د تعريف نامعين توري يا آرټيکل) ورته کارول کېږي، خو په دويمه غونډله (جمله) کې چې کتابچه بيا ياده شوې ده، بايد معين پېژندوييکي (آرټيکل) ورته وکارول شي.

د لا ښه ترا سسپرنې (تشرېح) په موخه يو څو نورې بېلگې:
ما يو سړی وليد. يوه مېرمن راغله. انارگل يو موټر وپېره.

په برسېرنو بېلگو کې د "يو" او "يوه" وييکي (کلمې) نامعين پېژندوييکي (د تعريف نامعين توري) دي. که پر برسېرنو غونډلو (جملو) غور وشي، په ډاگه کېږي چې نه سړی مالوم دی، نه مېرمن چې څوک دي. او نه هم موټر مشخص يا معين شوی دی چې څه ډول موټر دی. له همدې امله ورته نامعين پېژندوييکي (د تعريف نامعين توري) کارول کېږي.

د نامعين پېژندوييکي (د تعريف نامعين توري يا آرټيکل) اوړون (گردان):

	Maskulin نرينه	Neutral منځينه	Feminin بښځينه	Plural ډېرگري (جمع)
Nominativ کړندېپر	ein Mann	ein Kind	eine Frau	Kinder
Akkusativ لند کړی پېر	einen Mann	ein Kind	eine Frau	Kinder
Dativ لر کړی پېر	einem Mann	einem Kind	einer Frau	Kindern
Genitiv تولېپر	eines Mannes	eines Kindes	einer Frau	Kinder

کړندېپر (فاعلي حالت)، لند کړی پېر (مفعولي حالت)، لر کړی پېر (باواسطه مفعولي حالت) تولېپر (اضافي حالت)

نامعين پېژندوييکي (د تعريف نامعين توري) ډېرگري (جمع) نه لري او منفي بڼه يې په (kein/keine) سره جوړېږي:

Singular يوگري	Plural ډېرگري	Negativ Plural منفي ډېرگري
ein Stift	Stifte	keine Stifte
ein Kind	Kinder	keine Kinder

نامعین پېژندوییکې (د تعریف نامعین توری) له لاندې نومونو سره نه کارول کېږي:

<p>Ich trinke gerne Apfelsaft. زه په خوښۍ سره د منو اوبه څښم.</p> <p>Liebe macht blind. مینه سرې رندويي.</p> <p>Ich suche einen süßen Apfelsaft. زه د منو خوږې اوبه لټوم.</p>	<p>له موادو، ټوکر او مانا نومونو سره</p> <p>که سرې وغواړي چې د دوی ځانگړتیا ته نغوته (اشاره) وکړي، نامعین پېژندوییکې (د تعریف توری) ورسره کاروي. په دغه بېلگه کې د منو د اوبو ځانگړتیا (süßen) ته نغوته شوې ده.</p>
<p>Sie ist Kellnerin. Er ist Deutscher. Sie ist Muslimin. دا کارسنه ده. دی جرمنی دی. دا مسلمان ده.</p>	<p>د ځانگړې (مسلک)، اړوندۍ (تابعیت) او د دین لپاره نه راځي.</p>
<p>Angst haben, Tanzen gehen ډارېدل، نڅا ته تلل</p>	<p>له هغو کلمو سره چې یو له بله ناشلېدونکې اړیکې ولري</p>
<p>Über Stock und Stein په ټول ملک کې، په ټولو ستونزمنو لارو</p>	<p>له ځینو ژبنیزو څرگندنو (اصطلاحاتو) سره</p>
<p>Ende gut, alles gut. چې پای یې ښه وي، ټول ښه وي.</p>	<p>په متلونو کې</p>

معین پېژندوییکې **Bestimmter Artikel** :

په پښتو ژبه کې معین پېژندوییکې (د تعریف معین توری) نشته، بلکې یوازې نامعین هغه شتون لري، خو په جرمنۍ ژبه کې معین پېژندوییکې (د تعریف معین توری) شته او په لاندې توگه دی:

Bestimmter Artikel		
Maskulin	Feminin	Neutral
نرینه	ښځینه	منځینه (مخنث)
der	Die	das

معین پېژندویکی (د تعریف معین توری) هغه وخت کارول کېږي چې یو څیز مالوم، معین یا مشخص وي. په همدې توګه له هغو نومونو سره راځي چې وار له وړاندې په غونډله کې یاد شوي وي او یا هم داسې انګېرل کېږي چې دوی پېژندل شوي نومونه دي. که ووايو چې: انارگل یو کتاب لولي. تاسې ته به هرو مرو پوښتنه پیدا شي چې انارگل کوم کتاب لولي. په دې اکر کې کتاب معین یا مشخص نه دی. خو که ووايم چې انارگل د پښتو پښویه یا ګرامر لولي، نو کتاب مالوم، معین یا مشخص شو .

Anaargul liest die Paschtu Grammatik.	انارگل پښتو پښویه (ګرامر) لولي.
Das Eis ist kalt.	سروپي (آيسکريم) سره (یخه) ده.
Ich bin der Freund von Maya.	زه د میه ملګری يم.

د ډېرګري (جمع) نوم معین پېژندویکی (**die**) دی:

	Maskulin نرینه	Neutral منځینه	Feminin بښځینه	Plural ډېرګری (جمع)
Nominativ ګرندپېر	der Mann	das Kind	die Frau	die Kinder
Akkusativ لند کړی پېر	den Mann	das Kind	die Frau	die Kinder
Dativ لر کړی پېر	dem Mann	dem Kind	der Frau	den Kindern
Genitiv تولپېر	des Mannes	des Kindes	der Frau	der Kinder

که چېرې له معین پېژندویکي (د تعریف معین توري) څخه وړاندې سربل (Präposition) راشي، په ځینو پېرونو (حالتونو) کې پېژندویکی (د تعریف توری) له سربل سره یو ځای لیکل کېږي:

am (an dem), im (in dem), beim (bei dem), vom (von dem),
ins (in das), zur (zu der)

دغه ډول يو ځای ليکل په ټوليزه (عمومي) توگه په لاندې حالتونو کې راځي:

im Februar, am Mittwoch	له وخت سره
am Frankfurt Flughafen ins Kino gehen	د پېژندل شويو څيزونو او ځايونو سره
zum Zuhören	له هغه نوم سره چې له کر (فعل) څخه جوړ شوی وي : Zuhören له آره يو کر (فعل) دی، خو دلته د نوم (اسم) په بڼه راغلی دی.
zur Verfügung stellen zur Kenntnis nehmen im Stich lassen.	د هغو کلمو لپاره چې يو له بله سره ناشلېدونکې اړيکې لري. zur Verfügung ، nehmen له Zur Kenntnis stellen او im Stich سره يو ځای راځي او يوه ځانگړې مانا ورکوي.

لاندې بېلگې يې په عامه ژبه کې ډېرې کارول کېږي:

ans (an das), aufs (auf das), fürs (für das), hinterm (hinter dem),
überm (über dem) etc.

د معين پېژندوييکي کارونځ

معين پېژندوييکي (د تعريف معين توری) له هغو نومونو سره راځي:

Die Erde dreht sich um die Sonne.	چې په ټوليزه توگه پېژندل شوي وي
---	---------------------------------

Das Flugzeug fliegt gleich.	چې د حالت په پام کې نیولو سره پېژندل شوي وي
Ich habe ein Buch gekauft. Das Buch ist sehr interessant.	چې وار له وړاندې په غونډله (جمله) کې یاد شوي وي
die Türkei, die Slowakei die Mongolei die Niederlande die Bundesrepublik Deutschland	په بېدوده (استثنایي) توګه له ځینو هغو جغرافیوي نومونه سره هم راځي چې په (-ei) پای ته رسېدلي، په ډیرګري (جمع) بڼه راغلي او یا له هغو ملکونو سره چې له نوم سره یو ستاینوم هم ولري.
der Schwarzland, die Alpen, die Donau	د طبعي منظرو، غرونو او سیندونو له نومونو سره

Ich wohne in Marburg. Er kommt aus Afghanistan.	په تولیدو توګه معین پېژندویيکی (د تعریف معین توری) د هېوادونو له نومونو سره نه راځي.
Ich habe Anaargul getroffen. Ich esse gerne Pizza. Liebe macht blind.	د وګړو له نومونو، موادو او مانانومونو سره معین پېژندویيکی نه راځي.

مانا نوم هغه نوم ته وايي چې نه ننگېرېدونکی وي یا په لاس سره نه احساس کېږي، لکه: بشایست، ننگ، روغتیا، میرانه، پیاوړیتوب، خوښي، وېر، اندېښنه، درناوی، سپکاوی.

Das Substantiv نوم

نوم هغه ویی (کلمه) دی چې یو څیز، وګړی، یو ژوی یا یوه بشکارنده (پدیده) نوموي. انارګل، شهباز، طوطي، کلی، بنار، مینه، لېوالتیا، کتاب او قلم ټول نومونه دي.

د نوم نوری (جنس) Das Genus

په جرمنی ژبه کې نوم یا بنځینه دی یا نرینه او یا هم منځینه (مخنث). لکه په پښتو او نورو ژبو کې د شمېر له مخې یا یوگری (مفرد) او یا ډېرگری (جمع) دی. د پېر (حالت) له مخې کولای شي چې په کرنډپېر (فاعلي حالت)، لنډکړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت)، لږ کړی پېر (با واسطه مفعولي حالت) او یا هم تولپېر (اضافي حالت) کې راشي. د نومونو نوری (جنس) یوازې د دوی له پېژندویکي (د تعریف توري) (das, die, der) څخه پېژندل کېږي.

د نرینه نوم نښې

der : Neffe, Onkel, Sohn, Vater	هغه نومونه چې په طبعي توګه نرینه وي، نرینه نومونه ګڼل کېږي، لکه وراره، تره، زوی او پلار
-er	der Lehrer, Schüler هغه نومونه نرینه دي چې په (-er) تورو سره پای ته رسېږي وي:
-nt	der Präsident بېدويي (استثنا) : لاندې څو نومونه بنځینه نومونه دي:
-ient	der Patient, Referent
-and	der Doktorand
-ant	der Fabrikant die Butter, Mutter, Oper, Schwester, etc.
-är	der Revolutionär
-eur	der Friseur
-ör	der Frisör
-ier	der Bankier, Offizier لاندې څو نومونه منځینه (مخنث) دي:
-or	der Autor, Doktor
-ist	der Polizist, Realist das Alter, Fenster Messer, Wasser, Zimmer etc.
-e	der Däne, Franzose
-er	Geräte: der Computer,
-ling	der Frühling, Lehrling, Säugling,
-ig	der Essig, Honig

-ich	der Pfirsich, Teppich	
-iker	der Mechatroniker,	
-s	der Fuchs, Knirps	
der:	<ul style="list-style-type: none"> • Befehl • Beginn • Besitz • Flug • Ruf • Schlaf 	هغه نومونه چې له کر (فعل) څخه جوړ شوي وي او (en) ترې غورځول شوی وي، نرینه دي: له آره د (schlaf) کر (فعل) له (schlafen)، (Ruf) له (Rufen)، (Flug) له (Fliegen)، (Besitz) له (Besitzen)، (Beginn) له (Beginnen) او (Befehl) له (Befehlen) څخه اخیستل شوی دی.
der:	Montag, Mai, Frühling, Sommer	د وخت (ورځ، میاشت او موسم) نومونه نرینه دي
der	Hagel, Regen, Schnee	باران، گلی، واوره
der	BMW, ICE	د موټر ډولونه او رپل گاډي
der	Wein	الکولي څښاک توکي، خو د ورېشو د اوبو یا بیرو لپاره بیا (das) راځي: Das Bier
der	Fels, Granit, Marmor	مېنرالونه او تیرې:

منځینه نومونه : لاندې نومونه منځینه (مخنث) دي:

-chen/-lein		يو نوم که بشځينه هم وي، خو که د (-lein,-chen)
das:	<ul style="list-style-type: none"> • Häuschen • Vöglein 	په تورو سره پای ته ورسیري، منځینه (مخنث) گڼل کېږي: Das Mädchen
-um	das Datum, Stadium, Zentrum	په همدې توگه د جدول د چېپې خوا توري یو نوم منځینه (مخنث) کوي.
-ma	das Klima, Thema	

-ment	das Parlament,	
-o/- eau:	das Kino, Radio, Niveau	
-at	das Sekretariat,	
-ett	das Ballett	
-in	das Benzin	
-il	das Ventil	
-en:	das Lesen, Schreiben, Kochen	هغه نومونه چې له کر (فعل) څخه جوړ شوي وي او د جدول د چپ لوري پایتوري ولري، منځینه گنل کېږي.
-ing	das Training, Jogging	
das Deutsch, Englisch, Französisch		ژبې
das Güte, Schöne, Wahre, Blau,		هغه نومونه چې له ستاینوم (صفت) څخه جوړ شوي وي .
das schöne Kabul, das alte Afghanistan		هغه جغرافیوي ځانگړي نومونه لکه ښارونه، هیوادونه او وچې چې له ځان سره ستاینوم (صفت) ولري، منځینه گنل کېږي .
das Gewässer, das Gebirge		هغه نومونه او غونډنومونه چې د (Ge-) په مختاري سره پیل شوي وي .
das Adlon, das Bella Italia		د نندارتون (سینما)، هوټلونو او کاروانسرایونو نومونه.
das:		د ډېرو کیمیاوي موادو، وسپنو او درملو نومونه.
	<ul style="list-style-type: none"> • Helium • Kupfer • Aspirin 	

بڻڻيه نومونه : لاندي نومونه بڻڻيه دي:

Die:		هغه نومونه څي بڻڻيه وگري په گوته کوي لکه خور، مور... بڻڻيه (استثنا): das Mädchen, Fräulein
• Frau		
• Mutter		
• Oma		
• Schwester		
-a	die Kamera	د جدول د چپ لوري په پايټورو څي کوم نومونه پای ته ورسېږي، بڻڻيه گڼل کېږي
-ade	die Ballade, Promenade	
-age	die Etage	
-aise	die Marseillaise	
-ance	die Alliance	
-anz	die Ambulanz	
-äne	die Migräne	
-ung	die Zeitung, Meinung	
-heit	die Beliebtheit	
-keit	die Möglichkeit	
schaft	die Herrschaft, Gesellschaft	
-e	die: Erde, Hilfe, Sprache	خو پرته له نرينه وگرو او ځنارو څخه، لکه : der Junge, der Affe, das Auge, das Ende
-ei	die Bäckerei, Bücherei	
-elle	die mademoiselle	
-in	die Lehrerin, Ärztin	
-ität	die Universität	
-ion	die Information,	
-ik	die Technik, Politik	

- ade	die Marmelade, Schokolade	
- ette	die Toilette, Marionette	
- ine	die Maschine, Lawine	
- ive	die Alternative, offensive	
- sis	die Basis	
- ur	die Natur, Kultur	
- Sal	die Drangsal	
- t	die: <ul style="list-style-type: none"> • Furcht • Sicht • Tat 	هغه نومونه چې له کر (فعل) څخه جوړ شوي وي او د (t) پایتوری ولري. (Furcht) له آره له (Fürchten)، (Sicht) له (Sichten) او (Tat) له (Tun) څخه اخیستل شوی.
die Eins, Zwei, Drei		گڼه او د ښوونځي نمري
die Titanic, Boeing, Vespa		بېړۍ، الوتکې او موټر سایکلونه
die Rose, Tanne		کلان او وني

- tum	der Irrtum das Altertum	ځینې نومونه کېدای شي چې له یو ډول پایتورو سره یا نرینه وي یا منځینه.
das Haus + die Tür + der Schlüssel = der Haustürschlüssel		کله چې له څو نومونه څخه یو نوم جوړ شي، نو وروستی نوم د ټول نوم نوری (جنس) ټاکي.

گڼه (Plural)

نوم کېدای شي چې یوگری (مفرد) وي لکه یو کتاب، یوه کتابچه او یو قلم. همداسې کېدای شي چې ډېرگری (جمع) وي لکه کتابونه، کتابچې او قلمونه. په جرمني ژبه کې د نومونو گڼه (جمع) په پینځو ډولونو سره جوړېږي:

Singular (يوكړی (مفرد)	Plural دېرگړی (جمع)	Pluralendungen د دېرگړي پایتوري
der Student	die Studenten	en يا n
der Friseur	die Friseure	E
das Bild	die Bilder	er يا r
der Opa	die Opas	S
der Löffel	die Löffel	صفر (هېڅ پایتوري نه لري)

قاعده :

Singular	Plural	هغه نرينه نومونه چې په:
der Student	die Student en	(e, ent, and, ant, ist, or) سره او هغه بنځينه نومونه چې په:
der Afghane	die Afghan en	(e, in, ion, ik, heit, keit, schaft, tät, ung) سره پای ته رسېدلي وي، دېرگړی (جمع) يې په (n/en) سره جوړېږي.
der Agent	die Agent en	
die Station	die Station en	
die Krankheit	die Krankh eiten	
die Tätigkeit	die Tätigk eiten	
der General	die Generäl e	ټول هغه نرينه، بنځينه او منځينه نومونه چې په لاندې پایتورو سره پای ته رسېدلي وي:
der König	die Kön ig e	-al, -ar, -är, -bold, -(e)rich, -eur,
das Stativ	die Stativ e	-ian, -ich, -ig, -il, -iv, -ling, -nis, -sal
der Frühling	die Frühling e	گڼه (جمع) يې د (-e) په پایتوري جوړېږي.
das Schicksal	die Schicksal e	دغه بڼه تر ټولو ډېره له نرينه او مخنث نومونو سره راځي او کله ناکله اوملوټ هم له ځانه سره لري.
das Königtum	die Königt ümer	هغه نرينه او منځينه (مخنث) نومونه چې په (tum) سره پای ته رسېدلي وي، گڼه (جمع) يې په (-er) سره جوړېږي. دغه بڼه ډېره له
der Reichtum	die Reicht ümer	
das Brett	die Brett er	

der Geist	die Geister	يو څپيز (يو سيلابه) نومونو سره راځي.
der Opa die Oma	die Opas die Omas	هغه نومونه چې په واول او ناخجن (بې فثاره) سېلابونو پای ته رسېږي، گڼه (جمع) يې په (-s) سره جوړېږي او له ځان سره هېڅ وخت اوملوټ (واولي بدلون) نه لري.
das Meeting das Trikot	die Meetings die Trikots	د پردیو ژبو، په تېره انگریزی او فرانسې ژبو ويي(کلمې) د (-s) په پایتوري سره ډېرگړي (جمع) کېږي.
das Mädchen der Metzger der Gürtel	die Mädchen die Metzger die Gürtel	هغه نومونه چې په لاندې پایتورو سره پای ومومي: -chen, -en, -ger, -le, -lein, -ler, -ner, -sel, -tel گڼه (جمع) يې د يو گړي (مفرد) په څېر ده او هېڅ پایتوري نه اخلي.
das Hähnchen der Mechaniker der Vater der Vogel	die Hähnchen die Mechaniker die Väter die Vögel	هغه نرينه او منځينه (مخنث) نومونه چې په -chen, -el, -en, -er او -lein سره پای ومومي، گڼه (جمع) نه لري، خو هغه نرينه نومونه چې د (u, o, a) توري ولري، کېدای شي چې دوی اوملوټ (واولي) بدلون ومومي.

پېر (Kasus)

پېر (حالت) په غونډ يا غونډله (جمله) کې د يوه نوم يا نومخړي (ضمير) څرنگوالی يا رول ښيي يا هم د غونډ يا غونډلې (جملې) د نورو توکو سره د دوی اړيکي څرگندي.

په جرمنی ژبه کې يو نوم يا نومخړی (ضمير) کېدای شي چې په کرند پېر (فاعلي حالت يا Nominativ)، لند کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت يا Akkusativ)، لړ کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت يا Dativ) يا تولپېر (اضافي حالت يا Genitiv) کې راشي:

کړند پېر (Nominativ)

Anaargul schreibt einen Brief.	انارگل خط لیکي.
--------------------------------	-----------------

د یوه کار کوونکي ته کړند (فاعل) وايي. په برسېرنه بېلگه کې انارگل د یوه کار (خط لیکلو) سرته رسوونکی دی. په دې مانا چې انارگل د خط لیکلو کړند یا فاعل دی. له همدې امله دی په کړند پېر (فاعلي حالت) کې رغېدلی دی.

لنډ کړی پېر (Akkusativ)

Anaargul schreibt einen Brief.	انارگل خط لیکي.
---------------------------------------	-----------------

کړی (مفعول) هغه وگړي یا څیز ته وايي چې یو کار یې کېږي. په دې بېلگه کې خط په خپله لنډ کړی (مفعول) دی، ځکه چې په ده د انارگل لخوا یو کار سر ته رسېږي. له همدې امله په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) کې رغېدلی دی.

لر کړی پېر (Dativ)

Anaargul gab Laila einen Brief.	انارگل لایلا ته یو لیک ورکړ.
--	------------------------------

په دې بېلگه (مثال) کې په ناسیده یا غیر مستیمه توگه په لایلا یو کار سر ته رسېږي او هغه دا چې انارگل دې ته یو لیک ورکوي. له همدې امله لایلا په خپله لر کړی (با واسطه مفعول) ده یا په لر کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت یا Dativ) کې راغلي ده. د لایلا او انارگل تر منځ واسطه خط دی چې انارگل ورکړ. له همدې امله لایلا ته لر کړی یا با واسطه مفعول وايي.

تولپېر (Genitiv)

Das ist die Wohnung meiner Freundin .	دا زما د ملگري کور دی.
--	------------------------

په دې بېلگه کې ملگرې په ټولپېر (اضافي حالت) کې راغلې ده. دغه پېر (حالت) د کور او ملگرې تر منځ اړیکه څرگندوي چې کور د چا ملکیت دی یا په چا پورې اړه لري.

په څلورو پېرونو (حالتونو) کې د یو گرې (مفرد) نوم اورو (گردان):

Singular - یوگرې (مفرد)			
	Maskulin نرینه	Feminin بنځینه	Neutral منځینه (مخنث)
Nominativ کرنډ پېر	der Vater پلار	die Mutter مور	das Kind ماشوم
Akkusativ لنډ کړی پېر	den Vater	die Mutter	das Kind
Dativ لر کړی پېر	dem Vater	der Mutter	dem Kind
Genitiv ټولپېر	des Vaters د پلار	der Mutter د مور	des Kindes د ماشوم

Die n-Deklination

n - اورو (گردان)

ځینې نرینه نومونه په هغه ټولګي (ګروپ) پورې اړه نیسي چې د n - اورو (گردان) یا د (Die n-Deklination) په نامه سره یادېږي. دوی په ټولو پېرونو (حالتونو) کې، پرته له یوگرې کرنډ پېر (مفرد فاعلي حالت) یا (Nominativ Singular) څخه، په اورو کې د n(e)- پاتېږي خپلوي.

	Singular يوگري (مفرد)	Plural ڊهر گري (جمع)
Nominativ کرنڊ پپر	der Student زده کريال	die Löwen زمرينان
Akkusativ لنڊ کري پپر	den Student en	die Löw en
Dativ لر کري پپر	dem Student en	den Löw en
Genitiv تولپپر	des Student en	der Löw en

der:	<p>n-Deklination په تولگي (گروپ)</p> <p>پورې په تيره هغه نومونه اړه نيسي چې نرينه وي او په (e) سره پای ته رسېدلي وي.</p>		
• Junge			
• Kollege			
• Neffe			
همدارنگه هغه نرينه نومونه چې په لاندې تورو سره پای ته رسېدلي وي.			
-and	der Doktorand des Doktorand en	-ant	der Praktikant des Praktikant en
-at	der Kandidat des Kandidat en	-ent	der Absolvent des Absolvent en
-et	der Athlet des Athlet en	-ist	der Journalist des Journalist en
-oge	der Pädagoge des Pädagog en	-nom	der Ökonom des Ök onomen
-soph	der Philosoph des Philosoph en	-graf	der Fotograf des Fotograf en

-urg	der Chirurg, des Chirurgen	
der:	des:	همداسې هغه نومونه چې تابعیت په گوته کوي.
<ul style="list-style-type: none"> Afghane Türke 	<ul style="list-style-type: none"> Afghanen Türken 	

ځینې نرینه نومونه په لنډ او لر کړي پېر (بې واسطه او با واسطه مفعولي حالت) کې د (-n) یا

(-ns) پایتوري اخلي:

Nominativ	Akkusativ	Dativ	Genitiv
کرنډ پېر	لنډ کړی پېر	لر کړی پېر	تولپېر
der Name	den Namen	dem Namen	des Namens

Der Genitiv mit Von

تولپېر (اضافي حالت) له **von** سره

کله چې یو نوم په تولپېر (اضافي حالت) کې پرته له پېژندویکي (د تعریف توري یا آرټیکل) یا پرته له ستاینوم (صفت) څخه راشي، د تولپېر (اضافي حالت) بڼه یې د (von) له سرېل (Präposition) سره جوړېږي. همدارنگه که په یوه غونډله (جمله) کې دوه یا ډېر نومونه په تولپېر (اضافي حالت) کې راشي، یو خوا یې پوهاوی یو څه ستونزمن شي، بلخوا په خپله د غونډلې (جملې) لوست او اواز هم یو څه سخت او بې خونده کېږي. له همدې امله بڼه ترا ده چې د ځینو نومونو تولپېر (اضافي حالت) د (von) له سرېل (Präposition) سره ورغېږي.

پرته له ستاینوم څخه	له ستاینوم سره
Das Verbot von Party د بندار جوړولو بندول (منع کول)	Das Verbot der russischen Party د روسي بندار بندول (منع کول)
Die Einfuhr von Äpfel	Die Einfuhr der afghanischen Äpfel

د افغاني منو راوړل (واردول)	د منو راوړل (واردول)
Ich habe den Ehemann der afghanischen Frau von Sprachkurs getroffen. ما د ژبې د کورس (چې د ژبې په کورس کې ده) د افغاني مېرمن مېره ليدلی دی. په برسېرنه غونډله کې دوه نومونه په ټولپېر (اضافي حالت) کې راغلي دي. له همدې امله دويم هغه يې له (von) سره رغېدلی دی.	

Die Deklination von Eigennamen

د ځانگړنومونو اورو

ځانگړ نومونه (شخصي نومونه) کېدای شي چې د وگړو وي لکه انارگل، جانان، يا د جغرافيوې ځايونو لکه کندهار، وردک او يا هم د ادبي پنځونو لکه د سليمان لايق چونغر، د جهاني کوه طور او د بناغلي زيار پښتو پښويه. په جرمنی ژبه کې کله چې ځانگړ نومونه اورو (گردان) مومي، په ټولپېر (اضافي حالت) کې د (s) پایتوري اخلي او کېدای شي چې له خپل اړوند نوم څخه مخکې يا وروسته راشي:

مخکې له نوم څخه	وروسته له نوم څخه
Majas Buch د ميه کتاب	Das Buch Majas د ميه کتاب

Nargis' Buch	هغه نومونه چې په (s, ß, x, z) سره پای ته رسېدلي وي،
Shams' Handy	د دوی پر سر يوازې د اپاسترافي (') نښه راوړل بسيا کوي.

ستاینوم (Das Adjektiv)

ستاینوم (صفت) هغه ویی (کلمه) ده چې یو نوم ستایي، د نوم په اړه مالومات راکوي، نوم تشریح کوي او یا یې د ځانگړتیاوو په اړه غږېږي:

Anaargul ist erkältet.	Das Buch ist zerrissen.	Das Auto ist schön.
انارگل یخ وهلی دی.	دا کتاب څیرې دی.	دا موټر ښکلی دی.

په برسېرنو بېلگو (مثالونو) کې "یخ وهلی، څیرې او ښکلی" ستاینومونه (صفتونه) دي چې د خپلو اړوند نومونو په اړه مالومات راکوي.

ځینې کسان په دې اند دي چې یوازې ښې ځانگړتیاوې ستاینومونه (صفتونه) گڼل کېږي، خو له آره هر هغه ویی (کلمه) چې یو نوم ستایي، که ښه وي که بده، د ستاینوم (صفت) په نامه یادېږي.

د ستاینوم (صفت) ډولونه:

- خبري او کړولي (قیدي) ستاینوم

Prädikative und adverbiale Adjektive

خبري ستاینوم په غونډله (جمله) کې د خبر یوه برخه ده چې له مرستیالکړ (کمکي فعل) څخه وروسته راځي. که نوم نرینه وي که ښځینه یا منځینه (مخنث)، که یوگړی (مفرد) وي او که ډېرگړی (جمع)، ستاینوم په خپله آره ښه پاتې کېږي او اورون (گردان) نه مومي:

Sie ist traurig .	دا (ښځه یا نجلۍ) خپه ده. په دغه بېلگه کې "خپه" خبري ستاینوم (صفت) دی. دی یوازې د (sein, bleiben, werden) له کر (فعل) څخه وروسته راځي.
Die Kinder laufen lachend herum.	ماشومان د خدا په حال کې یو خوا بل خوا منډې وهي. په دغه بېلگه کې "خنداند" کړولي (قیدي) ستاینوم (صفت) دی چې له کر (فعل) څخه وروسته راځي او دی ستایي.

<p>Er läuft langsam. دی ورو ورو ځي. Sie spricht leise. دا په ټیټ غږ خبرې کوي.</p>	<p>کړولي ستاینوم (قیدي صفت) د کر (فعل) په اړه مالومات ورکوي. په دې بېلگو کې (lustig, langsam, leise) کړولي ستاینومونه (صفتونه) دي.</p>
<p>Er/sie/es ist müde. Wir/Sie sind müde. Sie lacht leise. Du weinst leise. ستاینوم په خبري او کړولي بڼه کې اورون (گردان) نه مومي.</p>	

لنډستاینوم (Attributives Adjektiv)

لنډستاینوم د پېژندویکي (د تعریف توري یا آرټیکل) او نوم تر منځ راځي او باید اورون ومومي:

das rote Auto	die kalte Nacht	der schwarze Stift
سور موټر	سړه شپه	تور قلم

په برسېرنو بېلگو کې (schwarze, kalte, rote) لنډ ستاینومونه (صفتونه) دي. دغه ډول ستاینوم (صفت) باید د نوم د نوري (جنس)، شمېر او پېر (حالت) پر بنسټ اورون ومومي.

<p>Er ist ein sehr <u>guter</u> Ehemann.</p>	<p>دی ډېر ښه مېړه (خاوند) دی. په دغه بېلگه کې خاوند (Ehemann) نرینه نوم دی او په کرنډ پېر (فاعلي حالت) کې راغلی دی، نو ځکه يې ستاینوم (صفت) د (-er) پایتوري اخیستي دي.</p>
<p>Du kannst heutzutage so einen <u>guten</u> Ehemann nicht finden.</p>	<p>ته نن سبا داسې یو ښه خاوند نه شي پیدا کولای. په دغه بېلگه کې خاوند په لنډ کړي پېر یا مفعولي حالت (Akkusativ) کې راغلی دی. له همدې امله يې ستاینوم (صفت) د (-en) پایتوري اخیستي دي.</p>

د ستاینوم کمزوری اورون (Schwache Adjektivdeklination)

له معین پیژندوییکي (د تعریف معین توری یا آرتیکل) سره د ستاینوم (صفت) اورون چې د

(-en, -e) پایتوري خپل کړي، د ستاینوم د کمزوري اورون په نامه یادېږي.

Die <u>ju</u> ng <u>e</u> Dame ځوانه مېرمن	der <u>ro</u> te <u>R</u> ock سره لمن (دامنه)	das <u>dic</u> ke <u>B</u> uch پېرر کتاب
په برسېرنو بېلگو کې د معین پیژندوییکي او نوم تر منځ ستاینوم د (e) په توري پای ته رسېدلی دی.		

په څلورگونو پېرونو (حالتونو) کې د لنډ ستاینوم اورون:

	Maskulin نرینه	Neutral منځینه	Feminin بښځینه	Plural گڼه (جمع)
Nom.	der alte Mann سپین ږیری سړی	das leere Blatt تښه پاڼه	die rote Rose سره غوتی	die guten Menschen بڼه خلک
Akk.	den alten Mann	das leere Blatt	die rote Rose	die guten Menschen
Dat.	dem alten Mann	dem leeren Blatt	der roten Rose	den guten Menschen
Gen.	des alten Mannes د سپین ږیری سړی	des leeren Blattes د تښې پاڼې	der roten Rose د سرې غوتی	der guten Menschen د بڼو خلکو

د ستاینوم کمزوری اورون له ناتییک نومخرو (مبهمو ضمیرونو) څخه وروسته هم په همدې بڼه

رغېږي:

dieser, diese, dieses, diese:	دغه زور کتاب دېر په زړه پورې
--------------------------------------	------------------------------

Dieses alte Buch ist sehr interessant.	دی .
jener, jene, jenes, jene: Jener Mensch, der viel liest, ist intelligent.	هر هغه څوک چې ډېر لوست کوي، وینښار دی .
jeder, jede, jedes, jede: Jede Frau muss gut behandelt werden.	له هرې ښځې سره باید ښه رویه وشي .
mancher, manche, manches, manche: Manche Menschen denken gar nicht nach.	ځینې خلک هېڅ فکر نه کوي .
solcher, solche, solches, solche: Solches Buch kann man wenig finden.	داسې کتاب سړی ډیر لږ پیدا کولای شي .
welcher, welche, welches, welche: Welche Uhr magst du?	کوم ساعت دې خوښېږي؟
derjenige, diejenige, dasjenige, diejenigen: Dasjenige Kind, das gar nicht spielt, wird irgendwann sehr dick.	هغه ماشوم چې هېڅ لوبې نه کوي، یو وخت به ډېر چاغ شي .
derselbe, dieselbe, dasselbe, dieselben: Derselbe junge, der laut schreit, hat meine Uhr kaputt gemacht.	همدغه هلک چې په لور غږ چېغې وهي، زما ساعت مات کړ .

د ستاینوم غښتلی اورون (Starke Adjektivdeklinaton)

کله چې له ستاینوم څخه مخکې پېژندویکی (د تعریف توری یا آرتیکل) نه وي یا یې په مخکې آر (اصلي) عددونه لکه یو، دوه درې او یا هم ناورېدونې نومخړي (هغه ضمیرونه چې نه گردان کېږي) راغلي وي، نو ستاینوم په غښتلي بڼه اورون مومي:

	Maskulin نرینه	Neutral منځینه	Feminin ښځینه	Plural گڼه (جمع)
Nom.	alter Mann زور سړی	leeres Blatt تسه پاڼه	rote Rose سره غوتی	gute Menschen ښه خلک
Akk.	alten Mann	leeres Blatt	rote Rose	gute Menschen
Dat.	altem Mann	leerem Blatt	roter Rose	guten Menschen
Gen.	alten Mannes د زاره سړی	leeren Blattes د تشې پاڼې	roter Rose د سرې غوتی	guter Menschen د ښو خلکو

په څلورگونو پېرونو (حالتونو) کې د نرینه، منځینه او ښځینه نومونو سره د ستاینوم اوږون	
Nominativ کرنديپر	Alter Mann bleibt am Wochenende zu Hause. زور سړی د اوونۍ په پای کې په کور کې پاتېږي.
Akkusativ لند کړی پېر	Du brauchst kein leeres Blatt . ته تشې پاڼې ته اړتیا نه لري.
Dativ لر کړی پېر	Roter Rose reißt du kein Blatt ab. له سرې غوتې څخه به پاڼه نه شکوي.
Genitiv تولپېر	Die Gesichter guter Menschen erkennst du nicht schnell. ته د ښو خلکو مخونه ژر نه شي پېژندلای.

له نامعين پېژندوييکي (د تعريف نامعين توري) سره د ستاینوم اوږون:

	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Nom.	ein <u>guter</u> Mann يو ښه سړی	ein <u>gutes</u> Kind يو ښه ماشوم	eine <u>gute</u> Frau يوه ښه ښځه	<u>gute</u> Leute ښه خلک
Akk.	ein <u>en</u> <u>guten</u> Mann	ein <u>gutes</u> Kind	eine <u>gute</u> Frau	<u>gute</u> Leute

Dat.	<u>einem</u> <u>guten</u> Mann	<u>einem</u> <u>guten</u> Kind	<u>einer</u> <u>guten</u> Frau	<u>guten</u> Leuten
Gen.	<u>eines</u> <u>guten</u> Mannes د يوه ښه سړي	<u>eines</u> <u>guten</u> Kindes د يوه ښه ماشوم	<u>einer</u> <u>guten</u> Frau د يوې ښې ښځې	<u>guter</u> Leute د ښو خلکو

د ستاینوم (صفت) دغه ډول اورو له برسېرنو پایتورو سره د نامعین پېژندویيکي (د تعريف نامعین توري) (ein)، د (was für ein) څرگندنې (اصطلاح) او د (mein, dein, sein, ihr, Ihr, unser) له ټولنومخرو (ملکي ضمیرونو) څخه وروسته ټول یو ډول راځي.

<u>meine</u> <u>guten</u> <u>Zeiten</u> <u>meinen</u> <u>guten</u> <u>Zeiten</u>	همدارنگه د (kein) له منفي پېژندویيکي (د تعريف توري) سره او کله چې د (mein, dein, sein, ihr, Ihr, unser) ټولنومخري (ملکي ضمیرونه) د ملکي پېژندویيکي (ملکي آرټیکل) په ښه راشي، ستاینوم په ټولو پېرونو (حالتونو) کې د (-en) پایتوري خپلوي.
<u>dunkel</u> : ein <u>dunkles</u> Zimmer ein <u>dunkler</u> Raum	هغه ستاینومونه (صفتونه) چې په (-el) سره پای ومومي، د پایتورو په خپلولو سره یې (-e) تل غورځي.
<u>Teuer</u> : ein <u>teures</u> Auto, <u>teure</u> Autos ein <u>teurer</u> Mantel <u>teure</u> Mäntel	هغه ستاینومونه (صفتونه) چې په (-er) پای ته ورسېږي، یې کله ناکله غورځي.
ein <u>langer</u> , <u>roter</u> , <u>glatter</u> Kleid	که چېرې څو ستاینومونه یو پر بل پسې راغلي وي، ټول یې باید گردان شي او ټول یې یو ډول اورو مومي.

نوم کرل شوي ستاینومونه (Substantivierte Adjektive)

هغه نومونه چې له ستاینومونو (صفتونو) څخه جوړ شوي وي یا د نوم په بڼه راغلي او کارول کېږي، د نوم کرل شويو ستاینومونو په نامه یادېږي. دوی هم داسې اوروون (گردان) مومي لکه ستاینوم او پېژندویکی (د تعریف توری) چې یو ځای راغلي وي او یا د لنډستاینوم په څېر گردانېږي، خو یوازې نوم ترې غورځي. د دغه ډول نوم کرل شوي ستاینوم لومړی توری لوی لیکل کېږي.

	Maskulin نرینه	Neutral منځینه	Feminin بڼځینه	Plural ډیرگری
Nom.	der Bekannte پېژندل شوی	das Neue نوی	die Fremde پردی	die Alten زاره
	ein Bekannter	ein Neues	eine Fremde	Alte
Akk.	den Bekannten	das Neue	die Fremde	die Alten
	einen Bekannten	ein Neues	eine Fremde	Alte
Dat.	dem Bekannten	dem Neuen	der Fremden	den Alten
	einem Bekannten	einem Neuen	einer Fremden	Alten
Gen.	des Bekannten د پېژندل شوي	des Neuen د نوي	der Fremden د پردی	der Alten د زرو
	eines Bekannten	eines Neuen	einer Fremden	Alter
	د یوه پېژندل شوي	د یوه نوي	د یوې پردی	د زرو

په برسېرن جدول کې (Bekannte, Neue, Fremde, Alte) له آره (په اصل کې) ټول ستاینومونه (صفتونه) دي، خو دلته د نوم په توګه راغلي دي. لومړی توری یې لوی لیکل شوی دي.

لنډ کړستاینومونه (Attributive Partizipien)

هغه ستاینومونو ته ویل کېږي چې له کړ (فعل) څخه جوړ شوي او له نوم څخه مخکې راغلي وي. دوی د لنډستاینوم په څېر اوروون (گردان) مومي:

	Maskulin	Neutral
Nominativ کړند پېر (فاعلي حالت)	Partizip II – دويم کړ ستیانوم	
	der geschriebene Brief لیکل شوی لیک	das gelesene Buch لوستل شوی کتاب
	ein geschriebener Brief يو لیکل شوی لیک	ein gelesenes Buch يو لوستل شوی کتاب
	Partizip I – لومړی کړ ستیانوم	
	der lesende Mann لوستونکی سړی	das weinende Kind ژراند ماشوم
	ein lesender Mann يو لوستونکی سړی	ein weinendes Kind يو ژراند ماشوم
	Akkusativ لند کړی پېر (بې واسطه- مفعولي حالت)	Partizip II – دويم کړ ستیانوم
den gelesenen Brief لوستل شوی لیک		das gelesene Buch لوستل شوی کتاب
einen gelesenen Brief يو لوستل شوی لیک		ein gelesenes Buch يو لوستل شوی کتاب
Partizip I – لومړی کړ ستیانوم		
den lesenden Mann لوستونکی سړی		das weinende Kind ژراند ماشوم
einen lesenden Mann يو لوستونکی سړی		ein schreibendes Kind يو لیکونکی ماشوم

	Feminin	Plural
Nominativ کړند پېر (فاعلي حالت)	Partizip II – دويم کړ ستیانوم	
	die geschriebene Geschichte لیکل شوې کیسه	die gelesenen Romane لوستل شوي رومانونه
	eine geschriebene Geschichte	gelesene Romane

	یوه لیکل شوې کیسه	لوستل شوي رومانونه
	لومړی کړسټاینوم - Partizip I	
	die schminkende Frau سینگار کوونکې ښځه	die lesenden Leute لوستونکي خلک
	eine schminkende Frau یوه سینگار کوونکې ښځه	lesende Leute لوستونکي خلک
	دویم کړسټاینوم - Partizip II	
	die geschriebene Geschichte لیکل شوې کیسه	die gelesenen Romane لوستل شوي رومانونه
	eine geschriebene Geschichte یوه لیکل شوې کیسه	gelesene Romane لوستل شوي رومانونه
	لومړی کړسټاینوم - Partizip I	
	die schminkende Frau سینگار کوونکې ښځه	die lesenden Leute لوستونکي خلک
	eine schminkende Frau یوه سینگار کوونکې ښځه	lesende Leute لوستونکي خلک
Akkusativ لند کړی پېر (بې واسطه- مفعولي حالت)		

کړولونه (Adverbien)

کړولونه (قیدونه) د یوه کړ (فعل) د پېښېدنې څرنگوالی، ځای، مهال، لامل او داسې نورې ځانگړتیاوې څرگندوي. کړول (قید) هغه ویی (کلمه) ده چې یو کړ (فعل)، ستاینوم (صفت) او یا یو بل کړول (قید) ستایي.

Verb	Ich lese langsam .	زه ورو لوست کوم.
Adjektiv	Das ist ein sehr altes Buch.	دا یو ډېر زور کتاب دی.
Adverb	Ich war sehr früh hier .	زه دلته ډېر مخکې وم.

د کړولونو (قیدونو) بېلابېلې بڼې :

Lokaladverbien: da, vorn(e), hier, hinten, hin, dort, oben, her <i>Wir sind hier vorne.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • توني کړول (مکاني قيد) : چې د يوه کړ (فعل) د پېښېدلو ځای رابښي. مور دلته په مخکې (وراندې) يو.
Temporaladverbien: gestern, jetzt, vorher, immer, heute, damals, zuerst, oft, morgen, sofort, meist(ens) <i>Ich war gestern in Kabul.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • مهالي کړول د يوه کړ (فعل) د پېښېدلو وخت څرگندوي. زه پرون په کابل کې وم.
Modaladverbien: so, gern, leider, glücklicherweise, umsonst, genauso, irgendwie, hoffentlich <i>Sie liest gerne Zeitung.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • دودوال کړول (مودال قيد) د يوه کړ (فعل) دود ټاکي، څرنگيز کړول هم بلل کېږي، ځکه چې د يوه کړ د پېښېدنې حالت يا څرنگوالی ښيي. دا (ښځه) په خوښۍ ورځپاڼه لولي.
viel, fast, kaum, wenig, sehr, etwa <i>Er hat wenig Geld.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • کچ و مېچ (اندازه) دغه کړول (قيد) د يوه کړ (فعل) د پېښېدلو کچه يا اندازه په گوته کوي. دی لږ روپی لري.

پرتله (Die Komparation)

په جرمنی ژبه کې ستاینوم (صفت) پوری (درجې) لري چې یو له بل سره پرتله کېدای شي. همداسې یې کړول (قيد) هم در واخلئ. ستاینوم (صفت) او کړول (قيد) د پرتلې درې پوری (درجې) لري او د اوروڼ (کردان) په وخت کې پایتوري خپلوي، لکه په لاندې بېلگو کې:

مثبت (Positiv) : په دغه بڼه کې ستاینوم (صفت) یا کرول (قید) کوم پایتوري نه نیسي.

Das Fahrrad ist <u>so</u> schnell <u>wie</u> der Bus	بایسکپل همدومره گړندی دی لکه بس.
--	----------------------------------

پرتلیز (Komparativ) : په دغه بڼه کې ستاینوم یا کرول د (-er) پایتوري خپلوي.

Das Auto ist <u>schneller</u> als das Fahrrad.	موټر له بایسکپل څخه ډېر گړندی دی.
--	-----------------------------------

لوړترین (Superlativ) : په دغه بڼه کې ستاینوم یا کرول د (-est) پایتوري نیسي.

Das Flugzeug ist <u>am</u> <u>schnellsten</u> .	الوتکه تر ټولو گړندی(چابک ترینه) ده.
---	--------------------------------------

مثبت (Positiv) : مثبتہ (مطلقه) پرتله چې ستاینوم (صفت) هېڅ پایتوري نه خپلوي، یا د یوه نوم (وکړي، څیز) ځانگړتیا څرگندوي یا د دوو وگړو یا څیزونو تر منځ همرنګي. له ستاینوم (صفت) څخه مخکې د (so) یا (genauso) ويي (کلمې) راځي او پرتله شوی څیز په (wie) ورسره تړل کېږي.

Laila ist hübsch .	د یوه نوم ځانگړتیا لیلا ښکلې ده.
Anaargul ist (genau)so groß wie Spingul.	د دوو نومونو پرتله انارگل همدومره لوړ دی لکه سپین گل.

پرتلیزه (Der Komparativ)

کله چې د یوه نوم توپیر له بل نوم سره د یوې پورې (درجې) په کچه وي، نو د دې توپیر د څرگندولو لپاره پرتلیزه بڼه کاروو. ځینې پرتلیزې بڼې سمدوې او ځینې هغوی یې بېدوې (بې قاعده) دي.

سمدودي (باقاعده) بني :

	آره بڼه-Grundform		پرتليزه بڼه-Komparativ	
Adjektiv	billig	ارزانه	billiger	ارزان تر
	schnell	گړندی	schneller	گړندی تر
	langsam	ورو	langsamer	ورو تر
Adverb	wenig	لږ	weniger	لږ تر

هغه ستاینومونه (صفتونه) او کړولونه (قیدونه) چې په (el, er) یا غبرگغر (Diphthong) سره پای ته رسېدلي وي، د (-e) توری یې غورځي:

آره بڼه-Grundform		پرتليزه بڼه-Komparativ	
dunkel	تیاره	dunkler	تیاره تر
respektabel	محترم	respektabler	محترم تر
teuer	گران	teurer	گران تر

څو څپیز ستاینومونه (څو سېلابه صفتونه) او د (oft) کړول د پرتليزې بڼې په جوړښت کې اوملوټ (Umlaut) یا واولي بدلون خپلوي.

آره بڼه-Grundform		پرتليزه بڼه-Komparativ	
hoch	لوړ	Höher	لوړ تر
jung	ځوان	Jünger	ځوان تر
oft	ډېر	Öfter	ډېر تر وخت

بېدوده (بې قاعده) بڼې

	آره بڼه – Grundform		پرتلیزه بڼه – Komparativ	
Adjektiv	gut	ښه	besser	ښه ترا (بهتره)
Adverb	bald	ژر	eher	ژر تر
	viel	ډېر	mehr	ډېر تر
	gern	په خوښۍ	lieber	په مینه

له پرتله شوي کس يا څيز څخه وړاندې تل د (als) کلمه راځي:

Torpekei ist hübscher als Zarina.	تورپېکې له زرينې څخه ښکلې ده.
--	-------------------------------

لوړترين (Der Superlativ)

لوړترينه پورې په يوه ټولې (گروپ) کې د يوه نوم لوړترينه درجه په گوته کوي او ښيي چې دی په خپله ډله کې تر ټولو نورو د لوړې پورې (درجې) خاوند دی. لوړترينه پورې له (am+superlativ) او همدراڼکه له (Artikel+superlativ) سره رغېږي:

Grundform	am + Superlative	Artikel + Superlativ
schön ښکلې	am schönsten ښکلې ترين (تر ټولو ښکلې)	der/die/das schönste ښکلې ترين
teuer گران (قيمه)	am teuersten گران ترين (تر ټولو گران)	der/die/das teuerste گران ترين
dunkel تیاره	am dunkelsten تیاره ترين (تر ټولو تیاره)	der/die/das dunkelsten تیاره ترين

د کړول (قید) لوړترینه پورې د (am) له مختاري سره جوړېږي:

Anaargul spielt am besten .	انارگل تر ټولو ښه لوبه کوي.
------------------------------------	-----------------------------

که لوړترینه پورې له نوم څخه وړاندې راشي، معین پېژندویيکی (د تعریف معین توری) کارول کېږي:

Zarina hat das schönste Kleid.	زرینه ښایسته ترین (تر ټولو ښایسته) کمیس لري.
په دې بېلگه کې لوړترینه پورې (das schönste) له نوم (Kleid) څخه وړاندې راغلې ده.	

که لوړترینه پورې د لر ستاینوم (خبري صفت، Prädikativ) په بڼه د (werden, sein) له کر (فعل) سره راغلې وي، کولای شي چې دواړه ښې واخلي:

Das Gemälde ist am schönsten .	Das Gemälde ist das schönste . منظره ښایسته ترینه (تر ټولو ښایسته) ده.
---------------------------------------	--

په لوړترینه پورې کې ځینې ستاینومونه (صفتونه) او د (Oft) کړول (قید) اوملوت (Umlaut) یا واولي بدلون هم خپلوي:

Grundform - آره بڼه -		Superlativ - لوړترینه بڼه -	
warm	تود	am wärmsten	تودترین
hoch	لور	am höchsten	لور ترین
jung	ځوان	am jüngsten	ځوان ترین
oft	زیاتره	am öftesten (auf häufigsten)	تر ټولو ډېر

Grundform آره بڼه	Superlativ لوړترينه پورۍ	<p>کله چې ستاينوم (صفت) په لاندې تورو :</p> <ul style="list-style-type: none"> (-e, -s, -ss, -ß, -x, -sk, -sch) (-d/-t) (-haft, -los) <p>سره پای ومومي، لوړترينه پورۍ يې په (-est) سره جوړېږي.</p>
heiß	heißeste	
mild	mildeste	
brüsk	brüskeste	
ratlos	ratloseste	
stolz	stolzeste	
ungewiss	Ungewisseste	
bewegt	Bewegteste	
komplex	Komplexeste	
zaghaf	Zaghafteste	
frisch	am frischesten	
süß	am süßesten	
spannend	am spannendsten	
groß	am größten	
neue	neueste	<p>هغه ستاينومونه (صفتونه) چې په خپلواک (واول) او غيرکغږ سره پای ته ورسېږي، ورتړينه بڼه يې په (-est, -st) سره جوړېږي :</p>
frohe	froheste	

د لوړتريني بڼې بډويي (استثنا):

	Grundform آره بڼه	Komparativ پرتليزه بڼه	Superlativ لوړترينه بڼه
Adjektiv	gut بڼه	besser بڼه ترا (بهتره، غوره)	am besten بڼه ترين

Adverb	viel ډېر	mehr ډېر تر	am meisten تر ټولو ډېر
	gern په خوښۍ	lieber په مينه	am liebsten تر ټولو په ډېره مينه
	bald ژر	eher ژرتر	am ehesten ژرترين

دا چې د ستاينوم (صفت) په لورترينه پورې کې يو نوم تر نورو هغوی د لورې پورې (درجې) خاوند وي، له ده سره پرتله شوي څيزونه د (von/vom) په کلمه سره څرگندېږي:

Gulalei ist die hübscheste (**von** allen Schülerinnen).

گلالی تر ټولو (زده کوونکيو) څخه ښايسته (ښايسته ترينه) ده.

اړينه نه ده چې د غونډلې دغه برخه چې په لنډيو (قوسونو) کې راغلې ده، وليکل شي، خو که د لا ښه ترا روښانتيا په پار يا هم که ليکل يې هرو مرو وي، کېدای شي چې په برسېرنه توگه وليکل شي. که چېرې بېلابېل څيزونه له يو بل سره پرتله شوي او له دوی څخه يوه ته لورترينه پورې ورکړل شوې وي، لورترينه پورې د کړول (فيد) په توگه کارول کېږي.

Der Wagen ist **am schönsten**. موټر تر ټولو ښکلی دی.

موټر له ډېرو نورو څيزونو سره چې همرنګي نه دي، پرتله شوی او لورترينه پورې يې گټلې ده.

که چېرې لورترينه پورې د لړستاينوم (خبري صفت) په توگه راغلې وي، په دې مانا چې همرنګي څيزونه له يو بل سره پرتله شوي دي.

Dieser Fernseher ist **der schönste**. دغه تېلويزيون تر ټولو ښايسته دی.

برسېرته غونډله بڼي چې تېلويزيون له نورو تېلويزيونو سره پرتله شوی دی او ده لوړه درجه کتلې ده. اړینه نه ده چې د نورو تلويزيونو يادونه دې وشي. په دغه اکر (حالت) کې ستاينوم (صفت) په خپله لوړترينه پورې کې دي -st(e) پايټوري خپلوي.

نومخړی (Pronomen)

نومخړی (ضمير) هغه ويی (کلمه) ده چې د نوم پر ځای راځي يا د نوم استازيتوب کوي. دی په غونډله (جمله) کې د نوم د بې شمېره راتگ يا يادښت مخنيوی کوي:

انارگل زما ملگری دی. دی د اوونۍ په پای کې زما کره راځي.

Anaargul ist mein Kumpel. **Er** kommt am Wochenende zu mir.

په برسېرته لومړی غونډله کې انارگل نوم دی. په دويمه هغه کې د انارگل پر ځای "دی" د نومخړي (ضمير) په توگه راغلی او د انارگل د نوم د بيا يادولو مخه يې نيولې ده. همداسې په جرمنۍ غونډله کې (**Anaargul**) نوم دی او په دويمه غونډله کې يې پر ځای نومخړی (Er) راغلی دی.

نوم - Nomen	نومخړی (ضمير) - Pronomen
Nicole studiert Jura. نيکول حقوق لولي (زده کړه کوي)	Sie ist sehr fleißig. دا ډېره زحمت کينه ده.
Friedrich lernt Französisch. فريدرينش فرانسوي زده کوي.	Er spricht aber gut Englisch. خو دی بڼې انگرېزي خبرې کوي.
Ralf und Harmut spielen Fußball. رلف او هارموت د فوټبال لوبه کوي.	Sie spielen Fußball seit Jahren. دوی له کلونو راهيسې د فوټبال لوبه کوي.

په برسېرته بېلگو کې د نومونو (نيکول، فريدرينش، هارموت) پر ځای اړوند نومخړي (دا، دی، دوی) او په جرمنۍ غونډلو کې (sie, er, sie) راغلي دي.

نومخړی (ضمير) کولای شي چې نه يوازې په خپله بڼه، بلکې د پېژندوييکي (د تعريف توري يا آرتیکل) په بڼه هم له نوم سره يو ځای راشي. د بېلگې په توگه:

Artikel پېژندوييکي	Pronomen نومخړی
Das ist mein Buch. دا زما کتاب دی.	Das ist meins . دا زما دی.
Dein Wagen ist schön ستا موټر ښکلې دی.	Deiner ist schön. ستا ښکلې دی.
Dieser Wagen gefällt mir. دا موټر مې خوښېږي.	Dieser gefällt mir. دا مې خوښېږي.

ځانگړنومخړی (Das Personalpronomen)

ځانگړنومخړي (شخصي ضميرونه) د وگړو لپاره لکه زه، ته، دی، مور او ... لپاره راځي. دوی (نومخړي) په خبرو اترو کې د وگړو رول په گوته کوي.

	Pronomen	نومخړي
يوگړي (مفرد) نومخړي	ich	زه (لومړی کس)
	du	ته (دويم کس)
	er	دی (نرينه، دريم کس)
	sie	دا (ښځه، دريم کس)
	es	دی (مخنث، دريم کس)
ډېرگړي (جمع) نومخړي	wir	موږ (لمړي کسان)
	ihr	تاسې (دوه يا ډير کسان)
	Sie	تاسې (دويم کسان)
	sie	دوی (دريم کسان)

لومړی کس د هغه کس په مانا دی چې خبرې کوي، دویم کس د مخاطب لپاره یا هغه کس ته چې خبرې ورسره کېږي، ویل کېږي. دریم کس هغه څوک په گوته کوي چې په اړه یې خبرې کېږي، لکه:

1. Person Singular und Plural لومړی یوگړی (مفرد) او ډېرگړي (جمع) وگړي: په دغو بېلگو کې "زه" او "مور" خبرې کوو. له همدې امله لومړي کسان گڼل کېږو.	Ich gehe zur Schule. زه ښوونځي ته ځم.
	Wir sind Studenten. مور زده کړیالان یو.
2. Person Singular und Plural دویم یوگړي او ډېرگړي وگړي: په دې بېلگو کې انارگل، تاسې او تاسې (شما) مخاطب یا دویم کسان گڼل کېږي. ځکه چې له دوی سره مخامخ خبرې کېږي.	Anaargul, zitiere mir ein Gedicht. انارگله، ما ته یو شعر ووايه.
	Ihr seid aus Afghanistan. تاسې له افغانستان څخه یاست.
	Sie sind eine gute Lehrerin. تاسې (شما) یوه ښه ښوونکې یاست.
3. Person Singular und Plural دریم یو گړي (مفرد) او ډېرگړي (جمع) کسان: په دې بېلگو کې دی، دا، دی او دوی دریم وگړي یا غایب کسان گڼل کېږي ځکه چې د دوی په اړه خبرې کېږي.	Er/sie/es ist erkältet. دی، دا، دی یخ وهلی، یخ وهلي (زوکام) دی (ده).
	Sie sind Afghanen. دوی افغانان دي.

د ځانگړنومخرو (شخصي ضمیرونو) څلورگونې بېرونه (حالتونه):

Singular- (مفرد) یو گړی					
1.Person		2.Person		3.Person	
Nom.	ich	du	er	es	sie
Akk.	mich	dich	ihn	es	sie
Dat.	mir	dir	ihm	ihm	ihr
Gen.	meiner	deiner	seiner	seiner	Ihrer

گڼه (جمع) - Plural			
	1.Pers. لومړی وگړی	2.Pers. دویم وگړی	3.Pers. دریم وگړی
Nom.	wir	Ihr	sie/Sie
Akk.	uns	euch	sie/Sie
Dat.	uns	euch	ihnen/Ihnen
Gen.	unser - زموږ	euer - د تاسې	ihrer/Ihrer - ستاسې

د (Sie) نومخړی (ضمیر) یو چا ته د درنښت یا احترام په مانا کارول کېږي. که مو پام شوی وي په پښتو یا دري ژبه کې مور کولای شو چې یوه (د شمېر پر بنسټ) کس ته د "ته" یا "تو" خطاب وکړو، خو همداسې کولای شو چې یوه کس ته د تاسې یا شما خطاب وکړو، حال دا چې شما او تاسې د ډېرو کسانو لپاره هم کارول کېږي. په جرمني ژبه کې هم کیدای شي چې یوه کس ته د (Du) نومخړی (ضمیر) وکارول شي او همدارنگه د (Sie) هغه.

د (Sie) نومخړی ښايي چې د (Du) پر ځای د ناپېژانده کس لپاره د درنښت په موخه وکارول شي، ځکه چې په جرمني کلتور کې سړی له ناپېژانده کس څخه واټن نیسي او هممهال یې دوه اړخیزه احترام ته راغواړي.

د (Es) منځینه نومخړی (Das Pronomen Es)

د (Es) منځینه (مخنث) نومخړی په غونډله (جمله) کې په بېلابېلو ښو سره راتلای شي او ځینې وخت خپله آره (اصلي) مانا هم له لاسه ورکوي. په ټولیزه توګه په لاندې ښو سره ډېر راځي:

Wie viele Seiten hat das Buch?	د نومخړي (ضمیر) په بڼه سره: په دغه بېلګه کې د (Das Buch) پر ځای
---------------------------------------	--

<p>Es hat 200 Seiten. Ich bin Krank. Ich bin es auch.</p>	<p>راغلی. د ستاینوم پر ځای: په دې بېلگه کې د (Krank) پر ځای (es) راغلی.</p>
<p>Ich habe meinem Sohn versprochen, ihm ein Handy zu kaufen. Ich habe es auch meinem Sohn versprochen.</p>	<p>د ملي غونډلې (فرعي جملې) پر ځای: په دغه بېلگه کې د ملي غونډلې پر ځای یوازې (es) راغلی دی.</p>
<p>Es kommen viele Gäste heute.</p>	<p>د نارېبښتیني کړند (فاعل) پر ځای: (Es) په خپله د غونډلې آر (اصلي) کړند (فاعل) نه دی، بلکې یوازې د ده پر ځای راغلی دی. په دې بېلگه کې آر کړند مېلمانه (Gäste) دي. له همدې امله کړ (فعل) هم د آر کړند (فاعل) پر بنسټ اوړون موندلی، نه د (Es) پر بنسټ.</p>
<p>Es regnet. Es ist kalt. Es ist zwölf Uhr. Es ist zu spät. Mir geht's gut. Machen Sie es gut.</p>	<p>د ناوگریز (غیر شخصي) کړند او کړي په توگه: په دغه بېلگه کې (Es) د ځینو ناوگریزو کړونو (فعلونو) د کړند (فاعل) او په ځینو څرگندنو (اصطلاحاتو) کې د کړي (مفعول) په توگه راغلی</p>

د (Es gibt) څرگندنه (اصطلاح) کومه ځانگړې مانا نه لري، بلکې یوازې د دې لپاره کارول کېږي چې د یوه شي شتون ته نغوته وشي.

دلته ډېرې هټې (دوکانونه) شته دي. **Es gibt viele Läden hier.**

نومخړيز کړولونه (Pronominaladverbien)

هغه کړولونو (قيدونو) ته ويل کېږي چې د خپل جوړښت لومړۍ برخه يې د (da, hier, wo) کړولونه (قيدونه) وي او دويمه برخه يې يو سرېل (Präposition) وي. له همدې امله ورته سرېليز کړولونه (Präpositionaladverbien) هم ويل کېږي. د نومخړيزو کړولونو (ضميرې قيدونو) لومړۍ برخه کړول (قيد) نيولې وي او دويمه هغه يې سرېل. د بېلگې په توگه (dagegen). په لومړۍ برخه کې د (da) کړول (قيد) راغلی او له هغه وروسته د (gegen) سرېل. نومخړيز کړولونه د هغه نوم، غونډ يا د غونډلې (جملې) د يوې برخې پر ځای راځي چې په متن کې يا وار له وړاندې ياد شوي وي او يا به وروسته ياد شي. د بېلگې په توگه :

Du schuldest mir 1000€. **Dazu** kommt noch 100€ vom Vorjahr.
ته زما زر آيرو پورورۍ يې. پر دې سربېره سل آيرو نورې د تېرکال راځي.

په دغه بېلگه کې د (Dazu) نومخړيز کړول (ضميرې قيد) د (1000€) پر ځای راغلی دی. د پام وړ هرگوره دا ده چې زر آيرو په متن کې وار له وړاندې يادې شوې دي.

Ich denke ständig **daran**, welches Handy ich mir kaufen soll.
زه په پر له پسې توگه په دې اړه چورت وهم چې ځان ته کوم يو گرځند تيليفون وپېرم.

په برسېرنه بېلگه کې د (daran) نومخړيزکړول (ضميرې قيد) د ملې غونډلې (فرعي جملې) پر ځای راغلی دی، مله غونډله په متن کې هرگوره وروسته له نومخړيز کړول څخه راغلي ده.

نومخړيز کړولونه (ضميرې قيدونه) اورون (گردان) نه مومي، خو کله چې سرېل (Präposition) په واول (خپلواک) توري پيل شي، د کړول (قيد) او سرېل تر منځ د (-۲) توری ور ډېرېږي:

Adverb کړول (قید)	Präposition سرپیل	Pronominaladverb نومخړیز کړول
da	auf	Da <u>r</u> auf
wo	auf	Wo <u>r</u> auf
da	gegen	Dagegen
da	für	Dafür

د نومخړیزو کړولونو نوملړ

	da(r)	hier-	wo(r)
an	daran	Hieran	Woran
auf	darauf	Hierauf	Worauf
aus	daraus	hieraus	Woraus
bei	dabei	Hierbei	Wobei
durch	dadurch	hierdurch	Wodurch
für	dafür	Hierfür	Wofür
gegen	dagegen	hiergegen	Wogegen
hinter	dahinter	hierhinter	
in	darin	Hierin	Worin
mit	damit	Hiermit	Womit
nach	danach	hiernach	Wonach
neben	daneben	hierneben	
über	darüber	hierüber	Worüber
um	darum	Hierum	Worum
unter	darunter	hierunter	Worunter
von	davon	hiervon	Wovon
vor	davor	Hiervor	Wovor

zu	dazu	Hierzu	Wozu
zwischen	dazwischen	hierzwischen	

نومخړيز كړولونه (ضميرى قيدونه) د وگړو يا كسانو لپاره نه كارول كېږي، بلكې د څيزونو لپاره راځي:

Ich bin mit ihr ins Kino gegangen. Ich bin damit ins Kino gegangen.	زه له دې سره سينما ته ولاړم. په دويمه بېلگه کې مور نه شو کولای چې د (mit ihr) پر ځای (damit) وکاروو، ځکه چې مانا يې غلطېږي.
Ich kann mich nicht an sie erinnern. Ich kann mich nicht daran erinnern.	زه دا (دغه بڼځه يا نجلۍ) نه شم پر زړه کولای يا مې نه پر زړه کېږي. د لومړۍ بېلگې (an sie) په (daran) سره نه شي بدلېدلای، ځکه چې مانا يې غلطېږي.

په نومخړيزو كړولونو (ضميرى قيدونو) کې يوازې د (davon, darunter) هغوى د وگړو او څيزونو لپاره راتللای شي او همدا يوه بېدويي (استثنا) لري.

Ich habe viele Freunde, darunter/davon sind einige aus Afghanistan. زه ډېر ملگري لرم، ځينې له دوى/ په دوى کې ځينې له افغانستان څخه دي.
Laila hat mir viele Bücher gegeben, darunter/davon sind welche sehr bekannte Romane. ليلا ما ته ډېر کتابونه راكړي دي، ځينې له دوى څخه ډېر پېژندل شوي رومانونه دي.

تولنومخړی (Das Possessivpronomen)

تولنومخړی (ملکي ضمير) د يوه څيز د ملکيت يا اړوندۍ د څرگندولو لپاره کارول کېږي چې د چا دى يا پر چا پورې اړه لري. په ټوليزه (عمومي) توگه تولنومخړی (ملکي ضمير) د پېژندوييکي (آرټيکل) په توگه له نوم څخه وړاندې راځي او د نوم د نورې (جنس) پر بنسټ اوږون مومي:

Mein Nachbar spricht Russisch.	زما گاونډى روسي خبرې کوي.
Du liebst deinen Sohn.	ته له خپل زوى سره مينه کوي.
Er schenkt seiner Tochter eine Halskette.	دى خپلې لور ته يوه غاړه کى ډالۍ کوي.

په برسېرنو بېلگو کې تولنومخړی د پېژندوييکي (آرټيکل يا د تعريف توري) په توگه له نوم څخه وړاندې راغلى او د نوم د نورې (جنس) او پېر(حالت) پر بنسټ يې اوږون (گردان) موندلى دى.

د ملکي پېژندوييکي بڼې

د هغه تولنومخړي (ملکي ضمير) بڼې چې د ملکي پېژندوييکي (تعريف توري) په توگه راغلى وي:

	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
ich	mein Stift	mein Heft	meine Mappe	meine Fragen
du	dein Stift	dein Heft	deine Mappe	deine Fragen
er	sein Stift	sein Heft	seine Mappe	seine Fragen
es	sein Stift	sein Heft	seine Mappe	seine Fragen
sie	ihr Stift	ihr Heft	ihre Mappe	ihre Fragen

wir	unser Stift	unser Heft	unsere Mappe	unsere Fragen
Ihr	euer Stift	euer Heft	eure Mappe	eure Fragen
sie	ihr Stift	ihr Heft	ihre Mappe	ihre Fragen
Sie	Ihr Stift	Ihr Heft	Ihre Mappe	Ihre Fragen

په جرمنی ژبه کې د تول يا ملکیت آرټیکل (Possessivartikel) او تولنومخړي (ملکي ضمير) تر منځ توپير شته. ملکي پېژندوييکي يوازې نه شي راتلای، حال دا چې تولنومخړی (ملکي ضمير) کولای شي چې يوازې راشي.

Possessivartikel ملکي پېژندوييکي	Possessivpronomen تولنومخړی (ملکي ضمير)
Das ist mein Fahrrad. دا زما بايسکل دی.	Das ist meins . دا زما دی.

هغه تولنومخړي (ملکي ضميرونه) چې له نوم څخه وړاندې د ملکي پېژندوييکي (تعريف توري) (Possessivartikel) په توگه راشي، د نورې (جنس)، شمېر او پېر پر بنسټ اوړون مومي:

	Kasus	Maskulin	Neutral
Ich	Nom.	mein Stift	mein Heft
	Akk.	meinen Stift	mein Heft
	Dat.	meinem Stift	meinem Heft
	Gen.	meines Stiftes	meines Heftes
Du	Nom.	dein Stift	dein Heft
	Akk.	deinen Stift	dein Heft

	Dat.	deinem Stift	deinem Heft
	Gen.	deines Stiftes	deines Heftes
Er/Es	Nom.	sein Stift	sein Heft
	Akk.	seinen Stift	sein Heft
	Dat.	seinem Stift	seinem Heft
	Gen.	seines Stiftes	seines Heftes
sie	Nom.	ihr Stift	ihr Heft
	Akk.	ihren Stift	ihr Heft
	Dat.	ihrem Stift	ihrem Heft
	Gen.	ihres Stiftes	ihres Heftes
wir	Nom.	unser Stift	unser Heft
	Akk.	unseren Stift	unser Heft
	Dat.	unserem Stift	unserem Heft
	Gen.	unseres Stiftes	unseres Heftes
Ihr	Nom.	euer Stift	euer Heft
	Akk.	euren Stift	euer Heft
	Dat.	eurem Stift	eurem Heft
	Gen.	eures Stiftes	eures Heftes
Sie	Nom.	Ihr Stift	Ihr Heft
	Akk.	Ihren Stift	Ihr Heft
	Dat.	Ihrem Stift	Ihrem Heft
	Gen.	Ihres Stiftes	Ihres Heftes
sie	Nom.	ihr Stift	ihr Heft
	Akk.	ihren Stift	ihr Heft
	Dat.	ihrem Stift	ihrem Heft
	Gen.	ihres Stiftes	ihres Heftes

	Kasus	Feminin	Plural
Ich	Nom.	meine Mappe	meine Bücher
	Akk.	meine Mappe	meine Bücher
	Dat.	meiner Mappe	meinen Büchern
	Gen.	meiner Mappe	meiner Bücher
Du	Nom.	deine Mappe	deine Bücher
	Akk.	deine Mappe	deine Bücher
	Dat.	deiner Mappe	deinen Büchern
	Gen.	deiner Mappe	deiner Bücher
Er/Es	Nom.	seine Mappe	seine Bücher
	Akk.	seine Mappe	seine Bücher
	Dat.	seiner Mappe	seinen Büchern
	Gen.	seiner Mappe	seiner Bücher
sie	Nom.	ihre Mappe	ihre Bücher
	Akk.	ihre Mappe	ihre Bücher
	Dat.	ihrer Mappe	ihren Büchern
	Gen.	ihrer Mappe	ihrer Bücher
wir	Nom.	unsere Mappe	unsere Büchern
	Akk.	unsere Mappe	unsere Bücher
	Dat.	unserer Mappe	unseren Büchern
	Gen.	unserer Mappe	unserer Bücher
Ihr	Nom.	eure Mappe	eure Bücher
	Akk.	eure Mappe	eure Bücher
	Dat.	eurer Mappe	euren Büchern
	Gen.	eurer Mappe	eurer Bücher
Sie	Nom.	Ihre Mappe	Ihre Bücher
	Akk.	Ihre Mappe	Ihre Bücher

	Dat.	Ihrer Mappe	Ihren Büchern
	Gen.	Ihrer Mappe	Ihrer Bücher
sie	Nom.	ihre Mappe	ihre Bücher
	Akk.	ihre Mappe	ihre Bücher
	Dat.	ihrer Mappe	ihren Büchern
	Gen.	ihrer Mappe	ihrer Bücher

د تولنومخري (ملكي ضمير) بني :

تولنومخري چې پرته له نوم څخه راځي، د نوم ځايناستي گرځي او په لاندې ډول اورون مومي:

	Kasus	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Ich	Nom.	meiner	mein(e)s	meine	meine
	Akk.	meinen	mein(e)s	meine	meine
	Dat.	meinem	meinem	meiner	meinen
	Gen.	meines	meines	meiner	meiner
Du	Nom.	deiner	dein(e)s	deine	deine
	Akk.	deinen	dein(e)s	deine	deine
	Dat.	deinem	deinem	deiner	deinen
	Gen.	deines	Deines	deiner	deiner
Er/ Es	Nom.	seiner	sein(e)s	seine	seine
	Akk.	seinen	sein(e)s	seine	seine
	Dat.	seinem	seinem	seiner	seinen
	Gen.	seines	seines	seiner	seiner
sie	Nom.	ihrer	ihr(e)s	ihre	ihre
	Akk.	ihren	ihr(e)s	ihre	ihre
	Dat.	ihrem	ihrem	ihrer	ihren

	Gen.	ihres	ihres	ihrer	ihrer
wir	Nom.	unserer	unser(e)s	unsere	unsere
	Akk.	unseren	unser(e)s	unsere	unsere
	Dat.	unserem	unserem	unserer	unseren
	Gen.	unseres	unseres	unserer	unserer
Ihr	Nom.	eurer	eur(e)s	eure	eure
	Akk.	euren	eur(e)s	eure	eure
	Dat.	eurem	eurem	eurer	euren
	Gen.	eures	eures	eurer	eurer
Sie	Nom.	Ihrer	Ihr(e)s	Ihre	Ihre
	Akk.	Ihren	Ihr(e)s	Ihre	Ihre
	Dat.	Ihrem	Ihrem	Ihrer	Ihren
	Gen.	Ihres	Ihres	Ihrer	Ihrer
sie	Nom.	ihrer	ihr(e)s	ihre	ihre
	Akk.	ihren	ihr(e)s	ihre	ihre
	Dat.	ihrem	ihrem	ihrer	ihren
	Gen.	ihres	ihres	ihrer	ihrer

نغوتنومخري (Das Demonstrativpronomen)

نغوتنومخري (اشاري ضمير) د نوم خايناستي گرځي او يوه څيز يا يوه وگړي ته نغوته (اشاره) کوي. په دې نغوټې (اشارې) سره د دوی په شتون ټينگار کېږي او يا اړين گڼل کېږي. له همدې امله د غونډلې (جملې) په لومړي سر کې راځي.

Welches Auto möchtest du kaufen? Dieses.	کوم موټر غواړې چې وپېرې؟ دغه. (د نوم خايناستی)
Derjenige , der gute Geschichte	هر هغه کس چې ښې کيسې لیکي،

schreibt, bekommt den Job.	دنده به تر لاسه کړي. (په شخص ټينگار کول)
----------------------------	--

نغوتومخري (اشاري ضميرونه) کولای شي چې د معين پېژندوييکي (د تعريف معين توري يا آرتيکل) په بڼه راشي يا د نوم خايناستي وگرځي. د معين پېژندوييکي په بڼه له نوم څخه مخکې راځي او د نومخري (ضمير) په بڼه د نوم پر ځای. دوی بېلابېلې بڼې لري چې تر ټولو ډېرې يې د (die, das, der) دي. دوی د معين پېژندوييکي (د تعريف معين توري يا آرتيکل) سره يو شان دي، خو يوازې د لر کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت) او د تول (ملکيت) بڼې يې توپير لري.

<p>Kennst du Anaargul?</p> <p>انارگل پېژنې؟</p> <p>Den kenne ich nicht.</p> <p>هغه نه يې پېژنم.</p>	<p>کله چې وغواړو په يوه څيز ټينگار وکړو، د يادونې لپاره يې اړين وگڼو يا وغواړو چې د پام وړ يې وگرځوو، لاندې نغوتومخري کاروو:</p>
<p>Derjenige, der ehrenhaft seine Aufgaben erledigt, ist glücklich.</p> <p>هر هغه څوک چې خپله دنده په رېښتینولۍ سره سرته رسوي، بختور دی.</p>	<p>-der/die/das,</p> <p>-derjenige/dasjenige/diejenige(n)</p>
<p>Hast du einen neuen Rock?</p> <p>نوې لمن (دامنه) لري (اخيستي ده)؟</p> <p>Nein, er ist derselbe wie gestern.</p> <p>نه، دا همغه ده چې پرون مې اغوستې وه.</p>	<p>-derselbe/dieselbe/dasselbe</p>
<p>Welches Buch möchtest du?</p> <p>کوم يو کتاب غواړي؟</p> <p>Dieses.</p> <p>دغه.</p>	<p>کله چې له يوه ټولي (گروپ) څخه يو څيز خوښوو يا ټاکو، لاندې نغوتومخري کاروو:</p> <p>-dieser/diese/dieses</p> <p>-jener/jene/jenes</p>

کله چې نغوتموځري (اشاري ضميرونه) له نومونو سره يو ځای د معين پېژندوييکي (د تعريف معين توري) په توگه راشي، د همدوی په څېر اورون مومي. توپير يې له معين پېژندوييکي سره دا دی چې په دغه اکر کې نغوتموځری (اشاري ضمير) يوه ځانگړي (خاص) څېز ته نغوته (اشاره) کوي، د هغه وړتيا يا اړتيا په گوته کوي او د پام وړ يې گرځوي:

Mit **der** Einstellung kommst du in **die** Gesellschaft nicht weiter.

په دغه ذهنيت يا چلن په دې ټولنه کې وړاندې نه شي تللی.

په دغه بېلگه کې د ذهنيت (Einstellung) او ټولنې (Gesellschaft) لپاره د ځانگړې نغوټې (اشارې) او پاملرنې په موخه نغوتموځری کارول شوی چې د معين پېژندوييکي په بڼه راغلی دی.

په ټوليزه توگه نغوتموځري (اشاري ضميرونه) په لاندې توگه اورون مومي:

Kasus	Maskulin	Feminin	Neutral	Plural
Nom.	dieser/der derjenige derselbe	diese/die diejenige dieselbe	dieses/das dasjenige dasselbe	diese/die diejenigen dieselben
Akk.	diesen/den denjenigen denselben	diese/die diejenige dieselbe	dieses/das dasjenige dasselbe	diese/die diejenigen dieselben
Dat.	diesem/dem demjenigen demselben	dieser/der derjenigen derselben	diesem/dem demjenigen demselben	diesen/denen denjenigen denselben
Gen.	dieses desjenigen desselben	dieser derjenigen derselben	dieses desjenigen desselben	dieser derjenigen derselben

د (die, das, der) نغوتموځري (اشاري ضمير) په عامه ژبه کې ډېر کارول کېږي، په ځانگړې توگه:

- چې په نوموځري (ضمير) پورې يوه اړيکغونډله (ارتباطي جمله) نښتې وي:

Ich möchte die Person sehen, **die** dieses Rätsel lösen kann.
 زه غواړم چې هغه کس ووینم چې دغه کیسې حل کولای شي.

د (Das) نغوتموځري (اشاري ضمير) ډېر وخت د غونډلو په پیل یا خبرې برخه کې راځي او له اړوند کړ (فعل) سره سم د پښويز دوی (گرامري قاعدې) پر بنسټ اوړون نه مومي:

Das ist dein Schicksal.	دا ستا برخليک (بخت) دی.
Das sind meine Geschwister.	دا زما خویندې وروڼه دي.

برسېرنې بڼې کولای شي چې د پېژندوييکي (د تعريف توري) په توگه له نوم سره او همدرانگه د نوموځرو (ضميرونو) په بڼه په خپلواکه توگه وکارول شي:

Welchen Stift möchtest kaufen? کوم قلم غواړي چې واخلي؟ Diesen Stift möchte ich kaufen. دغه قلم غواړم چې واخلم.	د معين پېژندوييکي (آرټیکل) په بڼه:
Welcher Stift gefällt dir? کوم قلم دې خوښېږي؟ Dieser gefällt mir. دغه مې خوښېږي.	د نغوتموځري (اشاري ضمير) په بڼه:

هغه نغوتموځري (اشاري ضميرونه) چې د نوم پر ځای راغلي وي، باید له نغوت وييکي (اشاري توري) څخه توپير شي، ځکه چې نغوتموځري بل ډول اوړون مومي.

اریکنومخري (Das Relativpronomen)

اریکنومخري (ارتباطي ضمیرونه) د نوم پر ځای راځي، د آرې غونډلې (اصلي جملې) د نوم په اړه سرباري مالومات راکوي او مله غونډله (فري جمله) پيلوي. د اريکنومخري نوري (جنس) او شمېر يې په اړوند نوم پورې اړه لري او پېر (حالت) يې د غونډلې (جملې) په کر (فعل) پورې:

Die Frauen, die Salsa tanzen, kommen aus Brasilien. کومې/ دا بنځې چې سلسه ناڅي (نڅا کوي)، د برازيل دي.
Der Mann, den ich fragte, ist mein Kumpel. کوم/ دا سړی چې ما وپوښت، زما ملگری دی.
Das Kind, mit dem die Frau wegfuhr, hatte zu viel geweint. کوم/ دا ماشوم چې له بنځې سره له دې ځايه ولاړ، ډېر يې ژرلي وو.

په لومړۍ بېلگه (مثال) کې د (die) اريکنومخري (ارتباطي ضمير) د نوم (Frauen) پر ځای راغلی او د ده له نوري (جنس)، شمېر او پېر (حالت) سره يې سم اړون (گردان) موندلی دی. په دويمه بېلگه کې د (den) اريکنومخري د نوم (Mann) ځايناستی گرځېدلی او د ده له نوري (جنس)، شمېر او پېر سره سم يې اړون (گردان) موندلی دی. همداسې يې د (dem) اريکنومخري درواخلی. هممهال که پام وشي، په ټولو بېلگو کې اريکنومخري (ارتباطي ضمير) ملي غونډلې (فري جملې) پيلوي او له آرې (اصلي) هغې سره يې اړيکه ټينگوي.

د (die, das, der) اريکنومخري

د دغو نومخرو (ضمیرونو) اړون (گردان) د معين پېژندوييکي (د تعريف معين توري) په څېر دی، يوازينی توپير يې هرگوره په ټولپېر (اضافي حالت) او د گنې (جمع) په لړ کړي پېر (باواسطه مفعولي حالت) کې دی چې د (-en) پابيتوري خپلوي:

Kasus	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Nom.	der	das	Die	Die
Akk.	den	das	Die	Die
Dat.	dem	dem	Der	Denen
Gen.	dessen	dessen	Deren	Deren

Nom.	Ein Kind, das viel zu viel weint, könnte Hunger haben. يو ماشوم چې ډېر ژاړي، کېدای شي چې وری وي.
Akk.	Der Stift, den ich dir schenke, kostet 100€. دا قلم چې زه يې تا ته ډالی کوم، سل آيرو قيمت لري.
Dat.	Ein Mann, dem seine Arbeit nicht wichtig ist, ist kein guter Arbeiter. يو سړی، چې خپل کار ور ته اړين نه وي، ښه کارگر نه دی.
Gen.	Die Frau, deren Handtasche ich fand, kommt aus Russland. دا ښځه چې ما يې لاسي بکس وموند، د روسيې ده.

د دې لپاره چې په يوه غونډله (جمله) کې مو د معين پېژندوييکي (د تعريف معين توري) او اړيکنومخري (ارتباطي ضمير) د ناسم پوهاوي مخه نيولي وي، نو ځينې وخت د (**die, das, der**) د اړيکنومخرو (ارتباطي ضمرونو) پر ځای (**welche, welches, welcher**) هم کارول کېږي.

Der Mann, der der Frau nachlief... دا سړی (کوم) چې په ښځه پسې ولاړ...	Der Mann, welcher der Frau nachlief...
Die Frau, der der Stift gehört... دا ښځه (کومه) چې قلم پرې پورې اړه لري...	Die Frau, welcher der Stift gehört...
Das Kind, das das Spielzeug sucht... دا ماشوم (کوم) چې خپل د لوبو سامان لټوي...	Das Kind, welches das Spielzeug sucht...

د چوکات د کېنې خوا په لومړۍ بېلگه کې پند لیکل شوی (der) یو اړیکنومخړی (ارتباطي ضمير) دی چې د (Mann) پر ځای راغلی دی او دویم (der) د (Frau) د معین پېژندویيکي (د تعريف معین توري یا آرتیکل) اورېدلې (گردان شوې) بڼه ده. دغه معین پېژندویيکي له آره (die) دی او په دغه بېلگه کې په لړکړي پېر (یا واسطه مفعولي حالت) کې راغلی دی او (der) ترې جوړ شوی دی. له همدې امله کېدای شي چې د اړیکنومخړي (ارتباطي ضمير) او معین پېژندویيکي (د تعريف معین توري یا آرتیکل) په پېژندلو کې ستونځه یا ناسم پوهاى را منځته شي.

دغه ډول اړیکنومخړي (ارتباطي ضميرونه) ډېر په لیکلې ژبه کې کارول کېږي. په ورځینو خبرو اترو کې لږ اورېدل کېږي. ټولپېر (اضافي حالت) هم نه لري. اورون (گردان) یې په لاندې توگه دی:

Kasus	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Nom.	welcher	welches	welche	Welche
Akk.	welchen	welches	welche	Welche
Dat.	welchem	welchem	welcher	Welchen

د (wer, was) پوښتویيکي (استفهامي کلمې) هم د اړیکنومخړي په توگه کارېدای شي:

Kasus	Personen	Dinge
پېر	وگړي	څيزونه
Nominativ	wer	Was
Akkusativ	wen	Was
Dativ	wem	-
Genitiv	wessen	Wessen

د (wer) پوښتویيکي (استفهامي کلمه) د نړينه، بنځينه او منځينه (مخنت) نومونو پر ځای پرته له کوم ټوپېر څخه د اړیکنومخړي (ارتباطي ضمير) په توگه راځي، حال دا چې (was) د څيزونو او مانا نومونو پر ځای کارول کېږي.

Weißt du, wer dir den Brief geschickt hat?	پوهېرې چې دغه ليک چا درته رالېږلی دی؟
Sie versteht nicht, was du tust.	دا (ښځه) نه پوهېږي چې ته څه کوي.
Was du machst, musste ich auch machen.	څه چې ته کوي، بايد زه يې هم وکړم.
Ich weiß, wessen Auto das ist.	زه پوهېږم چې دا د چا موټر دی.

د (**woher, wohin, wo**) اړيکړولونه (ارتباطي قيدونه) له آره کړولونه (قيدونه) دي. دوی د اړيکنومخرو (ارتباطي ضميرونو) په څېر مله غونډله (فري جملې) پيلوي، خو هممهال د کړول (قيد) دنده هم تر سره کوي. دوی د هېوادونو، ښارونو او سيمو له نومونو څخه وروسته راځي:

Das ist genau die Klasse, wo ich dich zum ersten Mal sah. دا همغه ټولگي دی چې ما ته د لومړي ځل لپاره پکې وليدې.
Sie ist zurück nach Kabul geflogen, woher sie eigentlich kommt. دا بېرته کابل ته، اصلاً دکوم ځای چې ده، والوته (پرواز يې وکړ).
Lisa fliegt nach Afghanistan, wohin ihr Vater schon gegangen ist. ليزا افغانستان ته پرواز کوي، هلته چې پلار يې وار له وړاندې تللی دی.

د (**was**) ټوليز (عمومي) اړيکنومخري (ارتباطي ضمير) پرته له اورون څخه کولای شي چې په کړند پېر (فاعلي حالت) او کړي پېر (مفعولي حالت) کې راشي. دی هم د نوم ځايناستی گرځي او مله غونډله (فري جملې) پيلوي:

Nominativ کړند پېر	Du hast ein schönes Kleid, <u>was</u> mich sehr freut. ته يو ښايسته کميس لري چې ما ډېر خوشحاله کوي.
Akkusativ لنډ کړی پېر	Sie hat wieder einen Job, <u>was</u> sie mir gestern erzählt hat. دا (ښځه) بيا يوه نوې دنده لري، څه چې پرون يې ما ته ووي.

ناتیکنومڅړی (Indefinitpronomen)

ناتیکنومڅړی (مبهم یا نامعین ضمیرونه) د یوه ناجوت (نامعین) وگړي یا څیز پر ځای راځي، یا هم د داسې څیز لپاره راځي چې په اړه یې په ټولیزه (عمومي) توگه باید خبرې وشي، نه په ځانگړې او دقیقه توگه، لکه یو سړی، یو څوک، یو چا. دوی کېدای شي چې په ډېرگړې (جمع) یا یوگړې (مفرد) بڼه سره راشي. په جرمنی ژبه کې کېدای شي چې گڼه (جمع) یې د یوگړي (مفرد) پر ځای راشي او مفرد یې د گڼې (جمع) پر ځای، خو په دې سره یې مانا نه غلطېږي. د نوري (جنس) له پلوه کېدای شي چې اورون هم ومومي. اورون یې هر گوره داسې دی لکه نوری (جنس) یې چې نرینه وي. ځینې له دوی څخه یوازې راځي چې د ریشنینو ناتیکنومڅړو (مبهمو ضمیرونو) په نامه هم یادول کېږي، لکه:

Einer, irgendeiner, irgendwer, man, jemand, irgendjemand, jedermann,
keiner, niemand, etwas, irgendetwas, nichts, alles, viel, wenig.

Irgendeiner muss mich nach Hause fahren.	یو څوک مې باید کور ته ورسوي.
Niemand kann alles erreichen.	هېڅوک نه شي کولای چې هر شي ته ورسېږي.
Jedermann muss einen Beruf lernen.	هر سړی باید یو مسلک زده کړي.

ځینې یې کولای شي چې له نوم سره د نامعین پېژندویيکي (د تعریف نامعین توري یا آرټیکل) په توگه راشي لکه لاندې ناتیکنومڅړی (مبهم ضمیر) :

	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Nom.	einer	ein(e)s	Eine	(welche)
Akk.	einen	ein(e)s	Eine	(welche)
Dat.	einem	einem	Einer	(welchen)
Gen.	eines	eines	Einer	–

د (einer) ناتيکنومخړی (مبهم ضمير) گڼه (جمع) نه لري. د گڼې (جمع) لپاره يې (welche) يا (irgendwelche) راځي. همداسې کېدای شي چې (welche) د داسې يوه شي لپاره راشي چې اندازه يې مالومه نه وي، خو وار له وړاندې په متن يا غونډله کې ياد شوی وي.

Ich habe ein Auto.	زه يو موټر لرم.
Jeder hat eins .	هر څوک يو لري.
Du kannst einen stundenlang beschäftigten.	ته کولای شي چې يو څوک په ساعتونو بوخت کړي.
Sie können einem wehtun.	تاسې کولای شئ چې يو څوک ودریوئ.
Nur einer tut sowas gutes.	يوازې يو سړی (يوڅوک) داسې ښه کار کوي.

د (Niemand, Jemand, Man) ناتيکنومخړو (مبهم ضميرونو) اوږون:

Nom.	Man سړی (يو څوک)	Jemand يو سړی	Niemand هېڅوک
Akk.	einen	jemanden	Niemanden
Dat.	einem	jemandem	Niemandem

لکه څنگه يې چې په برسيرن جدول کې څرگنده شوه، د (man) ناتيکنومخړی (مبهم ضمير) په يوگړې (مفرد) بڼه د کړند (فاعل) په توگه راتلای شي، خو په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) او لړکړي پېر (با واسطه مفعولي حالت) کې يې ځای د (einer) ناتيکنومخړی نيسي.

Man redet nicht schlecht über Leute.	د (Man) ناتيکنومخړی د يوه يا ډېرو هغو وگړو په مانا کارول کېږي چې يا يې په اړه په ټوليزه (عمومي) توگه خبرې کېږي او يا يې په اړه مالومات نه وي.
Jemand muss diese Arbeit machen.	د (Jemand) ناتيکنومخړی يوازې د يوه نامالوم کس يا يوه نامالوم گروپ لپاره راځي.

يو څوک بايد هرو مرو دغه کار وکړي.	
Niemand macht deine Arbeit. هېڅوک ستا کار نه کوي.	د (Niemand) نائيکنومخړی د (Jemand) هغه منفي بڼه ده.

د ځينو نائيکنومخړو (مبهمو ضميرونو) د نائيکوالي (مجهوليت) د غښتلي کولو لپاره سرې کولای شي چې د نومخړي (ضمير) څخه وړاندې د (-irgend) مختاری راوړي. د بېلگې په توگه:

که چېرې د (wer, einer, etwas, jemand) په مخکې (-irgend) راشي، نو نائيکوالی يا ابهام يا مجهوليت يې نور هم غښتلی او ډېرېږي:

Irgendjemand hat mir gesagt, dass Torpekai nicht kommt.	يو چا را ته وويل چې تورپکي نه راځي.
Bring deinem Sohn irgendetwas mit.	زوی ته دې له ځان سره يو شی راوړه.
Irgendjemand muss mich nach Hause fahren.	يو څوک مې بايد کورته يوسي.

په لمړۍ بېلگه کې د "يو چا" نومخړی نائيک (مبهم) دی. دا چې چا راته وويل، مالومه نه ده. په دويمه بېلگه کې "يو شی" نائيک (مبهم) دی. په دې مانا چې يو شی راوړه، خو دا چې بايد څه شی راوړي، ټاکل شوې او مالومه نه ده. په دريمه بېلگه "يو څوک" نائيک (مبهم) دی. يو څوک مې بايد کور ته يوسي، خو چې څوک مې وړي، ټاکلې او مالومه نه ده. په ټولو بېلگو کې د نائيکوالي يا ابهام د غښتلي کولو لپاره د (-irgend) مختاری راغلی دی.

ځينې له نائيکنومخړو (مبهم ضميرونو) څخه کېدای شي چې له هغو نومونو سره راشي چې له آره ستاينومونه وي، خو نوم ترې جوړ شوی وي او يا د نوم په توگه راغلي او کارول کېږي:

Alles Gute zum Geburtstag!	تا ته دې د زېږد ورځ بختوره وي!
Ich habe dir etwas Süßes geholt.	ما تا ته لږ خواړه (شی) راوړي دي.

په برسېرنو بېلگو کې (Gute, Süße) له آره ستاینومونه (صفتونه) دي، خو د نوم په توګه راغلي دي. که چېرې (viel, wenig, alles) په برسېرنه بڼه (له ستاینوم سره چې د نوم په توګه راغلی وي) راشي، نو اورون نه مومي. خو که چېرې له نوم سره لکه پېژندویيکی (د تعریف توری یا آرتیکل) راشي، نو باید گردان شي.

له نوم سره	له نوم سره
Ich habe viel Süßes gegessen.	Ich habe vieler Menschen getroffen.
Sie könnte wenig Scharfes vertragen.	Sie hat weniger Gläser dabei.
Alles Liebe und Gute zum Eid.	Alle Menschen haben gleiche Rechte.

د ناتیکنومخرو نورې بېلګې په لاندې توګه دي:

Alle, viele, andere-, ein bisschen, andere, jeder, die meisten, kein, verschiedene, mancher, ein paar, mehrere, ein einziger, etliche, wenige, ein jeder, irgendein, ein gewisser, manch einer, beide, einige.

پوښتنومخړی (Das Interrogativpronomen)

پوښتنومخړی (استفهامي ضمیر) په یوه پوښتونډله (استفهامي جمله) کې د هغه نوم پر ځای راځي چې په اړه یې مالومات غواړو. په بله وینا، پوښتنومخړی د یوه کړن (عمل)، پېښې، اکر (حالت)، وګړي یا یوه څیز په اړه د پوښتنې لپاره کارول کېږي. په جرمنی ژبه کې پوښتنومخړي په لاندې ډول دي:

Wer?	څوک؟	Wer ruft an?	څوک زنگ وهي؟
Was?	څه شی؟	Was möchtest du?	ته څه شی غواړي؟
Wen?	څوک، چا (ته)؟ (لنډکړی پېر)	Wen suchst du?	څوک لټوي؟
Wem?	چا (ته)؟ (لر کړی پېر)	Wem hat sie mein Buch gegeben?	دې (پنځې) زما کتاب چا ته ورکړ؟
Wessen?	د چا؟	Wessen Buch ist das?	دا د چا کتاب دی؟
welcher	کوم؟	Welcher Hund bellt?	کوم سپی غاږي؟
was für ein(er)?	څه ډول؟	Was für ein Buch ist das?	دا څه ډول کتاب دی؟

د (Welche, Welcher, Welches) پوښتنومخري (استفهامي ضميرونه) د دې لپاره کارول کېږي چې له څو څيزونو يا له يوه ټولي (گروپ) څخه د يوه مالوم يا ټاکلي هغه په اړه وپوښتو. په دغه بېلگه کې غواړو پوه شو چې د کتابونو، کتابچو او کمپيوټرونو په ټولي (گروپ) کې کوم يو غواړي، خوښوی يا ټاکي.

Welches Buch gefällt dir?	کوم کتاب دې خوښېږي؟
Welche Mappe willst du kaufen?	کومه دوسيه غواړې چې وپېرې؟
Welcher Rechner ist defekt?	کوم کمپيوټر خراب دی؟

(**was für ein?**) يوه څرگندنه (اصطلاح) ده چې د پوښتنومخري (استفهامي ضمير) په توگه راځي او په ټوليزه (عمومي) توگه د يوه شي د ډول يا رقم د پوښتلو لپاره کارول کېږي. که چېرې بايد اورون (گردان) ومومي، يوازې وروستی برخه (ein) يې اورون مومي. گڼه (جمع) يې په (welche) سره رغېږي. په لاندې بېلگو کې غواړو چې په ټوليزه توگه د کمپيوټر او فابريکو په ډول او رقم پوه شو.

Singular يو گړی (مفرد)	Was für einen Computer möchtest du? څه ډول کمپیوتر غواړي؟
Plural گڼه (جمع)	Was für welche Fabriken gibt es hier? څه ډول فابریکې دلته شته دي؟

د (was für ein) اړون:

	Maskulin	Neutral	Feminin	Plural
Nom.	was für einer	was für ein(e)s	was für eine	was für welche
Akk.	was für einen	was für ein(e)s	was für eine	was für welche
Dat.	was für einem	was für einem	was für einer	was für welchen
Gen.	was für eines	was für eines	was für einer	was für welcher

بېلگې:

Hier steht ein Beamter. دلته يو مامور ولاړ دی.	Was für einer ? څه ډول (مامور)؟
Ich suche einen Stift. زه يو قلم لټوم.	Was suchst du für einen ? څه ډول (قلم) لټوي؟
Dieter hat ihr ein Auto gekauft. ډيټر دې (بښځې) ته يو مور واخيست.	Was für eins ? څه ډول (موټر)؟
Sie hat einem Mann das Leben gerettet. دې (بښځې) يوه سړي ته ژوند وژغوره.	Was für einem ? څه ډول (سړي) ته؟

Er hat die Halskette einer Frau gefunden. ده د یوې بڼې د غاړې ځنځیر پیدا کړی دی.	Was für einer ? د کومې یا څه ډول (بڼې)?
Draußen liegen so viele Bücher. د باندې ډېر کتابونه پراته دي.	Was für welche? څه ډول کتابونه؟

غبرگون نومخړی (Das Reflexivpronomen)

غبرگون نومخړی (انعکاسي ضمير) هغه نومخړی دی چې د یوه کر (فعل) هم کړند (فاعل) وي او هم یې کړی (مفعول). دوی له نومونو یا ځانگړنومخړو (شخصي ضمیرونو) سره د "ځان" په ملگرتیا کولو لاسته راځي. که ووايو چې: انارگل ځان ژوبل کړ.

په برسېرنه بېلگه کې انارگل هم کړند (فاعل) دی او هم کړی (مفعول). په دې مانا چې د ده خپل کړن (عمل) بېرته ده ته ور گرځي او اغېزه یې پر ده لویږي. که ووايو چې سپن گل ځان پرېمېنځي. دلته هم سپین گل د خپل کر (فعل) هم کړند (فاعل) دی او هم یې کړی (مفعول).

په جرمنی ژبه کې غبرگون نومخړي (انعکاسي ضمیرونه) یوازې دوی بڼې لري. یوه بڼه یې د لنډکري پېر (بې واسطه مفعول) او بله هغه یې د لر کري پېر (با واسطه مفعول) ده.

	ich	du	er/sie/es	Wir	ihr	sie/Sie
Akk.	mich	dich	sich	Uns	euch	Sich
Dat.	mir	dir	sich	Uns	euch	Sich

د لومړي او دویم وگړي بڼه یې د ځانگړنومخړو (شخصي ضمیرونو) په څېر ده، حال دا چې د دریم وگړي (شخص) بڼه یې د (sich) په راولړلو سره جوړیږي.

Ich dusche mich.	زه ځان مینځم.
Du verletz dich.	ته خپل ځان تېي کوي.

Er putzt sich die Zähne.	دی خپل غاښونه پاکوي.
Wir kennen uns.	موږ يو بل سره پېژنو.
Sie ziehen sich schön an.	تاسې بنکلي کالي اغوندي.
Ihr macht euch große Mühe.	تاسې ځان ته ډير زحمت ورکوي.
Sie waschen sich.	دوی خپل ځانونه مينځي.

کړ (Das Verb)

کړ (فعل) د زمانې په چوکاټ کې د يوه شي يا اکر (حالت) يا هم د يوه کړن (عمل) استنه څرگندوي. يا په بله او لنډه وينا: کړ (فعل) په يوه مهال (زمانه) کې د يوه کار کولو ته وايي.

په جرمني ژبه کې کابو (تقريباً) د ټولو کړونو (فعلونو) کړنومی (مصدر) په (-en) او ځينې هغوی يې يوازې په (-n) سره پای ته رسېږي:

reden, schlafen, handeln

که چېرې له برسېرنو بېلگو څخه (-en) يا (-n) لرې کړو، نو پاتې برخې ته د کړ (فعل) سټه وايي:

red-, schlaf-, handel-

د يوه کړ (فعل) د پای په پام کې نيولو سره، کړ (فعل) په دوه ډوله دی :

ناوړېدونی (چې نه وي گردان شوی) (Infinitives Verb) : نه کومه وگړيزه پايله لري او نه خپلواک وي لکه د اوس او تېرمهال بېلگې:

sprechen, gesprochen haben

همداسې لومړی کړ ستاينوم (Partizip I) او دويم هغه (Partizip II):

sprechend, gesprochen

اورېدونۍ کړ (گردان شوی فعل) (**Finites Verb**): هم وگړيز پای لري او هم په غونډله کې د خبر (اېښونې) چار تر سره کوي. دوی د وگړي، نوري (جنس)، شمېر او پېر (حالت) په پام کې نيولو سره اوږون (گردان) مومي.

Ich schreibe meiner Freundin einen Brief.	زه خپلې ملگرې ته يو ليک ليکم.
--	-------------------------------

کړ (فعل) د مانا او ځانگړتيا پر بنسټ په درې ډوله دی:

Anaargul liest ein Buch. (Handlungsverben)	انارگل يو کتاب لولي. (کړن، چار)
Die Blätter fallen . (Vorgangsverben)	پانې تويېږي. (پېښېدل)
Nicole liegt in der Sonne. (Zustandsverben)	نيکول په لمر کې پرته ده. (حالت)

کړ (فعل) د چار او دندې پر بنسټ:

مرستيال کړ (**Hilfsverb**):

مرستيال کړ (کمکي فعل) له بشپړ يا اصلي کړ (فعل) سره د بېلابېلو مهالونو او ځينو ځانگړو پښويزو (گرامري) څرگندونو (اصطلاحاتو) په جوړولو کې مرسته کوي. لاندې بېلگې په بېلابېلو مهالونو (زمانو) کې د (sein, haben, werden) مرستيالکرونو (کمکي فعلونو) په مرسته جوړې شوې دي.

Ich bin nach Hause gekommen.	زه کور ته راغلی يم.
Ich habe ein Buch gekauft.	ما يو کتاب پېرلی دی.
Ich werde Medizin studieren.	زه به طب (فاکولته) ولوم.

د بېلابېلو مهالونو (زمانو) او بېچار کړ (Passiv) لپاره د (sein, werden, haben) مرستيالکرونه (کمکي فعلونه) کارول کېږي.

د (Haben) مرستیالکر (کمکی فعل) اورون:

	Präsens وسمهال	Präteritum بشیر تیرمهال	Konjunktiv I لومری ناخبری	Konjunktiv II دویم ناخبری
ich	habe	hatte	Habe	Hätte
du	hast	hattest	Habest	Hättest
er/sie/es	habe	hatte	Habe	Hätte
wir	haben	hatten	Haben	Hätten
ihr	habt	hattet	Habet	Hättet
sie/Sie	haben	hatten	Haben	Hätten

د (sein) مرستیالکر (کمکی فعل) اورون (گردان):

	Präsens وسمهال	Präteritum بشیر تیرمهال	Konjunktiv I لومری ناخبری	Konjunktiv II دویم ناخبری
ich	bin	war	Sei	Wäre
du	bist	warst	sei(e)st	wär(e)st
er/sie/es	ist	war	Sei	Wäre
wir	sind	waren	Seien	Wären
ihr	seid	wart	sei(e)t	wär(e)t
sie/Sie	sind	waren	Seien	Wären

د (werden) مرستیالکر (کمکی فعل) اورون (گردان):

	Präsens وسمهال	Präteritum بشیر تیرمهال	Konjunktiv I لومری ناخبری	Konjunktiv II دویم ناخبری
ich	werde	wurde	werde	Würde
du	wirst	wurdest	werdest	Würdest
er/sie/es	wird	wurde	werde	Würde

wir	werden	wurden	werden	Würden
ihr	werdet	wurdet	werdet	Würdet
sie/Sie	werden	wurden	werden	Würden

دودتاکي کر (Modalverb):

دودتاکي کر (مودال فعل) هغه کر (فعل) ته وايي چې د يوې بېبني اړتيا او شونتيا (امکان) يا يې د څرنگوالي آرونه (شرایط)، ډول او طريقه څرگندوي چې څنگه پېښ شو، لکه په لاندې بېلگو کې:

Dürfen	Du darfst nach Hause gehen.	ته اجازه لري چې کور ته ولاړ شي.
Können	Er kann Spanisch sprechen.	دی کولای شي چې اسپانوي وغږېږي.
Sollen	Ich soll was essen.	بښايي چې زه يو څه شی وخورم.
Müssen	Sie müssen gehen.	تاسې بايد هرو مرو ولاړ شئ.
Wollen	Sie will ein Auto kaufen.	دا (بښخه) غواړي چې يو موټر وپېري.
Mögen	Wir mögen nach Hause gehen.	موږ (دا) خوښوو چې کور ته ولاړ شو.
Möchten	Ich möchte ein Haus kaufen.	زه غواړم چې يو کور وپېرم.

د دودتاکو کرونو (مودال فعلونو) مانا:

Wollen (غوښتل، په زور وي که په خوښه)	Ich will heute Schwimmen gehen.
Sollen (بښايېدل)	Du solltest was essen.
Müssen (هرو مرو، بايد)	Sie müssen heute arbeiten.
Können (توان)	Sie kann mich anrufen.
Dürfen (اجازه درلودل)	Er darf ein Eis essen.
Mögen (خوښېدل)	Mögen Sie ein Kaffee?
Möchten (غوښتل)	Was möchtest du kaufen?

کله چې دودتاکي کر له بشپړ کر سره یو ځای راشي، بشپړ کر د کرنومي (مصدر) په بڼه راځي.

Ich kann schwimmen. زه کولای شم چې ولامبم (لامبو ووهم).	Sie möchte einen Computer kaufen. دا (بڼځه) غواړي چې یو کمپیوتر وپېري.
---	--

په لنډ تېرمهال کې دودتاکي کر د (haben) له مرستالکر سره د کرنومي (مصدر) په بڼه څرگندېږي:

Ich habe dir Bescheid geben können .	ما کولای شوی چې تا ته مالومات درکړم.
---	--------------------------------------

په برسرېنه بېلگه کې دودتاکي کر (können) د کرنومي په توگه راغلی او اوږون نه مومي.

دودتاکي کر (مودال فعل) کولای شي چې یوازې او پرته له کوم بل کر (فعل) څخه هم راشي:

Ich kann das.	زه دا کولای شم.
Sie wollen das.	تاسې دغه (څه) غواړئ.

د (müssen) دودتاکي کر (مودال فعل) په خپله منفي بڼه نه لري، خو له (brauchen... nicht)

سره رغېدای شي او د کر (فعل) څخه وړاندې (zu) ور ډېرېږي:

Du musst nach Hause gehen. ته باید هرو مرو کور ته ولاړ شي.	Nein, ich brauche nicht nach Hause <u>zu</u> gehen. نه، زه مجبور نه يم چې کور ته ولاړ شم.
--	---

دودتاکي کر (مودال فعل) کېدای شي چې د گومان د څرگندولو لپاره هم وکارول شي:

Anaargul ist nicht gekommen. Er muss krank sein. انار گل نه دی راغلی. دی به هرو مرو ناروغ وي.

په دې بېلگه کې د انارگل په باره کې گومان څرگند شوی دی. انارگل هر وخت راځي، خو نن چې نه دی راغلی، داسې گومان کېږي چې دی به هرو مرو ناروغ وي.

Spingul hat graue Haare. Er **muss** jetzt 45 Jahre alt sein.

سپین گل برک وپښتان لري . گومان کېږي چې دی به هرو مرو یا کېدای شي چې 45 کلن وي.

Die Kinder haben gegessen. Sie **dürfen** schon spielen gehen.

ماشومانو ډوډۍ خوړلې دي. دوی اجازه لري، یا گومان کېږي چې کولای شي چې لوبو ته ولاړ شي.

که چېرې په یوه غونډله (جمله) کې دودتاکي کر (مودال فعل) له بېچار (Passiv) هغه سره یو ځای راشي، نو دودتاکي کر په غونډله کې اوروون مومي او له کرند (فاعل) څخه وروسته راځي:

Das weinende Kind **sollte** als Erster untersucht werden.

دا ژراند ماشوم باید تر ټولو لومړی وکتل (معاینه) شي.

د دودتاکو کروونو (مودال فعلونو) اوروون:

د دودتاکو کروونو وسمهال او بشپړ تېرمهال د نورو مهالونو (زمانو) په پرتله ډېر کارول کېږي.

د وسمهال خبري انشايي – Präsens Indikativ							
	wollen	sollen	müssen	dürfen	können	möchten	mögen
Ich	will	soll	muss	darf	kann	möchte	mag
Du	willst	sollst	musst	darfst	kannst	möchtest	magst
Er/sie /es	will	soll	muss	darf	kann	möchte	mag
Wir	wollen	sollen	müssen	dürfen	können	möchten	mögen
Ihr	wollt	sollt	müsst	dürft	könnt	möchtet	mögt
Sie/sie	wollen	sollen	müssen	dürfen	können	möchten	mögen

Präteritum Indikativ – د بشپړ تېرمهال خبري انشايي							
	wollen	sollen	müssen	dürfen	können	möchten	mögen
Ich	wollte	sollte	musste	durfte	konnte	möchte	mochte
Du	wolltest	solltest	musstest	durftest	konntest	möchtest	mochtest
Er/sie /es	wollte	sollte	musste	durfte	konnte	möchte	mochte
Wir	wollten	sollten	mussten	durften	konnten	möchten	mochten
Ihr	wolltet	solltet	musstest	durftet	konntet	möchtet	mochtet
Sie/sie	wollten	sollten	mussten	durften	konnten	möchten	mochten

Partizip II – دويم کر ستاینوم						
gewollt	gesollt	gemusst	gedurft	Gekannt	gewollt	gemocht
Konjunktiv II – دويم انشايي						
wollte	sollte	müsste	dürfte	Könnte	wollte	möchte

بشپړکړ (Vollverb) :

هغه کر (فعل) ته وايي چې کولای شي يوازې په خپله په غونډله کې خبر (اېښونې) جوړ کړي. په دې مانا چې د مرستيالکر (کمکي فعل) په توگه آرکړ (اصلي فعل) ته اړتيا و نه لري:

Ich lache .	زه خاندم.
Anaargul liest ein Buch.	انارگل يو کتاب لولي.
Sie spricht Deutsch.	دا (بنځه) جرمني خبرې کوي.

په برسېرنو بېلگو کې (lachen, lesen, sprechen) د غونډلې خبر (Prädikat) جوړوي، د غونډلې بشپړه مانا وړاندې کوي او مرستيالکر (کمکي فعل) ته هېڅ اړتيا نه لري. که چېرې ووايو چې:

Sie hat einen Roman geschrieben.	دې (بڼځې) يو رومان ليکلی دی.
----------------------------------	------------------------------

په برسېرنه بېلگه کې خبر (Prädikat) له (hat... geschrieben) څخه جوړ شوی دی چې د مرستیالکړ (کمکي فعل) په مرسته سره رغېدلی. له همدې امله د (schreiben) کړ (فعل) په برسېرنه غونډله (جمله) کې بشپړ کړ نه دی.

کړ اوړون (Die Konjugation)

کړ (فعل) د وگړي (زه، ته، دی، مور)، شمېر (مفرد، جمع) او مهال (وسمهال، بشپړ تېرمهال، راتلونکې)، دود (اخباري، انشايي، امري) او نوري (جنس) پر بنسټ اوړون (گردان) مومي.

وسمهال (Präsens)، تېرمهال (Präteritum)، لومړی انشايي (Konjunktiv I)، دویم انشايي (Konjunktiv II) او امري (Imperativ) د کړ ساده بڼې دي. نورې بڼې يې له يوه مرستیالکړ (کمکي فعل) او د بشپړ کړ له ناوړېدلې بڼې (چې گردان شوي نه وي) سره جوړېږي.

Präsens	Ich lese ein Buch.	زه يو کتاب لوم.
Präteritum	du last ein Buch.	تا يو کتاب ولوست.
Konj. I	Sie habe ein Buch gelesen .	گواکي دې يو کتاب لوستلی دی.
Konj. II	ich wünschte, ich hätte ein Buch.	درېغه چې ما يو کتاب درلودلای.
Imperativ	Lesen Sie ein Buch!	يو کتاب ولولئ!

وگړيز پای (Die Personalendungen)

کله چې يو کړ (فعل) گردان شي او د يوه وگړي لپاره يې پای تغير ومومي، نو دغه پای ته وگړيز پای وايي. په وسمهال (حال زمانه) کې د کړ (فعل) وگړيز پای په لاندې توگه دی:

Ich	schreibe	-e
du	schreibst	-st
er/sie/es	schreibt	-t
Wir	schreiben	-en
Ihr	schreibt	-t
Sie/sie	schreiben	-en

برسپرن وگريز پای د مودال کر (دودتاکي فعل) او د (Wissen, Sein) کرونو (فعلونو) لپاره نه راځي.

په کراورون (فعلي گردان) کې ځيني وخت يو څه بدلونونه رامنځته کيږي:

په وسمهال کې د ځينو کرونو (فعلونو) د ستې خپلواک (د فعل د ستې واول) د دويم او دريم يوگري (مفرد) وگري لپاره له (-e) څخه په (-i) بدلون مومي:

Ich spre <u>e</u> :	du spr <u>i</u> chst.	er spr <u>i</u> cht.
---------------------	-----------------------	----------------------

همداسې د (a) واول (خپلواک) په (ä) اوملوټ (Umlaut) بدلون مومي:

Ich tr <u>a</u> ge:	du tr <u>ä</u> gst.	er tr <u>ä</u> gt.
---------------------	---------------------	--------------------

هغه کرونه چې سته يې په (-el-/er) پای ته ورسپري، (-e) په لومړي يوگري (مفرد) وگري کې غورځي:

l <u>a</u> cheln.	ich l <u>a</u> chle
-------------------	---------------------

کمزوري، غښتلي او کډ کړونه

Schwache, Starke und Gemischte Verbformen

کمزوري کړونه (Schwache Verben):

د کمزوري کړ (فعل) سټه واولي بدلون نه مومي، بشپړ تېر مهال يې په (-te) سره او دويم کړ ستاينوم (Partizip II) يې د (ge-) په مختاري او د (-t) په پايټوري سره جوړيږي. دوی سمدودي (با قاعده) هم بلل کېږي.

Verb	Präteritum	Partizip II
kaufen	kauf-te	ge-kauf-t
lachen	lach-te	ge-lach-t

غښتلي کړونه (Starke Verben):

د دوی سټه په بشپړ تېر مهال او دويم کړ ستاينوم (Partizip II) کې نه يوازې واولي بدلون مومي، بلکې همدارنگه په دويم کړ ستاينوم کې د (en) پايټوري هم اخلي. دوی بي قاعده هم بلل کېږي.

	Präteritum	Partizip II
spre <u>ch</u> en	spr <u>a</u> ch	Gespro <u>ch</u> en

غښتلي کړونه د خپل واولي بدلون (Ablaut) پر بنسټ په درې ډوله دی:

Spre<u>ch</u>en: spr <u>a</u> ch, gespr <u>o</u> chen	- چې سټه يې درې ډوله واولونه (خپلواک) ولري :
Schre<u>i</u>ben:	- چې دوه ډوله خپلواک (واولونه) ولري:

schrieb, geschrieben	
Lesen: las, gelesen	- چې د بشپړ تېر مهال واول (Vokal Präteritum) او دويم کر ستاینوم (Partizip II) يې دوه ډوله واولونه ولري.

ګډ کروڼه (Gemischte Verben)

دغه ډول کروڼه (فعلونه) هم د کمزورو او هم د غښتليو کروڼو ځانګړتياوې لري. دوی د خپلې سټې واول په بشپړ تېرمهال (Präteritum) او دويم کر ستاینوم (Partizip II) کې بدلوي. په بشپړ تېرمهال او دويم کر ستاینوم کې يې پای د کمزورو کروڼو (فعلونو) په څېر دی. په دې مانا چې د غښتليو هغوی په څېر د سټې بېلابېل واولونه (خپلواک) لري، خو په بشپړ تېر مهال کې د کمزورو کروڼو (فعلونو) په څېر د (-te-) او په دويم کر ستاینوم (Partizip II) کې د (-t) پایتوری خپلوي:

Verben	Präteritum	Partizip II
nennen	nannte	genannt
denken	dachte	gedacht

وېشور او ناوېشور کروڼه (Trennbare und Untrennbare Verben):

په جرمنی ژبه کې کېدای شي چې په یوه کر (فعل) یو مختاری (Präfix) ور ډېر شي او په دې سره يې مانا په بشپړه توګه بدلون ومومي. دغه مختاری له ځینو کروڼو (فعلونو) سره یو ځای او له ځینې هغوی څخه جلا لیکل کېږي. د مختاري جلا یا یو ځای لیکل په خپله په مختاري پورې اړه لري، خو په ټولیزه (عمومي) توګه داسې ویل کېدای شي چې هغه کروڼه چې مختاري يې په خج (فشار) سره وویل یا ولوستل شي، جلا لیکل کېږي او د وېشور (جلا کېدو وړ) کروڼو (فعلونو) په نامه یادېږي. هغوی چې مختاري يې پرته له خج (فشار) څخه ویل کېږي، مختاری (پېشوند) وړ سره یو ځای لیکل کېږي او د ناوېشور کروڼو (د نه جلا کېدو وړ فعلونو) په نامه یادېږي. وېشور (د جلا کېدو وړ) مختاري یا پېشوندونه (Präfix) په لاندې توګه دي:

ab-, aus-, los-, vor-, da-, hin-, an-, bei-, mit-, weg-, daran-, auf-, ein-, nach-, zu-, darauf-, hinauf-, herauf-,

هغه كرونه چې د برسېرنو مختاريو درلودونكي دي، په ټولو ساده مهالونو (زمانو) كې- پرته له څيرمه يا فرعي غونډلو څخه- د مختاري او دويم كرسټاينوم (Partizip II) تر منځ د (-ge-) منځتاري خپلوي:

Anrufen	Ich rufe dich an .	Ich habe dich angerufen .
---------	----------------------------------	----------------------------------

هغه كرونه (فعلونه) چې مختاري (Präfix) يې په خج (فشار) سره و نه لوستل يا تلفظ نه شي، له خپل اړوند كړ (فعل) سره يو ځای راځي او د ویش وړ نه دي. دغه مختاري په لاندې توگه دي:

➤ be-, emp-, ent-, er-, ge-, miss-, ver-, zer-

belügen	Du hast mich belogen .	تا ما ته دروغ ووي.
missverstehen	Ich habe dich miss verstanden.	زه ستا په موخه پوه نه شوم.

په برسېرنو بېلگو كې (be) له (logen) څخه او (miss) له (verstanden) څخه جلا نه شي ليكل كېداى. دوى د دويم كرسټاينوم (Partizip II) په بڼه كې د مختاري (Präfix) او كړ (فعل) تر منځ د (-ge-) منځتاري نه خپلوي.

Ich bestehe die Prüfung.	Ich habe die Prüfung bestanden .
زه په آزموينه كې بريالى كېرم.	زه په آزموينه كې بريالى شوم.

ځينې مختاري (Präfix) شته چې هم له كړ (فعل) سره يو ځای او هم ترې جلا ليكل كېداى شي. كه له كړ سره يو ځای وليكل شي، يوه مانا لري، خو كه ترې جلا وليكل شي، بله مانا وركوي.

durch-, hinter-, über-, unter-, um-,

جلا ليکل	يو ځای ليکل
Er fuhr das Schild um . ده (موټروان) ترافيکي اشاره ووهله.	Er umfuhr das Schild. دی له ترافيکي اشارې څخه په څنگ تېر شو.
Sie redet über dich. دا د تا په باره کې خبرې کوي.	Sie will dich überreden . دا غواړي چې تا رضا کړي.
Ich fahre bis zur Stadt durch . زه تر ښاره پورې پرته له درېر څخه سيده ځم.	Die Angst durchfährt dich nicht. وېره اغېزه نه درباندهې کوي.
Grab deine Arroganz unter! خپل کير پټ (خښ) کړه.	Sie untergräbt deinen Ruf. دا تا بدننامه کوي.
Du musst hinter mir gehen . ته بايد زما شاته (په ما پسې) ولاړ شي.	Du hintergehst mir. ته ما غولوي (چل را سره کوي).

مهال (Das Tempus)

د دې لپاره چې پوه شو چې يو کر (فعل) څه وخت پېښ شوی يا څه وخت پېښېږي، اړينه ده چې په يوه مهال (زمانه) کې يې څرگند کړو. کر (فعل) کېدای شي چې په بېلابېلو مهالونو (زمانو) کې راشي، خو د دود (mood) له پلوه په درې ډوله دی:

خبري (Indikativ): د کر (فعل) دغه بڼه يوازې د يوه څيز شتون، يوه وينا يا يو حقيقت په وسمهال (Präsens)، تېرمهالونو (Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt)، او وسترمهالونو يا راتلونکې زمانو (Futur I, Futur II) کې څرگندوي.

Präsens	Ich gehe nach Hause.	زه کور ته ځم.
Präteritum	Ich fand einen Laptop.	ما يو لپټاپ وموند.
Perfekt	Ich habe ein Buch gelesen.	ما يو کتاب لوستلی دی.
Plusquamperfekt	Ich hatte dich informiert.	ما ته خبر کړی وې.

Futur I	Ich werde dich anrufen.	زه به تا ته تیلیفون وکړم.
Futur II	Ich werde meine Aufgaben gemacht haben.	ما به خپله دنده کړې وي. (سر ته رسولې وي)

ناخبري (Subjunktiv): د کړ (فعل) دغه بڼه د یوه څیز اړوتې (شرطي)، گومانې، ارمانې او توانې بڼه څرگندوي.

Wenn ich Geld hätte, würde ich eine Schule bauen.	که مې روپۍ درلودای، نو یو ښوونځی به جوړ کړم.
--	--

امري (Imperativ): د امر کولو لپاره کارول کېږي.

Warten Sie!	تم شی!
Geh zur Schule	ښوونځي ته ولاړ شه!

وسمهال (Das Präsens):

وسمهال (حال زمانه) د هغه کړن (عمل) د څرگندولو لپاره کارول کېږي چې د خبرو کولو یا په حال وخت کې پېښېږي یا تر سره کېږي.

Ich mache jetzt einen Spaziergang.	زه اوس قدم وهم.
------------------------------------	-----------------

په همدې توگه:

Morgen gehe ich nach Wardak. سبا وردکو ته ځم.	که له وسمهال سره یو ټاکلی وخت وکارول شي، راتلونکې پېښې څرگندوي.
---	--

Afghanistan liegt in Asien. افغانستان په آسیا کې پروت دی.	وسمهال د یوه ټولیز (عمومي) اکر (حالت) یا حقیقت د څرگندولو لپاره هم کارول کېږي.
Präsident Ghani kommt nach Deutschland. ولسمشر غني جرمني ته راځي.	په ورځپاڼو کې سرلیک په وسمهال کې رغېږي.
Du machst deine Hausaufgabe! ته خپله کورنۍ دنده کوي (وکړه)!	په وسمهال کې کېدای چې امری غونډله (جمله) هم ورغېږي.

بشپړ تېرمهال (Das Präteritum)

بشپړ تېرمهال تېر شوی چار (عمل یا کړن) څرگندوي او په لیکوالۍ (کیسې، داستاڼ، راپور او خبر) کې ډېره کارول کېږي. کمزوري کرونه (فعلونه) د (-te) پابتوري او غښتلي هغوی د خپلې سټې خپلواک (واول) ته بدلون ورکوي:

	Schwaches Verb	Starkes Verb	Gemischtes Verb
	lernen	sehen	denken
ich	lernte	sah	dachte
du	lernst	sahst	dachtest
er/sie/es	lernte	sah	dachte
wir	lernten	sahen	dachten
ihr	lerntet	saht	dachtet
sie/Sie	lernten	sahen	dachten

په همدې توگه د (haben, Sein) کرونه (فعلونه) د بشپړ کړ (فعل) او دودتاکي کړ (مودال فعل) په بڼه په بشپړ تېرمهال (مطلقه تېره زمانه) کې ډېر کارول کېږي. همدارنگه د (Es gibt...) څرگندونه (اصطلاح) هم په عامه ژبه کې په بشپړ تېرمهال کې رغېږي.

sein	
Ich war gestern im Kino.	زه پرون په نندارې (سينما) کې وم.
Du warst letztes Jahr in Kabul.	ته تېر کال په کابل کې وې.
Er/sie/es war krank.	دی یا دا ناروغ وو/وه.
Wir waren froh.	موږ خوښ وو.
Ihr wart nicht interessiert.	تاسې لېواله نه وئ (واست).
Sie/sie waren sehr müde.	تاسې (شما) ډېر ستړي وئ (واست). دوی ډېر ستړي ول.
Es gab mal ein Laden da drüben.	يو وخت هلته يوه هټی وه.

haben	
Ich hatte gestern keine Zeit.	ما پرون وخت نه درلود.
Du hattest ein Auto.	تا يو موټر درلود.
Er/sie/es hatte eine rote Jacke.	ده يا دې يوه سره کورټی درلوده.
Wir hatten viel Arbeit.	موږ ډېر کار درلود.
Ihr hattet es eilig.	تاسې بېره درلوده.
Sie/sie hatten keine Bücher.	تاسې (شما) کتابونه نه درلودل. دوی کتابونه نه درلودل.

بشپړ تېرمهال د سیده او ناسیده وینا د نکل لپاره هم کارول کېږي:

Sie fragte mich, ob ich sie begleiten kann.	دې وپوښتم که چېرې یې بدرگه کړای شم.
--	-------------------------------------

لند تېرمهال (Das Perfekt)

لند تېرمهال (ماضي قریب) د هغه چار (عمل یا کړن) د څرگندولو لپاره کارول کېږي چې په لند تېر وخت کې سر ته رسېدلی او تر وسمهال راغځېدلی وي، یا یې اغېزه او پایله تر وسمهال پورې را رسېدلې وي او یا هم په وسمهال کې د یادښت او اهمیت وړ وي. لکه: ما ډوډۍ خوړلې ده.

دلته د ډوډۍ د خوړلو اغېزه مېشت ده یا د نورې ډوډۍ له خوړلو څخه انکار دی. په عامه ژبه کې لند تېرمهال ډیر کارول کېږي.

Ich habe dich zwei Mal angerufen.	ما تا ته دوه ځلې تیلیفون کړی دی.
Sie ist nach Kabul geflogen.	دا (ښځه) کابل ته الوت (پرواز) کړی دی.
Wir haben uns vertragen.	موږ سره سلا شوي (سوله مو وکړه) یو.
Du bist Arzt geworden.	ته ډاکتر شوی یې.
Sie haben auf uns gewartet.	دوی موږ ته تم شوي دي.

ځینې وخت لند تېرمهال کېدای شي چې د دویم وسترمهال (Futur II) پر ځای هم وکارول شي.

In einem Monat habe ich das Buch fertig geschrieben.

په یوه میاشت که به مې (ټول) کتاب لیکلی وي.

لاندې کروڼه (فعلونه) خپل لند تېر مهال له (**haben**) سره جوړوي:

Ich habe ein Glass Tee getrunken. ما یو گیلایس چای څښلی دی.	ټول لېږند (Transitiv) کروڼه (هغه فعلونه چې په لند کړي پېر کې یو کړی یا مفعول ولري).
Sie hat den ganzen Tag gekocht. دې ټوله ورځ پخلی کړی دی.	ټول نالېږند (Intransitiv) کروڼه (چې په لند کړي پېر کې مفعول و نه لري) چې د یوې پېښې بهیر څرگندوي.

Er hat sich gewaschen . ده خپل ځان پرېمېځلی دی.	له غبرگون کړونو (انعکاسي فعلونو) سره
Du hast mich einladen können . تا کولای شوی چې ما را وبولي.	له دودتاکو (مودال) مرستیالکړونو سره

لاندې کړونه (فعلونه) خپل لنډ تېر مهال له (**sein**) سره جوړوي:

Ich bin verärgert . Sie ist angekommen .	هغه نالېرنډ (Intransitiv) کړونه چې د يوه کړن پای ښيي.
Ich bin nach Hause gegangen .	هغه کړونه (فعلونه) چې د ځای بدلون، خوځښت او يو پرمختګ ښيي.
Wir sind hier geblieben .	د (bleiben) له کړ (فعل) سره

د دود ټاکي کړونو لنډ تېرمهال (Das Perfekt von Modalverben)

د مودال کړونو (دود ټاکي فعلونو) لنډ تېرمهال د مرستیالکړ له وسمهال، د دودتاکي کړ (مودال فعل) له کړنومي (مصدر) او د کړنومي (مصدر) له بشپړ کړ (فعل) سره جوړېږي:

Präsens	Perfekt
Ich muss duschen. زه باید ځای پرېمېځم.	Ich habe deutschen müssen. ما باید ځای مینځلی وی.
Ich soll arbeiten. ما ته ښايي چې کار وکړم.	Ich habe arbeiten sollen. ما ته ښايیده چې کار وکړم.
Ich kann schreiben. زه کولای شم چې ولیکم.	Ich habe schreiben können. ما کولای شوی چې ولیکم.
Ich will lesen. زه غواړم چې ولوم (لوست وکړم).	Ich habe lesen wollen. ما غوښتل چې ولوم (لوست وکړم).

Ich darf ins Kino gehen. زه اجازه لرم چې ننډارې ته ولاړم شم.	Ich habe ins Kino gehen dürfen. ما اجازه درلوده چې ننډارې ته ولاړ شم.
---	--

لرټبرمهال (Das Plusquamperfekt)

لرټبرمهال (ماضي بعيد) د هغه چار يا کړن لپاره کارول کېږي چې په تېر وخت کې پېښ شوی وي، خو له وسمهال (حال) سره نه اړیکه ولري او نه پرې کومه اغېزه. په ټوليزه (عمومي) توګه د داسې يوه چار يا کړن لپاره راځي چې په تېر وخت کې له يوه ټاکلي وخت څخه وړاندې يا له يوه بل چار يا عمل څخه مخکې پېښ شوی وي. لومړی پېښه يا کړن (عمل) په لر ټبرمهال او دويم هغه په لنډ ټبرمهال (Perfekt) يا بشپړ ټبرمهال (Präteritum) کې رځپېښي:

Nachdem ich die Deutsche Sprache gelernt hatte, ging ich nach Deutschland.

وروسته له دې چې جرمني ژبه مې زده کړې وه، جرمني ته ولاړم.

په دغه بېلګه کې دوه چارې څرګندې شوې دي. لومړۍ چار يا کړن د ژبې زده کول او دويم هغه جرمني ته تګ دی. لومړی مې ژبه زده کړه، وروسته جرمني ته ولاړم. لومړی چار (د ژبې زده کول) په لر ټبرمهال کې او دويم هغه (جرمني ته تګ) بيا په بشپړ ټبرمهال کې رځپېښلی دی.

Ich hatte viel gearbeitet, bevor ich mir ein Auto kaufte.

مخکې له دې چې موټر واخلم، ما ډېر کار کړی وو.

په دې بېلګه کې هم دوه چارې رانغښتل شوې دي. لومړی د کار کول او دويم هغه د موټر اخیستل دي. لومړی مې کار وکړ، وروسته مې موټر واخیست. له همدې امله لومړی کړن په لر ټبرمهال او دويم هغه په بشپړ ټبرمهال يا لنډ ټبرمهال کې څرګندېږي.

لر تېرمهال د (haben, sein) د مرستیالګر (کمکي فعل) په بشپړ تېرمهال او د آر ګر (اصلي فعل) په دویم ګرستاینوم (Partizip II) سره رغېږي.

د (haben) له مرستیالګر (کمکي فعل) سره:

Ich hatte dich sehr gemocht, bevor du mein Auto gestohlen hast/stahlst. مخکې له دې چې زما موټر غلا کړي، پر ما ډېر ګرانه وي.
Sie hatte gerade das Essen vorbereitet, da kam ich rein. کله چې دې ډوډۍ تیاره کړې وه، زه د ننه راغلم.

د (sein) له مرستیالګر (کمکي فعل) سره:

Ich war schon gereist als du bei uns anriefst .	کله چې تا مور ته تېلېفون وکړ، زه په سفر تللی وم.
Wir waren sehr gespannt gewesen .	مور ډېر لېواله شوي وو.

راتلونکې زمانه Das Futur

لومړی وسترمهال (Das Futur I)

لومړی وسترمهال (راتلونکې زمانه) د هغه چار یا ګرن لپاره کارول کېږي چې په راتلونکي کي تر سره یا پېښېږي: زه به حج ته ولاړ شم، تاسې به سبا ته په آزموینه کې برخه واخلي، دوی به کتاب ولولي.

لومړی وسترمهال (راتلونکې زمانه) د (werden) مرستیالګر (کمکي فعل) په مرسته د بشپړ ګر (فعل) له ګرنومي (مصدر) سره جوړېږي:

Subjekt + werden (konj.) + Verb (Infinitiv)	
Ich werde arbeiten.	زه به کار وکړم.

Du wirst arbeiten.	ته به کار وکړې.
Er/sie/es wird arbeiten.	دی یا دا به کار وکړي.
Wir werden arbeiten.	موږ به کار وکړو.
Ihr werdet arbeiten.	تاسې به کار وکړئ.
Sie/sie werden arbeiten.	تاسې/ دوی به کار وکړئ/ وکړي.

کله چې د (werden) مرستیالکړ (کمکي فعل) له کرنومي (مصدر) سره راشي، کېدای شي چې د یوه چار یا کرن (عمل) په اړه گومان رامنځته کړي یا په ټینګار سره یوه بلنه او غوښتنه څرګنده کړي:

Anaargul **wird** nicht mehr das Auto so schnell fahren.

انارگل به بیا موټر دومره تېزه و نه چلوي.

په دغه بېلګه کې له آره یو گومان څرګند شوی. دا چې انارگل به په ریښتیا موټر تېز وچلوي که نه، په بېشړ باور سره نه شي ویل کېدای، خو ویناوال په دې اند دی چې انارگل به نور موټر ورو-ورو وځغلوي.

Du **wirst** nie im Leben hier spielen.

ته به بیا په ژوند کې دلته لوبه و نه کړې!

ویناوال په زغرده یا ټینګار سره وايي یا له مخاطب څخه غواړي چې بیا دلته لوبه و نه کړي. په غونډله (جمله) کې د (wohl, sicher, bestimmt) کلمو په راوړلو سره گومان یا ډاډ نور هم غښتلی کېږي:

Sie wird **wohl** nicht mehr zu Hause sein.

دا به شاید نوره په کور کې نه وي.

دویم وسترمهال (Das Futur II)

دویم وسترمهال (راتلونکی) د هغه کړن یا چار د څرگندولو لپاره کارول کېږي چې په راتلونکي مهال کې به په یوه ټاکلي وخت یا له یوه بل کړن (عمل) یا چار څخه مخکې سر ته رسېدلی وي. ځینې ژبپوهان هرگوره په دې اند دي چې دویم وسترمهال له آره د یوه چار په اړه د شک یا گومان د څرگندولو لپاره کارول کېږي. که وویو چې:

Wir werden gegessen haben, wenn Ihr kommt.

تر څو چې تاسې راځئ، مور به ډوډۍ خوړلې وي.

Ich werde mich bis nächstes Jahr verlobt haben

تر بله کاله به مې کوږه کړې وي.

په برسېرته لومړۍ بېلگه کې دوه عملونه څرگند شوي دي. لومړی چار راتگ دی او دویم هغه د ډوډۍ خوړل. په دویمه بېلگه کې له یوه ټاکلي وخت څخه وړاندې د کوږدې کول یا یې کېدون (امکان) ته نغوته شوې ده. دواړه بېلگې یو گومان څرگندوي. دا هرگوره مالومه نه ده چې هرو مرو به دواړه عملونه سر ته رسېږي.

دویم وسترمهال په ورځنیو خبرو اترو یا عامه ژبه کې ډېر کم کارول کېږي. د دې پر ځای لنډ تېرمهال د وخت له یادولو سره (ژر تر ژره، سبا، بله میاشت، بل کال ته) کارول کېږي.

Nächstes Jahr werden alle NATO Truppen aus Afghanistan abgezogen haben.

Nächstes Jahr sind alle NATO Truppen aus Afghanistan abgezogen.

راتلونکي کال ته به ټولې ناټو لښکرې له افغانستان څخه وتلې وي.

دواړه غونډلې یوه مانا لري. لومړۍ غونډله په دویم وسترمهال کې او دویمه هغه په لنډ تېرمهال کې د وخت له یادولو سره رغېدلې ده.

دویم وسترمهال د (werden) مرستیالکر (کمکي فعل) په وسمهاله بڼه، د آر کر (فعل) په دویم کرسټاینوم (Partizip II) او د (haben, sein) د مرستیالکرونو له کرونومي (مصدر) سره جوړېږي:

Ich werde gelesen haben, wenn du kommst.	ته چې راځې، ما به لوست کړی وي.
Du wirst in Juli gereist sein.	ته به په جولای کې تللی (سفر شوی) وي.
Sie wird bis Mitternacht da sein.	دا به تر نیمې شپې دلته (راغلي) وي.
Wir werden wohl verrückt sein wenn wir das machen.	موږ به شاید لېوني وو، که مو دا کار وکړ
Sie/sie werden wohl was gekocht haben.	تاسې یا دوی به شاید یو څه پخ کړي وي.

په برسېرنو بېلگو کې (werden, sein) په وسمهاله کې اوروون موندلی (گردان شوی)، آر کر (اصلي فعل) په دویم کرسټاینوم (Partizip II) او (haben, sein) د کرونومي (مصدر) په بڼه راغلي دي.

	Schwaches Verb کمزوری کر	Starkes Verb غښتلی کر
Ich	werde studiert haben ما به زده کړه کړې وي.	werde gelesen haben ما به لوست کړی وي.
Du	wirst studiert haben تا به زده کړه کړې وي.	wirst gelesen haben تا به لوست کړی وي.
Er/sie/es	wird studiert haben ده یا دې به زده کړه کړې وي.	wird gelesen haben ده یا دې به لوست کړی وي.
Wir	werden studiert haben موږ به زده کړه کړې وي.	werden gelesen haben موږ به لوست کړی وي.
Ihr	werdet studiert haben تاسې به زده کړه کړې وي.	werdet gelesen haben تاسې به لوست کړی وي.
Sie/sie	werden studiert haben	werden gelesen haben

تاسې يا دوى به لوست كړئ وي،	تاسې يا دوى به زده كړه كړې وي.
-----------------------------	--------------------------------

لكه وړاندې چې وويل شول، دويم وسترمهال (Futur II) كېداى شي چې لكه لومړى وسترمهال (Futur I) د يوه گومان د څرگندولو يا د يوې ټينگارې بلنې يا غوښتنې لپاره هم وكارول شي:

Spingul ist noch nicht da. Er wird den Flug verpasst haben. سپين گل تر اوسه نه دى راغلى، دى به هرو مرو له الوتکې څخه پاتې شوى وي. (گومان)
Sie werden bis morgen das Auto repariert haben. تر سبا پورې مو بايد موټر جوړ كړى وي. (په ټينگار سره غوښتنه)

Konjunktiv ناخبري

ناخبري (انشايي، گوماني) د كړ (فعل) داسې يو دود دى چې په ټوليزه توگه د گومان او كېدون (امكان) د څرگندولو او همدارنگه د ناسيده وينا د نكل لپاره كارول كېږي.

لومړى ناخبري (Konjunktiv I):

لومړى ناخبري په ټوليزه توگه د نقل قول يا د نورو كسانو د خبرو او وينا د راورلو لپاره كارول كېږي.

Lilly sagte, dass sie nicht nach Hause kommen könne .	ليلي وويل چې گواكي دا نه شي كولاى چې كور ته راشي.
Er meinte, dass er immer noch zur Universität gehe .	دى وايي چې گواكي لا اوس هم پوهنتون ته ځي.
Ana sagt, sie sei krank.	انه وايي چې گواكي ناروغه ده.
Marcel sagte, er habe kein Geld.	مرسېل وويل چې گواكي دى روپۍ نه لري.

سربېره پر دې، لومړى ناخبري (Konjunktiv I) په لاندې حالتونو كې هم كارول كېږي:

Friede <u>e</u> sei mit dir!	اسلام علیکم!	مذهبي ويناوو کي
Er lebe <u>e</u> hoch!	تل دې سرلوری وي!	د هیلو څرگندولو لپاره
Man nehme <u>e</u> 100 g Zucker, 200g Mehl.	سری 100 گرامه بوره، 200 گرامه اوره...اخلي.	د ډاکترانو د نسخو یا د پخلنځي لپاره
Gegeben <u>sei</u> eine Strecke zwischen zwei Punkten: a und b	د دوو ټکو A او B تر منځ واتن راکړل شوی دی.	په ریاضي یا حساب کي

د لومړي ناخبري (Konjunktiv I) جوړول:

لومړی ناخبري له کر سټې (د فعل له سټې) سره جوړېږي. د (er/sie/es) یا دریم وگړي لپاره چې کله ناخبري جوړوو، یوازې له کرنومي (مصدر) څخه (-n) غورځوو:

Verben	Rufen	Schreiben	Laufen	Hören
er/sie/es	rufe <u>e</u>	schreibe <u>e</u>	laufe <u>e</u>	Höre <u>e</u>

په لومړي ناخبري کې د دویم وگړي (du, ihr) وگړیز پای د خبري (Indikativ) په څیر دی. یوازینی توپیر یې دا دی چې په ناخبري کې د کر سټې (د فعل له سټې) څخه وروسته (-e) راځي:

Verben	Rufen	Schreiben	Laufen	Hören
du	ruf <u>est</u>	schreib <u>est</u>	lauf <u>est</u>	Hör <u>est</u>
ihr	ruf <u>et</u>	schreib <u>et</u>	lauf <u>et</u>	Hör <u>et</u>

د لومړیو وگړو (مفرد او جمع) (ich, wir, sie/Sie) د لومړی ناخبري (Konjunktiv I) او خبري (Indikativ) وگړیز پای کوم توپیر نه لري.

	Indikativ	Konjunktiv I
ich	rufe	Rufe
Wir/sie/Sie	rufen	Rufen

له همدې امله (ich, wir, sie/Sie) ته دويم ناخبري (Konjunktiv II) کارول کېږي.

	Konjunktiv II
Ich	hätte gerufen/ würde rufen.
Wir/Sie/sie	hätten gerufen/ würden rufen.

د لمړي ناخبري په بڼه د (sein, haben) د مرستيالکرونو (کمکي فعلونو) اوږون او وگړيز پای:

Bildung des Konjunktives I		
	Sein	Haben
ich	sei	Habe
du	seist	Habest
er/sie/es	sei	Habe
wir	seien	Haben
ihr	seiet	Habet
sie/Sie	seien	Haben

که چېرې د لمړي ناخبري (Konjunktiv I) بڼې له وسمهال (Präsens) سره نه توپير کېږي، نو بايد دويم ناخبري (Konjunktiv II) وکارول شي.

Maja sagte, ich habe keine Zeit für sie.	میه وايي چې ګواکي زه د دې لپاره وخت نه لرم. دغه بېلګه که څه هم چې په ناخبري کې ده، خو د خبري سره کوم توپير نه لري. له همدې امله بايد په دويم ناخبري کې وليکل شي.
Maja sagte, ich hätte keine Zeit für sie.	

دویم ناخبري (Konjunktiv II)

دویم ناخبري په ټولیزه توګه د خیال یا تصور، هیلو او هغو ارمانونو د څرګندولو لپاره کارول کېږي چې په لاس راوړل یا سر ته رسول یې په حال وخت یا د خبرې کولو په وخت کې کېدون (امکان) و نه لري. همداسې کېدای شي چې د ناسیده وینا د نکل (غیر مستقیم نقل قول) او یا په هغو غونډلو کې راشي چې ډېر درنښت پکې څرګند شوی وي. په ټولیزه توګه په لاندې حالتونو کې کارول کېږي:

د هیلې او ارمان څرګندول: په لاندې بېلګه کې د موټر درلودلو یوه هیله او یو ارمان څرګند شوی دی. خو زه موټر نه لرم. همداسې یې دویمه بېلګه در واخلي. زه پیلوټ نه یم، خو کاشکې چې وای.

Ich wünschte , ich hätte ein Auto.	درېغه (کاشکې) چې یو موټر مې درلودلای.
Ich wünschte , ich wäre Pilot.	درېغه (کاشکې) چې زه پیلوټ وای.

د نارینښتیني (غیر واقعي) حالت څرګندول:

Wenn ich Arzt wäre , würde ich armen Menschen helfen.	که زه ډاکتر وای، له نېستمنو خلکو سره به مې مرسته کړې وای.
Wenn er du wäre , hätte er viel Geld.	که دی ته وای، ډېرې روپۍ به یې درلودای.

په ډېر درنښت او احترام یوه غوښتنه :

Wärst du so freundlich, mir eine Tasse zu geben.	دومره مهربانه شه ما ته یوه پیاله راکړه.
Könntest du mir bitte ein Glass Tee geben?	کولای شې چې مهربانې وکړي، ما ته یو گیلای چای راکړي؟

د ناسیده وینا نکل (غیر مستقیم نقل قول):

Anaargul sagt, du müsstest schneller arbeiten.	انارگل وایی چې ته باید چټک کار وکړې.
Lisa sagte, sie wäre lieber zu Hause.	لیزا وویل چې ښه به دا وی چې په کور کې وای.

په (als ob) سره د یوه نارینتیني اکر (حالت) پر تله کول:

Du sahst so aus, als ob du müde wärst .	ته داسې ښکارېدې لکه چې ستړی وي.
---	---------------------------------

ته یوازې داسې ښکارېدې لکه چې ستړی وي، خو ستړی نه وي. دغه نارینتیني پرتله کېدای چې په (als ob) یا یوازې په (als) سره ورغږېږي. که مله غونډله (فرعي جمله) په (als ob) راشي، نو اورېدلی کر (کردان شوی فعل) (wärest) د غونډلې په پای کې راځي. (برسېرنه بېگله وگورئ). که چېرې پرتله یوازې په (als) سره پیل شي، اورېدلی کر (wärest) وروسته له (als) څخه راځي:

Du sahst aus, als wärest du müde.	ته داسې ښکارېدې لکه چې ستړی وي.
--	---------------------------------

دغه ډول نارینتیني پرتله کول کېدای شي چې په لومړي ناخبري (Konjunktiv I) سره هم جوړ شي:

Du sahst aus, als seiest du müde.	ته داسې ښکارېدې لکه چې ستړی وي.
--	---------------------------------

د دویم ناخبري (Konjunktiv II) جوړول په مهال پورې اړه لري چې د وسمهال او که تېرمهال چار څرگندول غواړو. دوی کېدای شي چې د کر (فعل) له ساده (Synthetisch) ښې او یا د (würde) ښې په مرسته جوړ شي. د وسمهال ساده ښه یې په لاندې توگه ده:

Synthetisch ساده بڼه	Ich wäre .	زه به وم (واى).
	Du hättest .	تا به درلودای.
	Wir sprächen .	موږ به غږېدو (و به غږېدو).

هغه کرونه (فعلونه) چې خبرې بشپړ تېرمهال (Präteritum Indikativ) يې د دويم ناخبري (Konjunktiv II) په څېر دی، دويم ناخبري يې د (würde) په مرسته سره جوړېږي:

Präteritum Indikativ	Ich ginge	دا چې دواړه بڼې يو ډول دي، نو د
Würde-Form	Ich ginge.	سهوې دمخنيوي په موخه بايد د (würde) په بڼه ورغږېږي.
Konjunktiv II	Ich würde gehen	زه به ولاړ شم . (هيله)

د دويم ناخبري په بڼه تېر حالت په (haben, sein +Partizip II) سره رغېږي:

Ich wäre gelaufen.	ما به منډه کړې واى.
Du hättest die Prüfung bestanden .	ته به په آزموينه کې بريالی شوی واى.
Wir hätten ein Buch gelesen .	موږ به يو کتاب لوستلی واى.

امري Der Imperativ

د جرمنی ژبې په پښويه (گرامر) کې د دود له پلوه د کر (فعل) بله بڼه امري بڼه ده چې د غوښتنو، امرکولو، سپارښتنو، مشورو او بلنو لپاره کارول کېږي.

Dusch!	Geh was essen!	Gehen Sie bitte langsam!
امر: ځان پرېمښخه!	سپارښتنه: ولاړ شه يو څه وخوره!	هيله: مهرباني وکړئ لږ ورو ځئ!

امري بڼه په دريو ډولونو سره راځي:

du	Ihr	Sie
warte!	wartet!	Warten Sie!
تم شه!	تم شيء!	تم شيء (درنښت)!

کله چې د (du, ihr) له نومخري (ضمير) سره امري غونډله جوړوو، يوازې کر (فعل) يې اورون مومي، خو د (du, ihr) نومخري په خپله غورځي. د (du) په بڼه کې ان د کر وگړيز پای (-st) هم غورځي. د (Sie) په بڼه کې هرگوره له کر سره د (Sie) نومخري (ضمير) هم راځي.

Du	Ihr	Sie
Schreib!	Schreibt!	Schreiben Sie!
ولیکه!	ولیکئ!	تاسې يې وليکئ!

ځينې ژبپوهان په دې اند دي چې امري بڼه کېدای شي چې د (wir) په ملگرتيا هم ورغږي:	
Warten wir!	تم کېږو! (راځئ چې تم شو!)
Gehen wir!	ځو به! (راځئ چې ځو!)

د دويم يوگري (مفرد) وگري د امري بڼې د جوړولو لپاره لاندې ټکي بايد په پام کې ونيول شي.

Du fährst.	Fahr!	په بېدوده کړونو (بې قاعده فعلونو) کې د دويم يوگري (مفرد) شخص (Umlaut) غورځي:
Lächeln	Lächle!	هغه کړونه چې سته يې په (-eln, -ern, -nen, -ig) او
Leugnen	Leugne!	هغوی چې سته يې په يو بې غږ (کانسوننټ) چې له (-m, -n) سره راشي، امري بڼه يې په پای کې د (-e) توری خپلوي.
Öffnen	Öffne!	
Atmen	Atme!	

Bitten	Bitte!	همدارنگه هغه کړونه چې سټه يې په (-d, -t) پای ومومي، ډېر هغوی يې په امري بڼه کې د (-e) توری خپلوي.
Reden	Rede!	

کړنومی (Der Infinitiv)

کړنومی (مصدر) یو ناپایه کړن څرگندوي. یا په بله وینا، کړنومی د کړ (فعل) آره بڼه ده چې د شمېر، مهال او نورې (جنس) پر بنسټ نه وي اورېدلې یا گردان شوې. لکه په پښتو ژبه کې چې خورل، لوستل او لیکل یو کړنومی (مصدر) دی او اورون یې نه دی موندلی، په همدې توګه یې په جرمنی ژبه کې هم در واخلي. په جرمنی ژبه کې کړنومی په (-en, -n) سره پای ته رسېدلی وي.

Lach**en**, Les**en**, Vergess**en**, verhinder**n**, altern

کړنومی (مصدر) کېدای شي چې یوازې او یا له (zu) سره راشي. په لاندې حالتونو کې یوازې راځي:

Ich kann schwimmen.	زه کولای شم چې لامبو ووهم.	وروسته له دود ټاکي
Du musst ruhig sein.	ته باید کرار اوسي.	مودال کړ (فعل) څخه
Sie hat schwimmen können.	دې کولای شوی چې لامبو ووهي.	له مرستیالکړ سره په لنډ او لږ تېرمهال کې

کړنومی (مصدر) له هغو کړونو (فعلونو) سره هم پرته له (zu) څخه راځي چې زموږ له حس سره تړاو ولري لکه لیدل او اورېدل:

Ich sah dich Auto fahren.	ما ته ولیدې چې موټر دې چلوه.
Ich hörte sie laut lachen.	ما دا واورېده چې په لور غږ يې خندل.

په همدې توګه له هغو کړونو (فعلونو) سره چې یو خوځښت څرگندوي، کړنومی (مصدر) پرته له (zu) څخه راځي:

Ich gehe einkaufen.	زه په سودا اخیستلو پسې ځم.
Anaargul läuft Hilfe holen.	انارگل ځي چې د چا مرسته راوړي (وغواړي).
Ana kommt uns besuchen.	انه راځي چې موږ وويني (زموږ میلمنه شي).

د (helfen, lernen, lehren, bleiben, lassen) له کړونو (فعلونو) څخه وروسته هم کړ (فعل)
د کړنومي (مصدر) په بڼه پرته له (zu) څخه راځي:

Ich helfe dir beim Lernen .	په زده کړه کې د سره مرسته کوم.
Du bleibst hier stehen.	همدلته ولاړ (درېدلی) پاتې شه.
Lass es dir schmecken.	پرېږده چې مزه درکړي (ښه اشته).
Sie lehrt mir Schwimmen.	دا ما ته لامبو را زده کوي.

که چېرې له کړنومي (مصدر) سره په غونډله کې نور بشپړاند توکي لکه کړی (مفعول) او یا کړول (قید) هم راشي، کېدای شي چې له (lernen, lehren, helfen) سره (zu) هم راشي:

Ich kann dir auch helfen , dein Auto zu reparieren.	زه هم کولای شم چې د موټر په جوړولو کې د سره مرسته وکړم.
Sie lehrt mir am Computer zu spielen.	دا ما ته په کمپیوټر کې لوبې را زده کوي.
Du lernst Suppe zu kochen.	ته د آش پخول زده کوي.

په برسېرنو بېلگو کې بشپړاند توکي (dein Auto, am Computer, Suppe) دي چې له کړنومي (مصدر) سره یو ځای راغلي دي.

ځینې کړونه (فعلونه) که له (zu) سره راوړل شي، یوه مانا ورکوي او پرته له (zu) څخه بله:

کړ	بېلگه	مانا
Haben لړل	Du hast ein Auto.	ته یو موټر لري (ملکیت)
	Du hast zu verschwinden.	ته باید ورک شي (باید له دې ځایه ولاړ شي)
Sein استېدل	Das ist deine Aufgabe.	دا ستا دنده ده (استېدل)
	Diese Aufgabe ist zu machen.	دغه دنده باید هرو مرو وکړل شي (باید، هرو مرو)
Scheinen ځلېدل	Die Sonne scheint .	لمر ځلېږي (ځلېدل)
	Du scheinst müde zu sein.	ته ستړی غوندي ښکارېږي. (ښکارېدل)
Brauchen اړتیا درلودل	Er braucht ein Auto.	دی موټر ته اړ دی. (اړتیا)
	Er braucht sich keine Sorge zu machen.	دی باید دومره غم و نه کړي. (ضرور نه ده)
Pflegen پالل	Anna pflegt ihren Vater.	انه خپل پلار پالي. (پالل)
	Anna pflegt jeden Tag Sport zu machen.	انه هره ورځ سپورټ کوي. (د یوه کار کول په پرله پسې بڼه)
Wissen پوهېدل	Nicole weiß es.	نیکول پوهېږي. (پوهه)
	Nicole weiß nicht sich zu helfen.	نیکول نه شي کولای چې له ځان سره مرسته وکړي. (توان)
Verstehen درک کول	Sie versteh t mich nicht.	دا ما نه شي درک کولای. (درک)
	Ich verstehe mit ihr um zugehen	زه کولای شم چې له دې سره گوزاره وکړم. (توان)
Gedenken پر زړه کول	Wir gedenken der Opfer.	موږ د مرو په اړه دعا کوو. (یادول)
	Was gedenkst du mit deinem Auto zu machen?	څه پلان لري چې له موټر سره یې دې وکړي؟ (پلان لړل)
Kommen راتل	Anaargul kommt nach Hause.	انارگل کور ته راځي. (راتگ)
	Wir kommen auf ihn zu	موږ به د دې په باره کې خبرې

	sprechen.	وګړو. (يادول)
Bekommen لاسته راوړل	Du bekommst ein Geschenk.	ته يوه ډالۍ لاسته راوړې. (لاس ته راوړل)
	Sie bekommt meine Liebe zu spüren.	دا به زما مينه احساس کړي. (امکان درلودل، احساسول)

Der Infinitiv mit Zu

له کرنومي (مصدر) سره د (zu) کارول:

له هغو قاعدو او بېدويی (استثنا) څخه پرته چې کرنومي (مصدر) له (zu) سره نه راځي، په ټوليزه توګه په نورو حالتونو کې له کرنومي (مصدر) سره (zu) راځي. سربېره پر دې د ښه ترا سپړنې لپاره د يو څو لارښوونو راوړل اړين دي.

په مله غونډله (فرعي جمله) کې: کله چې په آره غونډله (اصلي جمله) کې کړند (فاعل) ياد شوی وي او مله غونډله (فرعي جمله) کړند (فاعل) و نه لري، کرنومي (مصدر) له (zu) سره راځي:

Ich hoffe, die Prüfung **zu** bestehen.

په دغه بېلګه کې له کامې څخه وروسته مله غونډله (فرعي جمله) راغلي ده چې په خپله کړند (فاعل) نه لري، خو کړند يې په آره غونډله (اصلي جمله) کې راغلی دی. همداسې کېدای شي چې د هغې ملي غونډلې پر ځای چې په (dass) سره پيل شوې وي، کرنومي (مصدر) له (zu) سره راشي. په دې اکر کې د (Dass-Satz) غونډله له منځه ځي او اوډون (جوړښت) يې بدلون مومي:

Wir hoffen, **dass** wir nächste Woche nach Afghanistan fliegen.

په لاندې بېلګه کې به د (dass-Satz) غونډله په بل ډول وليکو او (dass) به ترې وغورځوو:

Wir hoffen, nächste Woche nach Afghanistan **zu** fliegen.

په هغو غونډلو کې چې یو تصمیم څرګند شوی وي، کرنومی (مصدر) له (ZU) سره راځي:

Ich habe vor, nach Afghanistan **zu** fliegen.

ما تصمیم دی نیولی چې افغانستان ته والوزم (پرواز وکړم).

که چېرې کرنومی (مصدر) له ویشور (د جلا کیدو وړ) کر (فعل) څخه جوړ شوی وي، (ZU) د مختاري او کر (فعل) تر منځ راځي:

ویشور کړونه – Trennbare Verben	
Ich freue mich, dich wieder <u>z</u> usehen.	زه خوش یم چې بیا دې وینم.
Wir sind bereit um <u>z</u> uziehen.	موږ تیار یو چې کډه وکړو.

په برسېرنه بېلګه کې (wiedersehen) یو ویشور کر (فعل) دی چې له (wieder) او (sehen) څخه جوړ شوی دی. د (ZU) په راولړلو سره کر (فعل) په خپلو دوو برخو ویشل کېږي او (ZU) یې په منځ کې راځي. همداسې یې د (umziehen) کر درواځی.

کرسټاینوم Das Partizip

کرسټاینوم هغه ویی (کلمه) ده چې ځینې ځانګړتیاوې د کر (فعل) او ځینې هغوی د ستاینوم (صفت) ولري. په ټولیزه توګه د ستاینوم (صفت) او نایشپرو غونډلو (نیمه جملو) پر ځای کارول کېږي.

Verben		Partizipien	
schlafen	ویده کېدل	schlafend	ویده (د خوب په حال کې)
weinen	ژړل	weinend	ژړاند (د ژړا په حال کې)
brechen	ماتول	gebrochen	مات
nerven	قهرول	genervt	په قهر

Das Baby, **das gerade schläft**, ist mein Sohn.

Das **schlafende** Baby ist mein Sohn.

د لومړۍ غونډلې (جملې) د نیمې برخې (das gerade schläft)، پر ځای په دویمه غونډله کې یوازې د (schlafend) کړستاینوم راغلی دی. د دواړو غونډلو (جملو) مانا هرگوره یوه ده.

په جرمنۍ ژبه کې دوه ډوله کړستاینومونه شتون لري چې د لومړي کړ ستاینوم (Partizip I) او دویم کړستاینوم (Partizip II) په نامه سره یادېږي.

لومړی کړستاینوم (Partizip I)

لومړی کړستاینوم چې د وسمهال کړستاینوم (Partizip Präsens) په نامه هم یادېږي، په وسمهال کې کارول کېږي. د جوړښت لپاره یې پر کړ ستڼه (د فعل ستڼه) د (-end) وروستاری (پسونده) ور ډېرېږي:

singen	lachen	Lesen
sing <u>end</u>	lach <u>end</u>	les <u>end</u>
د سندرو ویلو په حال کې	خندانده	د لوست په حال کې

هغه کروڼه (فعلونه) چې په (-eln, -ern) سره پای ته رسېږي، د کړستاینوم د جوړولو لپاره یې پر پای یوازې د (-nd) وروستاری ور ډېرېږي.

lächeln	zögern
lächel <u>nd</u>	zöger <u>nd</u>

لومړی کړستاینوم (Partizip I) کېدای شي چې د ملي غونډلې (فرعي جملې) یا د غونډلې د یوې برخې پر ځای یا هم د لنډ ستاینوم په توګه وکارول شي. په دې ډول غونډلو کې په ټولیزه توګه دوه چاره هممهال یا یو ځای پېښېږي:

Das Mädchen, das weint , sucht ihre Puppe. دا نجلۍ چې ژاړي، خپله لانځکه لټوي.	Das weinende Mädchen sucht ihre Puppe. ژړېدونکې نجلۍ خپله لانځکه لټوي.
Die Vögel, die so schön singen , kommen aus Osten. دا مرغیانې چې ښکلې سندرې بولي (چغېرې)، له ختیځ څخه راځي.	Die schön singenden Vögel kommen aus Osten. ښکلې سندرېولې (چغېدونکې) مرغۍ له ختیځ څخه راځي.
Das Kind, das laut schreit , rennt nach Hause. دا ماشوم چې په لور غږ ژاړي، د کور پر لور ځغلي.	Das laut schreiende Kind rennt nach Hause. په لور غږ ژړېدونکی ماشوم د کور پر لور ځغلي.

په برسېرنو بېلگو کې ملې غونډلې (فري جملې) چې خط ترې لاندې اېستل شوی دی، پر ځای يې په ښۍ خوا کې يوازې کرسټاينوم راغلی دی. د دواړو غونډلو مانا هرگوره يو ډول ده. او لکه څنگه چې مخکې يادونه وشوه، په غونډلو کې دوه چاره هممهال سر ته رسېږي:

ماشوم ژاړي او د کور پر لور ځغلي.

لنډ کرسټاينوم کېدای شي چې د کرول (قيد) په توگه هم راشي او په خپله دغه ښه سره د کر (فعل) يا يوه بل ستاينوم (صفت) په اړه نور مالومات راکړي يا يې نور هم وستايي:

Anna geht immer lächelnd nach Hause.
انه تل په موسکا سره د کور پر خوا درومي.

کله چې لومړی کرسټاينوم (Partizip I) له کر (فعل) ورسته راشي، لکه په برسېرنه بېلگه کې، نه گردان کېږي. خو که چېرې له نوم څخه وړاندې راشي، نو اورون (گردان) مومي:

Nominativ کړند پېر (فاعلي حالت)	Der singende Vogel ist wieder da. سندرېوله مرغی بیا دلته ده.
Akkusativ لند کړی پېر (بي واسطه مفعولي حالت)	Ich liebe den singenden Vogel. زه له سندرېولې مرغی سره مینه لرم.
Dativ لر کړی پېر (با واسطه مفعولي حالت)	Ich habe dem singenden Vogel einen Namen gegeben. ما سندرېولې مرغی ته یو نوم ورکړی دی.

ټولې برسېرنې بېلگې په چارنومپېر (Aktiv) بڼه کې دي، خو که له کړسټاینوم سره (zu) راوړل شي، نو د بېچار (Passiv) مانا ترې اخیستل کېږي:

Die weinende Frau ist zu bemitleiden.
له ژرغونې ښځې سره باید غمشریکي وشي.

لکه له ستاینوم (صفت) څخه چې نوم جوړېدای شي، همداسې کېدای شي چې له لومړي کړسټاینوم څخه هم یو نوم جوړ شي:

Verb	Partizip I	Nomen
Lesen لوستل	Lesend لوستکی (شخص)	Die Lesenden لوستونکي (خلک)
Schreiben لیکل	Schreibend لیکوال	Die Schreibenden لیکوالان
Die Lesenden sind glücklicher. لوستونکي (خلک) بختورترا دي.		
Die Schreibenden haben bestimmt Spass. لیکوالان (خلک) هرو مرو ښه وخت لري.		

دويم کړ ستاينوم (Partizip II)

دويم کړ ستاينوم چې د لنډ تېرمهال کړستاينوم (Partizip Perfekt) په نامه هم يادېږي، نه يوازې د ستاينوم (صفت) په توگه کارېدای شي، بلکې همداسې د کړ (فعل) په توگه د مهالونو (زمانو) په جوړولو کې هم کارول کېږي. سربېره پر دې، دويم کړستاينوم کولای شي چې د يوې غونډلې (جملې) د يوې برخې پر ځای هم راشي، لکه لومړی کړستاينوم. د ده د جوړولو لپاره د غونډلې (جملې) د کړ (فعل) ډول اړين دی، ځکه چې له کمزورو (يا قاعده) کړونو (فعلونو) سره يو ډول جوړېږي، له غښتيلو (بې قاعده) هغوی سره بل ډول او له گډو کړونو (فعلونو) سره بل ډول رغېږي:

کمزوري کړونه: کړ سته (د فعل سته) د (ge-) مختاری او د (-t) پایتوری خپلوي:

Verb	Formel ge+کړسته+t	Partizip II
lachen	ge + lach + t	gelacht
fragen	ge + frag + t	gefragt
machen	ge + mach + t	gemacht

که چېرې د کړ (فعل) مختاری (پېښوند) د جلاکېدو وړ وي، نو (-ge-) د منځتاری په توگه د کړ سټې او مختاری (پېښوند) تر منځ راځي او کړسته د (-t) پایتوری خپلوي:

Verb	Formel t + کړسته + ge + مختاری	Partizip II
abfragen	ab + ge + frag + t	abgefragt
abstempeln	ab + ge + stempel + t	abgestempelt

که چېرې د کړ (فعل) مختاری يا پېښوند (Präfix) د جلاکېدو وړ نه وي، کړسته د (-t) پایتوری خپلوي او د (-ge) مختاری (پېښوند) گرد سره غورځي:

Verb	Formel t + کړسته + مختاری	Partizip II
besuchen	be + such + t	besucht
erzählen	er + zähl + t	erzählt
verdienen	ver + dien + t	verdient

د کمزوریو (با قاعده) کرونو (فعلونو) یو ټولی (گروپ) په (-ieren) سره پای ته رسېږي. د دوی دویم کړستاینوم (Partizip II) هم پرته د (-ge) له مختاري یا منځتاري څخه رغېږي او کړسته یې د (-t) پایتوری خپلوي:

Verb	Formel t + کړسته	Partizip II
studieren	studier + t	studiert
renovieren	renovier + t	renoviert
probieren	probier + t	probiert
diskutieren	diskutier + t	diskutiert

هغه کمزوري (با قاعده) کرونه (فعلونه) چې سته یې په (-d, -t, -m, -n) سره پای ته ورسېږي، دویم کړستاینوم (Partizip II) یې د (-ge) په مختاري او کړسته یې د (-et) توري خپلوي:

Verb	Formel ge + کړسته + et	Partizip II
reden	ge + red+ et	geredet
arbeiten	ge + arbeit + et	gearbeitet
atmen	ge + atm + et	geatmet
rechnen	ge + rechn + et	gerechnet

غښتلي کرونه (بې قاعده فعلونه) د (Partizip II) په جوړولو کې تل د (-en) پایتوري خپلوي، د ځينو کرونو (فعلونو) د ستې واول (خپلواک) بدلون مومي، ځينې کرونه يې د (ge-) مختاری (Präfix) خپلوي او د ويشور (د جلا کېدو وړ) کرونه (فعلونه) هرکوره د (-ge-) مختاری اخلي:

Verb	Formel ge + کړسته + en	Partizip II
fahren	ge + fahr+ en	gefahren
laufen	ge + lauf + en	gelaufen

هغه کرونه (فعلونه) چې د ستې واول (خپلواک) يې بدلون مومي:

Verb	Formel ge + کړسته + en	Partizip II
bleiben	ge + blieb + en	geblieben
schreiben	ge + schrieb + en	geschrieben

له ويشور (د جلا کېدو وړ) کرونو (فعلونو) سره:

Verb	Formel کړسته + ge + مختاري	Partizip II
abschreiben	ab + ge + schrieb + en	abgeschrieben
abnehmen	ab + ge + nomm + en	abgenommen

له هغو کرونو (فعلونو) سره چې مختاری يې نا ويشور وي (د جلا کېدو وړ نه وي) او د ستې واول يې بدلون و نه مومي:

Verb	Formel کرسټه + مختاری + en	Partizip II
verfahren	ver + fahr + en	verfahren

له هغو کرونو (فعلونو) سره چې مختاری یې ناوېشور او چې د ستې واول یې بدلون مومي:

Verb	Formel کرسټه + مختاری + en	Partizip II
verschreiben	ver + schrieb + en	verschrieben

ګډ کرونه (Gemischte Verben):

ګډ کرونه د دویم کرسټاینوم (Partizip II) په جوړولو کې د (-t) پایتوري اخلي، د ستې واول یې بدلون مومي، ځینې کرونه یې د (ge-) مختاری او ځینې هغوی یې بیا د (-ge-) مختاری خپلوي.

د (ge-) له مختاري، د (-t) له پایتوري او د ستې د واول له بدلون سره :

Verb	Formel کرسټه + مختاری + t	Partizip II
bringen	ge + brach + t	gebracht

له هغه کر (فعل) سره چې مختاری یې وېشور (د جلا کېدو وړ) وي:

Verb	Formel کرسټه + مختاری + مختاری + t	Partizip II
beibringen	bei + ge + brach + t	beigebracht

له هغه کر (فعل) سره چې مختاری یې ناوېشور وي (د جلا کېدو وړ نه وي):

Verb	Formel + t کړسته + مختاری	Partizip II
verbringen	ver + br <u>a</u> ch + t	verbracht

لکه مخکې چې یادونه وشوه، دویم کړ ستاینوم چې د تېرمهال د کړستاینوم په نامه هم یادېږي، په تولیدیزه توګه د هغه کرن (چار) د څرګندولو لپاره راځي چې په تېر وخت کې پېښ شوی وي، حال دا چې لومړی کړ ستاینوم چې د وسمهال کړستاینوم په نامه هم یادېږي، د هغه کرن (چار) لپاره کارول کېږي چې په وسمهال کې پېښېږي:

Die ankommenden Gäste freuen sich auf unsere Hochzeit.	را روان مېلمانه زموږ په واده خوښي کوي. (وسمهال)
Die angekommenen Gäste freuen sich auf unsere Hochzeit.	راغلي مېلمانه (هغه مېلمانه چې راغلي دي، تېرمهال)، زموږ په واده خوښي کوي.

د دود ټاکي کړ دویم کړستاینوم (Das Partizip II von Modalverben)

دود ټاکي کړ (موډال فعل) د دویم کړستاینوم (Partizip II) په جوړولو کې د (ge-) مختاری او د (-t) پایتوري خپلوي. د (müssen, können, dürfen) د کړونو (فعلونو) د سټي اول غورځي:

Verb	Formel + t کړسته + مختاری	Partizip II
müssen	ge + muss + t	gemusst
können	ge + kann + t	gekonnt
wollen	ge + woll + t	gewollt
dürfen	ge + darf + t	gedurft
sollen	ge + soll + t	gesollt

چاروال او بېچار Das Aktiv und Passiv

ځينې ژبپوهان اوس هم په دې اند دي چې د کر (فعل) چاروال او بېچار بڼې د يو بل عکس (سرچپه) دي، خو اړينه نه ده چې په هر اکر (حالت) کې دې دواړه بڼې د يو بل عکس وي. د غونډلې (جملې) چاروال (Aktiv) بڼه هغه ده چې کړند (فاعل) پکې مالوم وي، خو په بېچار (Passiv) کې نامالوم.

➤ سپين گل ډوډۍ خوري.

په دې غونډله کې د ډوډۍ خورونکي يا د دې چار (عمل) کړند (فاعل) مالوم دی چې سپين گل دی. خو ځينې غونډلې کېدای شي چې په بېچار (مجهول) (Passiv) بڼه سره ورغږي. لکه څنگه يې چې له نامه څخه مالومېږي، بېچار (مجهول) د هغه کړن يا عمل د بنسټولو لپاره کارول کېږي چې کړند (فاعل) يې مالوم نه وي يا اړين نه وي چې ياد شي، يا هم په باخبري توگه همداسې پتېل شوې وي (تصميم نيول شوی وي) چې د يوې غونډلې (جملې) کړند (فاعل) ياد نه شي. په همدې توگه ځينې وخت د يوه چار (عمل) د کړند (فاعل) تر يادولو دا اړينه برېښي چې په غونډله کې په خپله چار (عمل) د پام او غور وړ وگرځي، نه کړند (فاعل). له همدې امله بېچار (مجهول) کارول کېږي.

➤ انارگل وهل شوی دی.

دغه بېلگه په بېچار (مجهول) بڼه کې رغېدلې ده. دا مالومه نه ده چې انارگل چا وهلی دی او يا اړينه نه ده چې وهونکي ياد شي.

➤ انارگل ټپي دی.

په دې غونډله کې هم مالومه نه ده چې انارگل چا ټپي کړی دی يا اړينه نه ده چې بايد ياد شي. دلته هرگوره د انارگل د ټپي حالت څرگندول اړين دي. دا چې چا ټپي کړی دی، اړينه نه ده .

په جرمنۍ ژبه کې بېچار (مجهول) يا (Passiv) په دوه ډوله دی:

د کړن (عمل) بېچار (Vorgangspassiv): کله چې مالومه نه وي چې یو کړن (عمل) چا سر ته رسولی، یا که مور و غوارو چې په غونډله کې یو چار (عمل) د لوستونکیو د پام وړ وگرځوو، د کړن بېچار کاروو. دغه ډول بېچار په بېلابېلو مهالونو (زمانو) کې په لاندې ډول جوړېږي:

مهال Zeitform	بېلگه Beispiel
Präsens	Anaargul wird geschlagen. انارگل به ووهل شي.
Perfekt	Anaargul ist geschlagen worden. انارگل وهل شوی دی.
Präteritum	Anaargul wurde geschlagen. انارگل ووهل شو.
Plusquamperfekt	Anaargul war geschlagen worden. انارگل وهل شوی وو.
Futur I	Anaargul wird geschlagen werden. انارگل به ووهل شي (په راتلونکې زمانه کې).
Futur II	Anaargul wird geschlagen worden sein. انارگل به وهل شوی وي. (په راتلونکې زمانه کې)

د اکر بېچار (Zustandspassiv): کله چې د یوه اکر (حالت) څرگندول اړین وي، یا په بله وینا، کله چې د یوه کړن یا چار د پایلو څرگندول اړین وي، د اکر (حالت) بېچار کارول کېږي.

انارگل تپي دی.	Anaargul ist verletzt.
----------------	------------------------

په دغه بېلگه کې دا مالومه نه ده چې انارگل چا وهلی دی یا اړینه نه ده چې کړند (فاعل) یاد شي، بلکې د انارگل د حالت څرگندول اړین دي.

ځینې کړونه (فعلونه) شتون لري چې بېچار (Passiv) یې نه شي رغېدای یا کېدون نه لري، لکه هغه کړونه چې په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) کې کړی (مفعول) و نه شي لرلای او تېرمهال یې د (sein) له مرستیالکړ (کمکي فعل) سره جوړېږي:

Mein Kumpel ist nach Afghanistan gefahren.

زما ملگری افغانستان ته (په موټر کې) تللی دی.

که چېرې همدا کړ (فعل) د (haben) له مرستیالکړ سره را شي او په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) کې یو کړی (مفعول) هم ولرلای شي، نو بېچار (Passiv) یې هم جوړېدای شي.

Aktiv	Ich habe meinen Kumpel nach Afghanistan gefahren.
چاروال	ما خپل ملگری افغانستان ته په موټر کې یوړ.
Passiv	Mein Kumpel wurde (von mir) nach Afghanistan gefahren.
بېچار	زما ملگری (زما لخوا) افغانستان ته په موټر کې یوړل شو.

په برسېرنه بېلگه کې (Kumpel) په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) کې راغلی دی او د غونډلې (جملې) آر (شرط) یې پوره کړی دی .

له غبرگونکرونو (انعکاسي فعلونو) سره هم بېچار (Passiv) نه شي جوړېدای:

Sie wäscht sich.   دا (ښځه) ځان مینځي.

ځینې کرونه سربېره پر دې چې په لنډ کړي پېر (بې واسطه مفعولي حالت) کې یو کړی (مفعول) هم لري، بیا هم بېچار (Passiv) بڼه یې نه شي جوړېدای لکه له (haben, wissen, kennen) او د (es gibt...) له څرگندني (اصطلاح) سره:

Ich habe einen Stift.	زه یو قلم لرم.
Er kennt diesen Film.	دی دغه فلم پېژني.
Sie weiß die Antwort.	دا په ځواب پوهیږي.
Es gibt einen Park hier.	دلته یو پارک شته دی.

په چاروال (Aktiv) سره د بېچار (Passiv) بدلون:

مخکې وویل شول چې دا هرو مرو نه ده چې بېچار (Passiv) دې د چاروال (Aktiv) عکس (سرچپه) وي یا چاروال د بېچار، خو هغه غونډلې (جملې) چې په ریښتیا د یو بل عکس وي، د هغوی بدلون هم کېدونی دی. په غونډله (جمله) کې کړی (مفعول) په کړند (فاعل) بدلېږي، کړند (فاعل) غورځي او پر ځای یې د (von+Dativ) پښوییز (گرامري) جوړښت سره سم غونډله بدلون مومي او یا کړ (فعل) له (von) سره په لړکړي پېر (یا واسطه مفعولي حالت) کې راځي، کړ (فعل) د دویم کرسټاینوم په بڼه راځي، د (werden) مرستیالکړ له کړند (فاعل) سره سم اوړون مومي.

چاروال – Aktiv	بېچار – Passiv
Subjekt+Verb+Objekt	Objekt + werden + von + Subjekt+ (Verb)
Anaargul kauft das Auto. انارگل دا موټر پېري (اخلې).	Das Auto wird von Anaargul gekauft. موټر به د انارگل لخوا وپېرل شي.

په چاروال غونډله کې (das Auto) کړی (مفعول) دی، په بېچار غونډله کې د غونډلې په پیل کې د کړند (فاعل) پر ځای راغلی، د (werden) مرستیالکړ د کړي (مفعول) (das Auto) سره سم گردان شوی او د چاروال غونډلې کړند (Anaargul) په بېچار غونډله کې له (von) وروسته راغلی دی. په بېچار غونډله کې د دې برخې (von Anaargul) راوړل هرو مرو نه دي. راوړل یې په دې پورې اړه لري چې آیا باید یاد شي که نه. که چېرې یې راوړل اړین نه وي، کېدای شي چې له غونډلې وغورځول شي:

Objekt + werden + finites Verb	
Das Auto wird gekauft.	موټر به وپېرل شي.

د هغو چاروال (Aktiv) غونډلو اوړون چې کړند یې مالوم نه وي یا نه ښايي چې یاد شي:

	چاروال – Aktiv	بيچار – Passiv
Präsens	Jemand füttert den Hund.	Der Hund wird gefüttert.
Perfekt	Jemand hat den Hund gefüttert.	Der Hund ist gefüttert worden.
Präteritum	Jemand fütterte den Hund.	Der Hund wurde gefüttert.
Plusquamperfekt	Jemand hatte den Hund gefüttert.	Der Hund war gefüttert worden.
Futur I	Jemand wird den Hund füttern.	Der Hund wird gefüttert werden.
Futur II	Jemand wird den Hund gefüttert haben.	Der Hund wird gefüttert worden sein.

که چېرې په چاروال (Aktiv) غونډله (جمله) کې په لړکړي پېر (باواسطه مفعولي حالت) کې يو کړی (مفعول) راغلی وي چې بايد د غونډلې (جملې) لومړۍ برخې ته د کړند (فاعل) پر ځای راوړل شي، نو په لړکړي پېر (باواسطه مفعولي حالت) کې پاتې کېږي.

Aktiv	Man legte <u>dem Verletzten</u> einen Verband an. (يوه سړي) تپي (کس) ته پټۍ ور کېښوووه.
Passiv	<u>Dem Verletzten</u> wurde ein Verband angelegt. تپي ته يې پټۍ ور کېښوووه.

په برسېره چاروال (Aktiv) بېلگه کې (dem Verletzten) په لړ کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت) کې راغلی دی. په دويمه بېلگه کې چې په بيچار (Passiv) بڼه کې رغېدلې ده، (dem Verletzten) د غونډلې سر ته د کړند (فاعل) پر ځای راغلی دی، خو په خپل آر پېر (اصلي حالت) يا لړ کړي پېر (با واسطه مفعولي حالت) کې پاتې شوی دی.

هغه چاروال (Aktiv) غونډلې (جملې) چې کړی (مفعول) و نه لري، کېدای شي چې د (es) په ملگرتيا په بيچار (Passiv) بڼه سره وړول شي:

Aktiv	Passiv
Wir aßen gestern viel. مور پرون دېر خوراک وکر.	Es/Gestern wurde viel gegessen. پرون دېر خوراک وشو.

اریکویکی (Die Konjunktion)

اریکوییکي (د ربط توري) هغه ويکي (کلمې) دي چې په يوه غونډله (جمله) کې د کلمو غونډونه، آره او آره غونډله (دوې اصلي جملې)، آره او مله غونډله (اصلي او فرعي جمله) او دوې ملې غونډلې (فرعي جملې) سره نښلوي يا د دوی تر منځ اړیکه رامنځ ته کوي يا هم د غونډلو (جملو) د مانا د پوهېدلو لپاره د دوی تر منځ يوه منطقي اړیکه ټينگوي.

Nicole ging nach Hause, weil sie morgen zur Arbeit geht. نيکول کور ته ولاړه، ځکه چې سبا ته کار ته ځي.
Anaargul lebt gerne in Deutschland, denn er liebt Frieden. انارگل په خوښۍ په جرمني کې ژوند کوي، ځکه چې له سولې سره مينه لري.
Ich wollte gerade rausgehen, aber Lea hat mich aufgehalten. ما غوښتل چې د باندې ووځم، خو لېئه تم کړم.

په جرمني ژبه کې اړیکوییکي (د ربط توري) په ټوليزه توګه په درې ډوله دي:

همغبرکونکي اړیکوییکي (Die Nebenordnende Konjunktion) :

دغه ډول اړیکوییکي (د ربط توري) همغبرې غونډلې (اصلي جملې له اصلي او فرعي جملې له فرعي سره) او کلمې يا د غونډلو برخې سره نښلوي:

Konjunktionen	Formel und Beispiele
	...Konjunktion + Subjekt + finites Verb +...
aber	Ich war da, aber du bist nicht gekommen.

	زه هلته وم، خو ته را نغلي.
denn	Ich freue mich, denn ich habe ein neues Auto. زه خوښ يم، ځكه چې يو نوی موټر لرم.
doch	Es ist wahr, doch es ist irgendwie unglaublich. دا رښتيا ده، خو يو ډول د باور وړ نه ده.
oder	Ist das dein Buch, oder es ist von Anna? آيا دا ستا كتاب دی، كه د انه؟
sondern	Das ist nicht meins, sondern es ist von Lea. دا زما نه دی، بلكې د لېنه دی.
und	Das Wetter ist heiß und schön. هوا توده او ښكلي ده.

تابع کوونکي اړیکوونکي (Die Unterordnende Konjunktion) :

دغه ډول اړیکوونکي (د ربط توري) چې د (Subjunktionen) په نامه هم یادېږي، بېلابېلې غونډلې (ملې غونډلې له آرو) سره نښلوي، ملې غونډلې (فرعي جملې) پیلوي او له آري غونډلې (اصلي جملې) سره تړاو ورکوي:

Subjunktion	Formel und Beispiel
	Konjunktion + Subjekt + ... + finites Verb
als	Du warst nicht da, <u>als ich kam</u> . کله چې زه راغلم، ته هلته نه وې.
bevor	Sie wollte mich sehen, <u>bevor ich gehe</u> . مخکې له دې چې ولاړ شم، دې غوښتل چې ما وويني.
bis	Ich warte auf dich, <u>bis du kommst</u> . تر هغه وخته درته تم کېږم چې ته راشي.
da	Ich war froh, <u>da du nicht hier warst</u> . زه خوښه وم ځکه چې ته دلته نه وې.

damit	Ich bin hier, <u>damit du Pause machst.</u> د دې لپاره چې ته تفریح وکړې، زه دلته يم.
dass	Sie ist froh, <u>dass du da bist.</u> دا خوښه ده چې ته دلته يې.
eher	Ich gehe weg, <u>eher du mich rausschmeißt.</u> مخکې له دې چې ما وشړې، زه (لرې) ځم.
falls	<u>Falls du kommst, koche Ich für dich.</u> که ته راځې، زه تا ته ډوډۍ پخوم.
indem	Man kann Deutsch lernen, <u>indem man immer übt.</u> سړی جرمني زده کولای شي چې تل يې تمرین کړي.
nachdem	Ich wollte schlafen, <u>nachdem du weg warst.</u> وروسته له دې چې ته ولاړې، ما غوښتل چې ويده شم.
obwohl	Er war müde, <u>obwohl er nichts gemacht hat.</u> سربېره پر دې چې هېڅ يې نه وو کړي، دی ستړی وو.
seit	<u>Seit es regnet, geht's mir schlecht.</u> له کوم وخت راهيسې چې باران ورپري، ښه نه يم.
seitdem	<u>Seitdem ich in Deutschland lebe, freue ich mich.</u> له کوم وخت راهيسې چې په جرمني کې ژوند کوم، خوښ يم.
sodass	Er ist ein guter Vater, <u>sodass die Kinder ihn lieben.</u> دی يو داسې ښه پلار دی چې په ماشومانو ډېر گران دی.
solange	Sie redete die ganz Zeit, <u>solange wir aßen.</u> تر هغه وخته چې مور ډوډۍ خوره، دې ټول وخت خبرې وکړي.
sooft	<u>Sooft sie hier kommt, fühle ich mich glücklich.</u> ځل چې دا (ښځه) دلته راشي، ځان ډېر بختور احساسوم.
während	Das Telefon klingelte, <u>während ich schlief.</u> تېلېفون په داسې (وخت) کې زنگ ووهه چې زه ويده وم.
weil	Wir arbeiten hart, <u>weil wir was erreichen wollen.</u> مور سخت کار کوو، ځکه چې غواړو چې يو څه شي ته ورسېږو.

wenn	Ich sehe sie immer, <u>wenn sie zur Uni geht.</u> زه يې تل هغه وخت وينم چې دا پوهنتون ته ځي.
wohingegen	Ich arbeite hart, <u>wohingegen mein Kollege faulenz.</u> زه سخت کار کوم، حال دا چې زما همکار لتي کوي.

اړيکويکي کرولونه (Die Konjunktionaladverbien):

دغه ډول اړيکويکي (د ربط توري) د کرول (قيد) په توگه راځي. توپير يې له نورو هغوی سره د نحوې يا غونډله پوهيز پلوه دی:

Subjunktion	Formel und Beispiele
	...Konjunktionaladverb + finites Verb + Subjekt + ...
allerdings	Sie wollen ein Auto kaufen, allerdings haben sie kein Geld. دوی غواړي چې يو موټر واخلي، خو روپۍ نه لري.
also	Sie ist krank, also muss ich zu ihr gehen دا ناروغه ده، نو (ځی) زه بايد د دې کره ورشم.
andererseits	Es ist zu spät, andererseits können wir es versuchen. ناوخته ده، خو بيا هم کولای شو چې هڅه يې وکړو. (بلخوا)
anschließend	Ich habe die Prüfung bestanden, anschließend habe ich in meinem Fachbereich gearbeitet. زه په آزموينه کې بريالی شوم، له دې وروسته (سره سم) مې په خپله ځانگه کې کار وکړ.
außerdem	Frieden ist schön, außerdem ist er nötig. سوله ښکلې (ښه) ده، سر بېره پر دې اړينه هم ده.
dabei	Du singst sehr gut, dabei fühle ich mich so wohl. ته ډېرې ښې سندرې وايې، له دې سره زه ښه احساس کوم.
dadurch	Ich gehe oft aus, dadurch lerne ich neue Leute

	kennen. زه ډېر د باندې وځم، په دې وسيله له نويو خلکو سره پېژندگلوي کوم.
dafür	Bleib doch hier, dafür kriegst du ein Buch. دلته پاتې شه، د دې لپاره ته يو کتاب لاس ته راوړي.
dagegen	Sie ist weg, dagegen kann ich nichts machen. دا نشته (ولاره)، د دې پر ضد (وړاندې) هېڅ هم نه شم کولای.
damit	Sie ist weg, damit bin ich glücklich. دا نشته (ولاره)، په دې سره (د دې له تصميم سره) زه بخنور يم.
danach	Ich habe die Schule fertig, danach habe ich studiert. ما ښوونځی خلاص کړی دی، وروسته له هغې مې (فاکولته) ولوسته.
dann	Ich schriebe erst ein Gedicht, dann malte ich dich. ما لومړی يو شعر وليکه، بيا مې ته رسم کړي.
darauf	Ich bin mit dem Studium fertig, darauf bin ich stolz. ما پوهنتون خلاص کړ، په دې سره وياړمن يم.
darum	Sie ist Polizistin, darum möchte sie nicht trinken. دا پوليسه ده، نو ځکه نه غواړي چې (الکول) وڅښي.
davor	Dieses Jahr bin ich hier, davor war ich in Kanada. سر کال دلته يم، مخکې له دې په کاناډا کې وم.
dazu	Kaufst du einen Laptop, dazu bekommst du eine Tasche. که يو لپټاپ وپېرې، له دې سره يو بکس (دستکول) هم په لاس راوړي.
deshalb	Er war krank, deshalb ist er zuhause geblieben. دی ناروغ وو، له همدې امله په کور کې پاتې شوی دی.
deswegen	Sie wollte mich sehen, deswegen ist sie hier. دې غوښتل چې ما وويني، له همدې امله دلته ده.
einerseits	Einerseits habe ich Kopfschmerzen, ... يو خوا سرخوړی لرم، ...
ferner	Das Auto ist günstig, ferner bekommst du noch Reifen.

	موٽر ارزانہ دی، سرہ لہ دې تیرونہ ہم پہ لاس راوړي.
folglich	Sie ist in Afghanistan, folglich kannst du sie nicht sehen. دا په افغانستان کې ده، نو ځکه یې نه شي لیدلای.
genauso	Sie war wütend, genauso war ich auch. دا ډیره په قهر وه، همداسې زه هم (په قهر) وم.
immerhin	Das Essen war Ok, immerhin war es günstig. خوراک بد نه وو، خو (لږ تر لږه) ارزانہ وو.
inzwischen	Wir müssen warten, inzwischen können wir lesen. مور باید تم شو، په عین حال کې کولای شو چې لوست وکړو.
jedoch	Er gab sich viel mühe, jedoch gewann er nicht. ده ځانته ډېر زحمت ورکړ، خو و یې نه گټله.
schließlich	Ich habe sie viel gesucht, schließlich fand ich sie zu Hause. ما دا ډیره ولټوله، په پای کې مې په کور کې پیدا کړه.
seitdem	Sie hat ihn verlassen, seitdem ärgert er sich ständig. دې (بځې) دی پرېښود، له هغه وخت راهیسې دی هره شېبه قهرېږي.
später	Sie war bis Mitternacht hier, später ging sie nach Hause. دا تر نیمې شپې پورې دلته وه، وروسته له هغې کور ته ولاړه.
trotzdem	Wir haben dich gern, trotzdem müsst du weggehen. پر مور گران یې، (خو) سربېره پر دې باید له دې ځایه ولاړ شي.
vorher	Ich bin Mechaniker jetzt, vorher war ich Journalist. اوس مېخانیکر یم، مخکې له دې ژورنالېست وم.
weder ... noch	Weder dieses Buch noch das andere möchte ich haben. زه نه دا کتاب غواړم، نه دا بل هغه.
zuvor	Wir leben zurzeit hier, zuvor waren wir in Afghanistan.

	مور اوس دلته ژوند کوو، مخکې له دې په افغانستان کې وو.
zwar	Diese Gewürze besteht aus drei Zutaten und zwar aus Pfeffer, Salz und Koriander. دغه مساله له دريو شيانو څخه جوړه شوې ده چې عبارت دي له مرچو، مالګې او گشنيزو.

غونډله Der Satz

غونډله (جمله) د ويو (کلمو) داسې يو غونډ (گروپ) دی چې يوه بشره يا خپلواکه مانا ولري. کوشنۍ ترينه غونډله هغه ده چې يو کرند (فاعل) او يو خبر (اورېدلی فعل) ولري، خو غونډله (جمله) کولای شي چې پر کرند (فاعل) او خبر (اورېدلي فعل) سربېره نورې برخې هم ولري:

کوشنۍ ترينه غونډله	Sara studiert. سارا زده کړه کوي-
اورده غونډله	Anaargul möchte nächstes Jahr sein Auslandssemester für sechs Monate in die beste Universität Deutschlands absolvieren. انارگل غواړي چې راتلونکی کال د شپږو میاشتو لپاره د خپل بهرني سمتر دوره د جرمني په تر ټولو ښه ترین پوهنتون کې سرته ورسوي.

د غونډلې ډولونه Satzarten

څرګندني غونډله Der Aussagesatz

څرګندني غونډله (بیانيه جمله) هغه غونډلې ته وايي چې يو حقيقت، يو اندواند او يا هم يوه فرضيه پکې نغښتل شوې وي. د دغه ډول غونډلو په لومړۍ برخه يا پيل کې کرند (فاعل) يا کرول (قيد) يا

هم وخت، په دويمه برخه کې اورېدلی کر (گردان شوی فعل) او په وروستی برخه کې بشپړاند توکي راځي .

کړی (مفعول) + اورېدلی کر (گردان شوی فعل) + کړند (فاعل)	
Ich liebe dich.	پر ما کرانه یې.
Spingul studiert Physik.	سپین گل د فزیک (فاکولته) لولي.

پوښتنونډله Der Fragesatz

په جرمنی ژبه کې دوه ډوله پوښتنونډلې (سوالیه یا اسفتهامي جملې) شتون لري:

مالوماتي پوښتنې: دې ډول پوښتنو ته بشپړاندې پوښتنې یا (W-Fragen) هم وايي. دوی د (wer, was, wie, warum) په پوښتويکو (اسفتهامي کلمو) سره پیلېږي او په ځواب کې د مالوماتو غوښتنه کوي:

Wer ist da?	څوک دي؟
Warum bist du so spät gekommen?	ولې دومره ناوخته راغلی یې؟
Wie bist du hierhergekommen?	دلته څنگه راغلی یې؟
Was hast du heute gemacht?	نن دې څه شی وکړل؟

پرېکړه ییزې پوښتنې Entscheidungsfrage: دغه ډول پوښتنې د انگرېزي ژبې د (Yes, No) پوښتنو په څېر دي. دوی په یوه کر (فعل) پیلېږي او په ټولیزه توګه په هو یا نه سره ځوابېږي:

Arbeitest du heute?	نن کار کوي؟
Nein , ich habe heute frei.	نه، زه نن رخصت یم.
Studierst du?	زده کړه کوي؟
Ja klar.	هو مالومداره.

ناسیده پوښتغونډلې (استهامي جملې) د سیده هغوی په پرتله له درنښت او احترام څخه ډکې دي. دوی مله غونډله په (ob) سره پیلوي. د دې لپاره چې احترام یا درنښت لا نور هم څرگند شوی وي، په پیلیزه غونډله کې لومړی یا دویم انشایي (Konjunktiv II) راځي.

Er fragt, ob er heute früher nach Hause gehen könnte . دې پوښتي که چېرې نن لږ مخکې کور ته ولاړ شوی شي.
Er wollte wissen, wann wir ihm was schenken würden . ده غوښتل چې پوه شي چې مور به ده ته څه وخت یوه تحفه ورکوي.

هېښني غونډله Ausrufesatz: هېښني غونډله (ندایه جمله) یوه حیرانتیا څرگندوي. په پای کې یې بلنښه اېښوول کېږي.

Wie schön!	څومره ښایسته یا ښه!
Was für ein Auto!	څه یو موټر!

امري غونډله (Aufforderungssatz): هغه غونډله (جمله) ده چې یوه غوښتنه، هیله یا یو امر څرگندوي. په پای کې یې بلنښه اېښوول کېږي:

Halt!	درېر (درېش)!
Geben Sie mir bitte ein Kaffee!	مهرباني وکړئ یوه کافي راکړئ!
Mach deine Hausaufgabe!	خپله کورنۍ دنده وکړه!

ارماني غونډله Wunschsatz: دغه ډول غونډله یو ارمان څرگندوي. په پای کې یې بلنښه اېښوول کېږي:

Wenn du hier wärest!	درېغه چې ته خو دلته وای!
----------------------	--------------------------

Wenn der Sommer nur kommen würde!

درېغه چې پسرلی راشي!

Die Verneinung نفې

په جرمنی ژبه کې منفي غونډلې (جملې) په (Nein) او (Kein) سره رغېږي.

د "نه" کارول – Die Verwendung von Nein	
Er trinkt nicht .	په ساده مهال کې له کړ (فعل) سره، د غونډلې په پای کې راځي.
Er hat heute nicht gegessen.	په ګډغونډلو (مرکبو جملو) کې له بېشر کړ څخه وړاندې د غونډلې په پای کې راځي.
Sie hat nicht das Buch gekauft, sondern die Stifte.	له مالوم آرتیکل او ټولنومخړي (ملکي ضمير) سره له آرتیکل څخه وړاندې راځي.
Das ist nicht Nicole's Tochter, sondern ihre Nachbarin.	له ځانګړنومونو څخه مخکې راځي.
Er hat nicht dich geliebt, sondern deine Schwester.	له نومخړو (ضميرونو) څخه وړاندې.
Das ist nicht schwer .	له ستاینوم (صفت) څخه وړاندې.
Sie geht nicht gerne tanzen.	له کړول (قید) څخه وړاندې.
Wir gehen nicht um acht Uhr .	له وخت (ساعت) څخه وړاندې.
Wir gehen nicht ins Restaurant .	له ځای څخه وړاندې.
Wir kochen nicht mit Gas .	له دود (طریقې) څخه وړاندې.

که بنایي چې په غونډله (جمله) کې یو غړی یا یو غونډ منفي شي، د (Nein) کلمه له همغه غړي څخه مخکې راځي. د (Nein) د کلمې د ځای په بدلون سره کېدای شي چې د غونډلې مانا هم بدلون

ومومي:

Ich habe dir nicht gestern einen Stift gegeben (sondern heute). ما پرون تا ته يو قلم در نه کړ (بلکې نن).	
Nicht ich habe dir gestern einen Stift gegeben. ما تا ته پرون يو قلم در نه کړ (دا زه نه وم چې پرون مې تا ته يو قلم درکړ).	
Ich habe nicht dir gestern einen Stift gegeben (sondern Marina). ما تا ته پرون يو قلم در نه کړ (بلکې مړينې ته)	
Die Verwendung von Kein د (kein) کارول	
Ich habe Durst. Ich habe keinen Durst.	له هغه نوم سره چې آرټیکل نه وي ، د نفي لپاره (kein) کارول کېږي.
Ich habe ein Buch. Ich habe kein Buch.	د نامعين پېژندوييکي (آرټیکل، يا د تعريف توري) پر خای هم (kein) کارول کېږي.

ځينې وخت کېدای شي چې يوه غونډله (جمله) په (Nein) او (Kein) دواړو سره منفي شي. د بېلگې په توگه، کله چې مله غونډله (فرعي جمله) په (Sondern) سره پيل شي:

Ich habe nicht Tee, sondern Wasser getrunken. ما چای نه، بلکې اوبه څښلې دي.
Ich habe keinen Tee, sondern Wasser getrunken.

د غونډلې برخې

کړند (**Subjekt**): د يوه کار سرته رسوونکي ته کړند (فاعل) وايي.

Jana macht ihre Hausaufgabe.	ينه خپله کورنۍ دنده سر ته رسوي.
-------------------------------------	---------------------------------

کری (Objekt) : مفعول هغه کس یا څیز ته وایي چې یو کار پې شوی وي. دوی کېدای شي چې لند کری (بې واسطه مفعول، Akkusativobjekt) ، لر کری (غیر مستقیم یا با واسطه مفعول، Dativobjekt)، تولیپرکری (اضافي مفعول، Genitivobjekt) او سرلیز کری (Präpositionalobjekt) وي.

Maya hat **den Laptop** mitgenommen.

میہ لپتاپ له ځان سره یووړ. (لند کری، بې واسطه مفعول)

Maya hat den Laptop mit einem **Stift** zerkratzt.

میہ په قلم سره لپتاپ وگروه (داغ یې کړ). (قلم لر کری یا با واسطه مفعول دی)

کرولیزه برخه (Adverbialbestimmung): هغه برخه ده چې کرولیز (قیدی) توکي لکه سربلونه (Präposition)، کرولیزې غونډلې (قیدی جملې) چې په کړي پېر (مفعولي حالت) او یا تولیپر (اضافي حالت) کې راغلي وي.

Ich warte auf dich **am Seeufer**.

زه تا ته د سیند پر غاړه تم یم.

خبر (Prädikat) : د غونډلې (جملې) هغه برخه ده چې له اورېدلي کړ (کردان شوي فعل) څخه جوړه شوې وي.

Anaargul **arbeitet** sehr gut.

انارگل دېر ښه کار کوي.

کړوليز توکي Adverbial

کړول (قيد) يا کړوليز توکي (قيدي توکي) هغه وييکي (کلمې) دي چې يو کړ (فعل) يا يو ستاينوم (صفت) ستايي يا د دوی د تون (خای)، مهال (وخت)، پېر (حالت)، دود او آرونو (شرایطو) په اړه سربراري مالومات راکوي.

Anaargul liest sehr gut.	انارگل ډېر ښه لوست کوي. (دود ټاکنه)
Anaargul liest in der Klasse .	انارگل په ټولگي کې لوست کوي. (تون، مکان)
Anaargul liest, weil ihm das gefällt.	انارگل لوست کوي، ځکه چې د ده خوښېږي. (مله غونډله د کړول يا قيد په توگه)

ستايبوي Das Attribut

ستايبوي (Attribut) په خپله ډېرولو يا اضافه کولو ته وايي، خو په ژبه کې د ستاينوم (صفت) يا کړستاينوم (Partizip) په توگه يا هم د ملې غونډلې (فرعي جملې) په څير کارول کېږي. دی د يوه کړند (فاعل) يا يوه کړي (مفعول) په باره کې مالومات راکوي. ستايبوي کېدای شي چې همدارنگه د هغه څيز په باره کې اضافي مالومات راکړي چې يوه کړند (فاعل) يا کړي (مفعول) ويلي يا ليدلي وي. ستايبوي په خپله خپلواک نه دی، بلکې د غونډلې (جملې) د يوې کلمې يا يوې برخې سره تړاو لري. ځينې وخت له ستاينوم (صفت) سره توپيرېدای نه شي ځکه چې د ستاينوم (صفت) دنده پر مخ وړي.

Ich habe die Frau, die gestern einen Unfall hatte, heute wieder gesehen.

ما هغه ښځه نن بيا وليده چې پرون يې ټکر وکړ.

په دغه غونډله کې ستايبوي په خپله مله غونډله ده چې د کړي (مفعول) په باره کې سربراري مالومات راکوي.

ستاويی کېدای شي چې له خپل اړوند توکي يا نوم څخه بڼی يا کينې خوا ته راشي. له همدې امله د بڼي يا کين ستاويي په نامه سره يادېږي.

کين ستاويی د ستاينوم (صفت) يا کړستاينوم (Partizip) په توگه له نوم څخه مخکې يا کينې خوا ته راځي:

ein grünes Haus	يو شين کور
das gestrichene Haus	رنگ شوی کور

بڼی ستاويی له خپل اړوند توکي يا نوم څخه وروسته يا بڼی خوا ته راځي:

Das Haus in Kabul...	دغه کور چې په کابل کې دی . . .
Das Haus meiner Eltern...	زما د مور او پلار کور . . .
Das Haus, das ich gestern kaufte.	دغه کور (کوم) چې ما پرون واخيست،

Die Valenz der Verben

د کړ د نښلولو وړتيا

په ژبپوهنه کې د يوه ويي (کلمې) په ځانگړې توگه د يوه کړ (فعل) د نښلولو وړتيا هغې ځانگړتيا ته وايي چې په ځان پسې نورې کلمې ونښلولای يا د ځان بشپړولو غوښتنه وکړای شي.

د غونډلې (جملې) د جوړښت ډول په کړ (فعل) پورې اړه لري. په دې مانا چې دا کړ دی چې په غونډله کې نور توکي ټاکي. يو کړ کولای شي چې په غونډله کې لاندې توکي وغواړي:

Ich lache.	يو ازې يو کړند (فاعل) او يو کړ (فعل)
Ich lese ein Buch.	يو کړند، يو کړ او يو لنډ کړی (بې واسطه مفعول)
Ich helfe dir.	يو ازې يو کړند (فاعل) او يو لړ کړی (با واسطه مفعول)
Ich helfe dir eine Wohnung	يو کړند (فاعل)، يو لړ کړی (باواسطه مفعول)،

zu finden.	يو لند کړی (بې واسطه مفعول)
Ich warte auf dich.	يو کړند (فاعل)، يو سريليز کړی (اضافي مفعول)
Ich schreibe eine Karte an deinen Bruder.	يو کړند، يو لند کړی (بې واسطه مفعول) او يو سريليز کړی (اضافي مفعول)

Die Wortstellung im Satz

د غونډلې ويي اوډون

په غونډله کې ويي اوډون (د غونډونو يا کلمو نظم) پر دې بحث کوي چې په يوه غونډله (جمله) کې د ويو (کلمو) او غونډونو ځای وټاکي، په تېره د کړند (فاعل)، کړي (مفعول) او اورېدلې کړ (گردان شوي فعل). په دې مانا چې کړند (فاعل)، کړی (مفعول) او اورېدلې کړ په غونډله کې چېرته راشي.

که څه هم چې په جرمنی ژبه کې د ويو اوډون (کلمو نظم) کېدای شي چې په څو ډولونو سره ورغېږي، خو په ټوليزه توگه د يوې غونډلې په لومړۍ برخه کې کړند (فاعل)، په دويمه هغه کې اورېدلې کړ (گردان شوی فعل) او په دريمه برخه کې يې کړی (مفعول) راځي:

Anaargul schreibt einen Brief.	فاعل + اورېدلې کړ (فعل) + کړی (مفعول)
--------------------------------	---------------------------------------

په جرمنی ژبه کې ډول ډول غونډلې (جملې) شتون لري. ځينې يې يوازې د اورېدلې کړ (گردان شوي فعل) برخه او بله منځنۍ برخه لري. ځينې غونډلې (جملې) بيا مخکنۍ او د ناورېدلې کړ (ناگردان شوي فعل) برخه او ځينې يې بيا يوه بله برخه هم لري.

قاعده:

- اورېدلې کړ (گردان شوی فعل) د غونډلې (جملې) په دويمه برخه کې راځي.
- کړنومي (مصدر) او دويم کړستايڼوم (Partizip II) د غونډلې په پای کې راځي.

- په مله غونډله (فري جمله) کې اورېدلی کر (فعل) د غونډلې په پای کې راځي.
- کړند (فاعل) ډېر وخت د غونډلې (جملې) په پیل کې راځي، خو همداسې کېدای شي چې د غونډلې په پیل کې کړی (مفعول) هم راشي یا د مهال یا هم ځای یادونه وشي.

Das Kind fängt den Ball.	کړند + اورېدلی کر + کړی (مفعول)
Den Ball fängt der Hund.	کړی (مفعول) + اورېدلی کر + کړند
Gestern hat das Kind den Ball gefangen.	وخت + کړند + کړی (مفعول) + اورېدلی کر

لاندې لارښوونې د پام وړي دي:

- باید هڅه وشي چې په غونډله کې پېژندل شوي څیزونه له نویو او ناپېژانده هغوی څخه وړاندې یاد یا ذکر شي او نامالومه یا نوی څیز د غونډلې په پای کې.

Ich habe **deinem** Bruder **ein** Buch gegeben.

په دغه بېلگه کې «کتاب» یو نامالوم څیز دی چې د غونډلې په پای او «ستا ورور» یو مالوم توکی دی چې له نامالوم څخه وړاندې راغلی دی.

- لږ کړی (با واسطه مفعول)، وخت او ځای کېدای شي چې د غونډلې (جملې) په مخکنۍ، منځنۍ یا وروستۍ برخه کې راشي، خو که چیرې د دغو توکو یادول د یوې ځانگړې پاملرنې په موخه وشي، نو بڼایي چې له لنډ کړي (بې واسطه مفعول) څخه وروسته راوړل شي:

Ich habe deinem Bruder in der Schule einen Laptop **gestern** gegeben.

په برسېرنه بېلگه کې وخت (پرون) له لند کړي (بې واسطه مفعول، لپټاپ) څخه وروسته راغلی دی. او دا هم د دې لپاره چې د لوستونکیو پام ور ته را وگرځي. ځای تل تر تله له وخت څخه وړاندې راځي، په ځانگړې توگه په لیکلې ژبه په ځانگړې توگه په رسمي مکتوبونو کې.

• په ناسیده وینا (غیر مستقیم نقل قول) کې د لر کړي (با واسطه مفعول) پر ځای که نومخړی (ضمیر) وکارول شي، نو هرو مرو باید په خپل آر (اصلي) ځای راشي.

1. Ich habe **ihm** (deinem Bruder) in der Schule einen Laptop gestern gegeben.
2. Ich habe in der Schule einen Laptop ihm (deinem Bruder) gestern gegeben.

په برسېرنه لومړۍ غونډله کې د (deinem Bruder) پر ځای د (**ihm**) نومخړی (ضمیر) راغلی دی. له همدې امله باید په خپل ځای راوړل شي. په دې مانا چې لومړۍ غونډله سمه، خو دویمه هغه غلطه ده، ځکه چې لر کړی (با واسطه مفعول) په دویمه غونډله (جمله) کې پر خپل ځای نه دی راغلی.

Die Indirekte Rede وینا ناسیده

انارگل وویل چې دی به ژر تر ژره خپل وطن ته ولاړ شي.

په دغه بېلگه کې خبرې کوونکي یا ویناوال د انارگل خبرې راوړې دي یا یې د وینا نکل کوي چې انارگل څه وویل یا څه پلان لري. ویناوال د انارگل خبرې په خپله ژبه او کلمو کې رانغښتلې دي، خو د ده موخه یې په بشپړه توگه څرگنده کړې ده. د وینا دې ډول نکل ته ناسیده وینا (غیر مستقیم نقل قول) وايي.

که چېرې خبرې کوونکي ویلي وای چې:

انارگل وویل: "زه به ژر تر ژره خپل وطن ته ولاړ شم."

برسېرنه بېلگه سیده وینا ده. لکه څنګه چې انارګل خبرې کړې دي، ویناوال ټکی په ټکی هماغسې د ده خبرې تکراروي.

د یوه چا د خبرو یا وینا د راورلو یا تکرار لپاره سرې کولای شي چې سیده یا ناسیده وینا وکاروي. ناسیده وینا هرګوره ډېره کارول کېږي. په جرمنی ژبه کې سرې کولای شي چې ناسیده وینا په مله غونډله کې د (sagen, fragen, dass) په کلمو سره پیل او د انشايي (Konjunktiv) په مرسته ورغوي. لومړی انشايي، دویم هغه او د (würde) بڼه ټول یوه مانا لري. لومړی انشايي هرګوره نن سبا دومره نه کارول کېږي لکه دویم انشايي (Konjunktiv II) او د (Würde) بڼه.

Er sagte, dass er nach Hause kommen würde .	ده وویل چې دی به کور ته راشي.
Er sagte, dass er nach Hause komme .	
Er sagte, dass er nach Hause käme .	

په ناسیده وینا د سیده وینا بدلون

نومخړی (ضمیر) هرو مرو بدلون مومي او که اړینه وي، د ځای او وخت وینا هم بدلون غواړي:

Sie sagte: „ ich habe ein Buch gekauft.“	دې وویل: "ما یو کتاب اخیستی دی."
Sie sagte, sie habe ein Buch gekauft.	دې وویل چې ګواکي دې یو کتاب اخیستی دی.

لومړی بېلگه چې سیده وینا ده، د (ich) نومخړی (ضمیر) پکې راغلی دی، خو په دویمه بېلگه کې چې په ناسیده وینا کې رغېدلې ده، د (ich) نومخړی په (sie) سره بدلون موندلی دی.

کله چې د وخت او ځای کلمې بدلون مومي:

Er sagte: „Sie war gestern hier.“	ده وویل: "دا پرون دلته وه."
Er sagte, sie sei am Tag zuvor dort gewesen.	ده وویل چې ګواکي دا مخکې له هغې ورځې هلته وه.

د څرگندني (بيانيه) غونډلي بدلون

د دې لپاره چې څرگندني غونډلي (بيانيه جملې) په ناسيده وينا سره وروو، اړينه نه ده چې هرو مرو دې د انشايي په بڼه ورغږي، بلکې کېدای شي چې په (dass) سره هم ورغول شي:

Sie sagte, sie habe /hat ein Buch gekauft.
Sie sagte, dass sie ein Buch gekauft habe/hat.
دې وويل چې گواکې يو کتاب پېرلی دی.

د پوښتونډلي (سوالي جملې) بدلون

پوښتونډله په پوښتويکي (استقهامي کلمې) سره پېلېږي:

Direkte Rede سيده وينا	Ich fragte: „Was wollte sie?“ ما پوښتنه وکړه: "دې څه غوښتل؟"
Indirekte Rede ناسيده وينا	Ich fragte, was sie wollte/was sie gewollt habe. ما پوښتنه وکړه چې دې څه غوښتل يا غوښتلي دي.

که چېرې په پوښتونډله (سوالي جمله) کې پوښتويی (استقهامي کلمه) شتون و نه لري لکه هغه پوښتنې چې په هو او نه سره ځوابېږي، نو په غونډله کې ناسيده وينا د (ob) په وېي (کلمې) سره پېلېږي:

Direkte Rede سيده وينا	Ich fragte: „ Hat sie dir geholfen?“ ما پوښتنه وکړه: "آيا دې در سره مرسته وکړه؟"
Indirekte Rede ناسيده وينا	Ich fragte, ob sie ihm geholfen habe/hat. ما پوښتنه وکړه چې آيا دې له ده سره مرسته وکړه؟"

د هیلو څرگندولو لپاره په ناسیده وینا کې د (sollen) دود ټاکی کر (مودال فعل) کارول کېږي، خو که چېرې وغواړو چې غونډله (جمله) مو له درنښت څخه ډکه وي، د (mögen) دود ټاکی هغه کاروو.

Direkte Rede سیده وینا	Er sagte: „Komm bitte später.“ ده وویل: "مهرباني وکړه وروسته راشه."
Indirekte Rede ناسیده وینا	Er sagte, ich soll später kommen. ده وویل چې ښايي زه وروسته راشم.
Indirekte Rede ناسیده وینا (درنښت)	Er sagte, ich möge später kommen. ده وویل چې ښه به دا وي چې وروسته راشم.

ناسیده وینا کېدای شي چې په انشايي (Konjunktiv) او خبري (Indikativ) بڼه سره راشي، خو په ورځنیو خبرو اترو کې خلک ډېره خبري بڼه کاروي. که چېرې خبرې کوونکی د خبرو یا وینا په ریښتینولۍ باور ولري، نو خبري بڼه کاروي او که چېرې شکمن وي، انشايي بڼه کاروي.

Anaargul sagt, dass er Pilot ist .	انارگل وايي چې دی پیلوټ دی. (خبري) (ډاډه يم چې انارگل ریښتیا وايي)
Anaargul sagt, dass er Pilot sei .	انارگل وايي چې ګواکي دی پیلوټ دی. (انشايي) (ډاډه نه يم چې انارگل به پیلوټ وي.)

په لومړي انشايي (Konjunktiv I) کې ناسیده وینا:

	Direkte Rede	Indirekte Rede
Präsens	„Ich gehe.“ „Ich esse.“	Sie sagte, sie gehe. Sie sagte, sie esse.
Perfekt	„Ich bin gegangen.“ „Ich habe gegessen.“	Sie sagte, sie sei gegangen. Sie sagte, sie habe gegessen.
Präteritum	„Ich ging.“	

	„Ich aß.“	کېدای شي چې درې واړه مهالونه یو ډول ورغېږي. مانا یې یوه ده.
Plusquam-perfekt	„Ich war gegangen.“ „Ich hatte gegessen.“	
Futur I	„Ich werde gehen.“ „Ich werde essen.“	Sie sagte, sie werde gehen. Sie sagte, sie werde essen.
Futur II	„Ich werde gegangen sein.“ „Ich werde gegessen haben.“	Sie sagte, sie werde gegangen sein. Sie sagte, sie werde gegessen haben.

کله چې د لومړي انشايي (Konjunktiv I) بڼه له خبري (Indikativ) هغې سره یو ډول وي، نو دویم انشايي (Konjunktiv II) یا د (Würde) بڼه کارول کېږي، د بېلگې په توګه:

Er sagte: „Sie haben uns fotografiert.“

Er sagte, **dass sie uns fotografiert haben.**

دویمه غونډله چې ناسیده وینا ده، لومړۍ انشايي (Konjunktiv I) او خبري (Indikativ) بڼه یې یو ډول ده. له همدې امله باید دغه ډول غونډلې په دویم انشايي (Konjunktiv II) کې ورغېږي:

Er sagte, **dass sie uns fotografiert hätten.**

کله چې د دویم انشايي (Konjunktiv II) بڼه د خبري (Indikativ) له بېشپړ تېرمهال (Präteritum) سره یو ډول وي، نو ناسیده وینا د (würde) په بڼه سره ورغېږي:

Er sagte: „Sie lachen viel.“

Er sagte, **dass sie viel lachten.**

دویمه غونډله چې ناسیده وینا ده او په دویم انشايي کې راوړل شوې ده، د خبري (Indikativ) له بېشپړ تېرمهال (Präteritum) سره یو ډول ده. له همدې امله باید د (Würde) په بڼه ورغېږي:

Er sagte, **dass sie viel lachen würden.**

که چبېرې د يوې غونډلې (جملې) رغېدل (جوړول) په لومړي انشايي (Konjunktiv I) کې کېدون ولري، خو سړی يې په دويم انشايي کې ورغوي، په دې مانا چې د وينا په ريښتينولۍ کې شک کوي:

Lisa sagte, sie sei froh. (konj. I)	ليزا وويل چې گواکي دا خوښه ده.
Lisa sagte, sie wäre froh. (konj. II)	ليزا وويل چې گواکي دا خوښه ده يا خوښه به وي. (امکان لري چې خوښه نه وي.)

پای

و من الله توفيق

محمد کریم نور

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**